

Anu Talka

ETELÄKARJALAISEN KULTTUURIN
TUKIJA

*Suomen Kulttuurirahaston
Etelä-Karjalan rahasto 1962–2012*

Eteläkarjalaisen kulttuurin tukija

HISTORIATOIMIKUNTA:

Markku Lukka
Pirkko Kostamo
Elina Vuori
Päivikki Eskelinen-Rönkä
Anu Talka

TOIMITUS:

Anu Talka / Postuumi Ky

TAITTO:

Päivi Veijalainen / Mainostoimisto Huhtikuu

KANSIKUVAT:

Tapani Räsänen

@ Anu Talka ja Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahasto

ISBN 978-952-99411-7-9

2012

Anu Talka

Eteläkarjalaisen kulttuurin tukija

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON

ETELÄ-KARJALAN RAHASTO

1962–2012

Kuva Tapani Räsänen

SISÄLTÖ

ETELÄKARJALAISEN KULTTUURIN TUKIJA – Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahasto 1962–2012

Esipuhe	9
Viipurin perintö	11
Kulttuurille löytyi kannatusta	13
Etelä-Karjalan maakunnan muodostuminen	16
Etelä-Karjalan rahaston perustaminen	19
Rahaston toiminnan käynnistyminen	23
<i>Esihistorian aarrearkku</i>	27
Varainkeruun tavoitteena maakunnan tukeminen	30
<i>Kotiseutuneuvos Pertti Jurvanen – Kulttuurin puuhamies</i>	42
Maasta se pienikin ponnistaa	44
Maakuntarahasto kulttuuritoimijana	52
<i>Kuvataiteilija Sinikka Kurkinen – Toiveammattina taivaanrannanmaalari</i>	54
Apurahat ja palkinnot osana Etelä-Karjalan tiede- ja kulttuurielämää	60
<i>Luontokuvaaja Tapani Räsänen – Luontoharrastajasta luontokuvaajaksi</i>	62
<i>Professori Heikki Kälviäinen – Tietotekniikka vei mukanaan</i>	76
Etelä-Karjalan rahasto	78
Lähdeviitteet	83
Lähteet	86
Etelä-Karjalan rahaston puheenjohtajat	89
Etelä-Karjalan rahaston varapuheenjohtajat	89
Etelä-Karjalan rahaston asiamiehet	89
Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan jäsenet	90
Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan varajäsenet	92
Kulttuuripalkinnon saajat	93
Suomen Kulttuurirahaston mitalin saajat	94

Kuva Tapani Räsänen

ESIPUHE

Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahasto juhlii tänä vuonna 50-vuotistaivaltaan. Tämä historia kertoo rahaston vaiheista, ja toukokuussa 2012 vietetään vuosijuhlaa juhlavuoden merkeissä.

Etelä-Karjalan rahaston perustamisen aikoihin maakunnassa etsittiin yhteisöllisyyttä ja rakennettiin pohjaa tulevaisuudelle. Viipurin jääminen rajan taakse oli köyhdyttänyt karjalaista kulttuurielämää. Uuden kulttuuritoiminnan ja etelä-karjalaisen yhteisöllisyyden rakentamisessa on riittänyt työtä, jossa Etelä-Karjalan rahasto on ollut omalta osaltaan aktiivisesti mukana. Rahaston apurahapolitiikassa on annettu monenlaisten kukkien kukkia: rahasto on tukenut kulttuuria sen kaikissa ilmenemismuodoissa.

Etelä-Karjalan rahaston historian kirjoittaminen on ollut mielenkiintoinen tehtävä, josta haluan kiittää rahastoa sekä kanssani historian parissa työskennellyttä historiatyöryhmää. Erityiskiitokseni menevät haastattelemilleni apurahansaajille. Keskustelutuokioiden olivat avartavia ja niiden perusteella tehdyt henkilömuotokuvat tuovat historiatekstin lomaan vivahteikkautta. Ne antavat äänen niille, joiden elämää rahasto on sivunnut.

Viisikymmentä vuotta ei ole historiantutkimuksen näkökulmasta kovin pitkä aika. Siihen mahtuu monenlaisia asioita ja tapahtumia, vaikka toiminnan perusrunko – vuotuinen apurahojen jakaminen – on pysynyt koko ajan samana. Olen pyrkinyt linkittämään rahaston vaiheet maakunnan vaiheisiin. Tärkeimpinä lähteinä ovat olleet rahaston arkisto sekä lehtileikkeet. Valitettavasti laajempiin haastatteluihin ei ollut käytettävissä olevan tilan rajallisuuden vuoksi mahdollisuuksia. Historia on haluttu pitää tiiviinä kokonaisuutena, jotta se saisi mahdollisimman paljon lukijoita ja viesti rahaston toiminnasta kiirisi eteenpäin.

Lappeenrannassa Kalevalan päivänä 28.2.2012

Anu Talka

ETELÄKARJALAISEN KULTTUURIN TUKIJA

.....
*Suomen Kulttuurirahaston
Etelä-Karjalan rahasto 1962–2012*
.....

Viipurin perintö

Suomessa elettiin 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa muutoksen aikaa – maataloudesta eläneestä sääty-yhteiskunnasta oli muodostumassa teollistuva, kaupungistuva, demokratisoituva ja kansallisesta identiteetistään tietoinen kansakunta. Keskeisiä muuttujia olivat yhteiskunnallisten ja taloudellisten tekijöiden ohella kansallinen herääminen, suomen kielen ja suomenkielisen kulttuurin ja tieteen vahvistaminen sekä kansansivistystyö. Samalla tehtiin eroa vakiintuneeseen käytäntöön, jossa arkielämää korkeampi toiminta tapahtui ruotsiksi. Kansallisen suomalaisuuden rinnalla vahvistui käsitys pienemmistä, alueellisista identiteettiä ilmentävistä kokonaisuuksista eli maakunnista. Kansansivistystyö organisoitui pitkälti kansalaisjärjestöihin, jotka vakiintuivat suomalaisiksi tavaksi tehdä yhteistyötä ja edistää toivottujen päämäärien saavuttamista. Tähän traditioon liittyy Suomen Kulttuurirahasto, joka perustettiin tukemaan suomalaista kulttuuria vuonna 1939.¹

◆ Kulttuurirahaston perustamista käsiteltiin noihin aikoihin laajalti suomalaisessa lehdistössä. Sitä käsitelti myös maakunnan silloinen ykköslehti, viipurilainen Karjala. Lehdessä maaliskuussa 1937 julkaistussa jutussa todettiin, että rahastoa tarvitaan nopeasti ja voimakkaasti kehittyneen suomalaisen sivistyksen ”syventymisen” turvaajaksi. Kuva Karjala 3.3.1937.

Kansallisuusaate voimistui Suomessa 1920- ja 1930-luvuilla, jolloin nuori tasavalta rakensi toimintojaan ja vahvisti identiteettiään. Se näkyi esimerkiksi ruotsinkielisten nimien joukkosuomentamisena. Kansan elin- ja sivistystasoa haluttiin korottaa, mikä edellytti suomenkielistä ja -mielistä sivistyneistöä. Nuoren valtion mahdollisuudet tukea tieteen tekemistä ja kulttuuritoimintaa olivat rajalliset. Yksityisten lahjoitusvaroilla oli kulttuurielämässä huomattava merkitys, mutta painopiste oli ruotsinkielisen kulttuurin tukemisessa – suomenkielistä kulttuuria tuki vain yksi suurempi säätiö, Alfred Kordelinin säätiö. Kun taloudelliset olot olivat 1930-luvun lopulla hyvät, ryhdyttiin ylioppilaiden piirissä suunnittelemaan suomenkielistä tutkimusta tukevaa Suomen Kulttuurirahastoa. Suomen Kulttuurirahaston Kannatusyhdistys r.y. perustettiin helmikuussa vuonna 1937. Yhdistyksen tavoitteena oli kerätä perusrahoja ja huolehtia suunnitellun rahaston perustamisesta. Sääntöjen mukaan sen tarkoituksena oli *”suomalaiskansallisen henkisen ja taloudellisen viljelyksen vaaliminen ja kehittäminen”*.²

Viipurista ja sen ympäristöstä löytyi suomalaiskansallisille ajatuksille kannattajakuntaa. Kaupungissa oli toiminut vuodesta 1845 lähtien Viipurin Suomalainen Kirjallisuusseura, jonka vaikutus säteili koko Viipurin lääneihin. Viipuri oli kaupan keskus, jossa oli hyvät taloudelliset edellytykset kulttuurin tukemiselle. Kulttuurin ja talouselämän yhteyttä siivitti vuonna 1891 perustettu Teollisuuden ja Liikkeenharjoittajien Seura Pamaus, joka sääntöjensä mukaan ajoi suomalaisuuden asiaa. Kulttuuripyrintöjä edistivät kauppaneuvos Juho Lallukka ja hänen Maria-puolisonsa sekä elinaikanaan että testamenttilahjoituksillaan. William ja Ester Otsakorven säätiö perustettiin vuonna 1928 tukemaan karjalaisten ammatin opiskelemista sekä pienyrittäjiä ja -viljelijöitä. Vuonna 1919 oli perustettu Viipurin Taloudellinen Korkeakouluseura, jonka päämääränä oli saada Viipuriin korkeakoulu, mihin se sai huomattavia lahjoituksia. Kulttuuripyrintöjä edisti vuonna 1918 perustettu Karjalan Kulttuurirahasto, joka toimi Viipurin läänin läntisessä vaalipiirissä avustaen yhteisöjä, tutkimustyötä ja yleiskarjalaisia hankkeita. Viipurissa ja sen ympäristössä perustettiin muitakin kulttuuri- ja opintopyrkimyksiä edistäviä yhdistyksiä ja säätiöitä.³

Kulttuurille löytyi kannatusta

Karjalan laulumailta löytyi vastakaikua Suomen Kulttuurirahaston perustamista edeltäneelle varainkeruulle, joka käynnistettiin keväällä 1937. Varat keräyksen toteuttamiseen saatiin kahtena lahjoituksena. Niistä pienemmän, 25 000 markan suuruisen, teki savitaipalelaisyntyinen, Poriin asettunut kansakoulunopettaja Juho Jäkälä. Ensinnä käynnistettiin liikeyrityksille, varakkaille kansalaisille sekä kunnille ja kaupungeille suunnattu lahjakirjakeräys. Ensimmäisen miljoonan markan lahjoituksen teki vuoden 1938 vaihteessa viipurilainen kauppias Artturi Helenius. Samasta kaupungista suuria lahjoituksia tekivät kauppaneuvokset Ewald Henttu Ingrid-puolisonsa ja Emil Tanninen Eevi-puolisonsa kanssa.⁴

Lahjakirjakeräystä seurasi syksyllä 1938 perustamiskirjakeräys, joka toteutettiin kansakoulujen kanssa. Keräykseen osallistui 5 000 koulua ja 30 000 oppilasta. Lappeelainen Elna Koski, tuolloin Mikkola, muistelee: ⁵

”Eräänä syyspäivänä 1938 opettajamme tuli luokahuoneeseen nippu pahvikansioita kädessään. Saisimmeko uusia työkirjankansia entisen lisäksi? Emme, vaan kyseessä olivat taas keräyskansiot. Uusi kohde, Suomen Kulttuurirahastokeräys, tuntui meistä ensi kuulemalta kovin oudolta. Huomasimme opettajastamme edessä olevan jotain suurempaa kuin ne tavalliset keräykset. Innostuksenläikät poskillaan hän selitti kulttuuri- ja sivistyssanan merkitystä ja kuinka on suurenmoista saada osallistua sivistyksen edistämiseen. Rahaston apuraha saattaisi myöhemmin auttaa jopa meidänkin tasoisia nuoria saamaan korkeampaa sivistystä! Uskomatonta, mutta opettajan mieliksi yritimme ymmärtää ja olimme valmiita auttamaan keräyksessä.

Koulumme viisi oppilasta, kylän eri kulmilta, sai harmaan pahvikansion välissä kuljetettavan keräyslistan. Sen tulisi säilyä ehdottomasti ilman rasva- ja likaläikkiä, koska siitä tulisi yksi sivu koottavaan Suomen Kulttuurirahaston perustamiskirjaan. Saimme myös rahaston pronssi-merkin, joka piti laittaa

rintapieleen keräyksen aikana. Pienin listaan merkitty summa tulisi olla 10 markkaa, ei vähempää.

Koulusta palatessani poikkesin ensimmäiseen keräystalooni. Pyyhin jalkineeni tavallista huolellisemmin rappuhavuihin. Sisällä pysähdyin ovisuuhun odottamaan, että joku kysyy asiaani. Emäntä hääräili rauhallisesti uunihellan edessä ruuanlaittopuuhissaan. Hän katsoi vähän ihmeissään minun alkaessa kaivaa keräyskansiota esille koululaukustani.

–Onks siul taas jokkii keräyslista? Näytähä, hää virkkoi.

Mentiin oikein pöydän ääreen ja sivupenkillä kehräämässä ollut tytärkin tuli siihen.

–Eiks tää olekkaa lähetysseuralle? Mikä tälläne kulttuuri ja oikei rahastokeräys on, he ihmettelivät.

–Opettajahan tään laitto, vastasin ja hämilläni yritin muistella opettajan sanoja keräyksen tarkoituksesta ja kertailin joitakin niistä heille.

–Eihä muissakaa listois määrätä antamissummaa, ihmettelivät naiset vielä, mutta vissii se männöö hyvää tarkoitukseen, koska opettaja tätä toimittaa.

Niin emäntä kirjoitti nimensä listaan ja antoi sen yhden kymmenmarkkasen, jolla olisi tuolloin saanut puolitoistakiloa hienoasokeria.”⁶

Suomen Kulttuurirahaston perustamiskeräys löysi karjalaiset tukijansa. Lahjoittajia oli Viipurissa kolmanneksi eniten koko maassa: edellä olivat Helsinki ja Tampere. Viipurin maalaiskunta oli kuudes ja Jääski kahdeksas. Nykyisen Etelä-Karjalan alueella lahjoittajia oli eniten Ruokolahdella, jonka 1 152 lahjoittajaa nostivat pitäjän 11. sijalle. Muissa nykymaakunnan kunnissa lahjoittajia oli useita satoja ja kaikkiaan heitä oli alueella 6 829. Suurin osa heistä antoi pienimmän mahdollisen summan, kymmenen markkaa. Se oli monelle iso rahasumma ja siten avustus oli osoitus sivistyksen ja kulttuurin arvostuksesta. Valtaosa lahjoittajista oli Viipurin läänille tyypillisiä pienviljelijöitä ja näiden jälkeläisiä. Kaupungeissa ja kauppaloissa lahjoituksia tekivät työläiset siinä missä koulutettu väki.⁷

Peruspääomaa oli vuonna 1938 kasassa kymmenen miljoonaa markkaa, josta seitsemän miljoonaa oli saatu alle tuhannen markan lahjoituksina. Helmikuussa 1939 perustettiin Suomen Kulttuurirahaston Kannatusyhdistyksen vuosikokouksessa Suomen Kulttuurirahaston säätiö. Samassa yhteydessä kutsuttiin kauppaneuvos Artturi Helenius yhdistyksen kunniajäseneksi sekä jaettiin ensimmäiset apurahat, joista yhdellä tuettiin Viipurin kauppaoppilaitoksen opettajan, Martti Saarion väitöskirjaa.⁸

Karjalainen toimintakenttä järjestäytyi jatkosodan aluemenetysten jälkeen uudelleen: karjalaistaustaiset säätiöt siirtyivät muualle Suomeen ja muuttivat toimintaansa tilanteeseen soveltuvaksi. Viipurin Taloudellinen Korkeakouluseura alkoi tukea karjalaisia opiskelijoita, joskin sen tavoitteena oli edelleen korkeimman taloudellisen opetuksen aikaansaaminen Karjalaan. Pamaus-seura siirtyi Helsinkiin ja keskittyi apurahojensa jaossa kaupan ja teollisuuden koulutuksen sekä karjalaisen kulttuurin tukemiseen. Karjalan Kulttuurirahaston toiminnan painopisteiksi tulivat Etelä-Karjala ja Kymenlaakso. Otsakorven säätiö tuki stipendeillä ja lainoilla ammattiin opiskelevia opiskelijoita sekä maanviljelyksen ja pienyritystoiminnan kehittämistä. Sen toimialueena oli Etelä- ja Pohjois-Karjala sekä Kymenlaakso. Uutena toimijana aloitti vuonna 1943 Eevi ja Emil Tannisen säätiö, joka on tukenut taloudellista opiskelua ja viljelystä sekä yleishyödyllistä taloudellista toimintaa etupäässä Karjalassa ja Savossa. Vuonna 1948 Etelä-Karjalassa aloitettiin valtakunnallisen Liikesivistysrahaston alueellinen toiminta.⁹

Huomattavaksi tieteen ja taiteen tukijaksi muodostui Karjalaisen Kulttuurin Edistämissäätiö (KKES), joka perustettiin vuonna 1950. Ajatus karjalaista kulttuuria edistävän säätiön tai rahaston perustamisesta esitettiin Pohjois-Karjalan maakuntapäivillä keväällä 1948. Pohjoiskarjalaispainotteinen lähtökohta laajeni karjalaiseksi säätiöksi, jossa oli mukana kannakselaisen kulttuuriperinnön vaaliminen ja edistäminen. Uusi säätiö alkoi ottaa vastaan lahjoituksia ja kartuttaa jäsenkuntaansa. Siitä tuli aluksi pohjoiskarjalais-siirtokarjalais-helsinkiläinen – Etelä-Karjalassa pohjoisen suunta ei ensin kiinnostanut. KKES:n yhteys Etelä-Karjalaan rakentui 1950-luvun alussa ja vuonna 1955 toimintansa aloitti

Lappeenrannassa KKES:n paikallinen toimikunta. Muita uusia toimijoita olivat luovutetun Karjalan pitäjäsäätiöt, jotka perustettiin tukemaan menetetyin kotipiitäjän kulttuuriperintöä ja jälkikasvun opintoja. ¹⁰

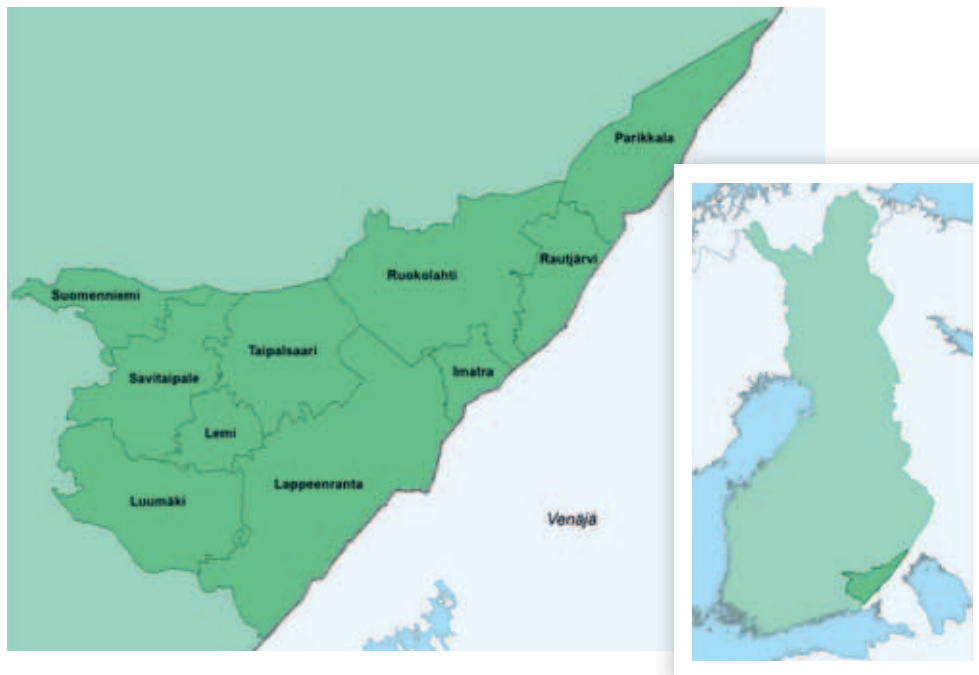
Etelä-Karjalan maakunnan muodostuminen

Maakunnilla oli Ruotsin valtakunnassa keskiajalla merkittävä itsehallinnollinen asema, jonka ne valtakunnan yhtenäistyessä menettivät. Ne eivät kadonneet; paikallishistoria, kulttuuri ja henkinen omaleimaisuus sekä taloudellinen ja toiminnallinen yhteenkuuluvuus erottavat edelleen yksittäisen maakunnan toisista. Historialliset maakunnat, kuten Karjala ja Savo, muodostuivat varhain. Karjalalle on ominaista sen sijainti itäisen ortodoksisen perinteen ja läntisen luterilaisen perinteen rajalla. Karjalaa on vuosia 1812–1917 lukuun ottamatta aina halkonnut tai sivunnut valtakunnan raja. Rajanaapurit olivat vuoteen 1812 saakka Venäjä ja Ruotsi. Vuoden 1917 joulukuusta lähtien ne olivat itsenäinen Suomi ja Neuvostoliitto, jonka 1990-luvun alussa tapahtuneen hajoamisen jälkeen Suomen itäiseksi naapuriksi tuli Venäjä. Vuosina 1812–1917 koko Suomi oli osa Venäjän keisarikuntaa. Perinteikkäitä historiallisia maakuntia pienemmät ja usein niiden jakautumisen myötä syntyneet uudet maakunnat muodostuivat 1800-luvun loppupuolelta lähtien. Uusia maakuntia ovat esimerkiksi Etelä-Karjala ja Kymenlaakso.

Karjalaa oli 1800-luvulla kahdessa läänissä: Pohjois-Karjala oli osa Kuopion lääniä ja muu suomenpuoleinen Karjala Viipurin lääniä. Niiden sisällä Karjala jakautui pienempiin alueisiin, Karjalan osiin, joista yksi oli Lappeenrannan ympäristö, jota kutsuttiin myös Etelä-Saimaaksi. Eri alueilla on ollut sekä virallisia nimityksiä että käytännössä vakiintuneita kutsumanimiä, joiden sisältö on voinut muuttua uusissa historiallisissa tilanteissa. Esimerkiksi Etelä-Karjala viittasi ennen Moskovan rauhaa (1940) Viipurin seutuun ja Kannakseen – se ulottui Saimaan rantamilta Suomenlahdelle ja Rajajoelle. Nykyinen Etelä-Karjala oli Parik-

kalan seutua lukuun ottamatta tuon alueen takamaita.

Maakunnat alkoivat nousta suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttaviksi elementeiksi 1800-luvulla. Muutosten aikana kotiseudusta tuli tärkeä asia, jota alettiin vaalia. Nykyisen Etelä-Karjalan alueella ei ollut paikallista yhteenkuuluvuuden tunnetta, sillä se koostui keskiajan kuluessa muodostuneista Lappeen ja Jääsken kihlakunnista sekä Kurkijoen pogostan osista. Niiden välillä ei ollut ennen toista maailmansotaa juurikaan kanssakäymistä, mutta yhteys Viipuriin ja yleensä karjalaisuuteen oli vahva. Sen sijaan maakuntien ja läänien rajalla sijainnutta Kymijoen vartta alettiin pitää Kymenlaakson maakuntana 1800-luvun lopulta lähtien. Maakuntien yhteistyötahoiksi alettiin 1920-luvulla perustaa maakuntaliittoja, jotka keskittyivät kotiseutunsa kulttuurin vaalimiseen.¹¹

◆ Etelä-Karjala on uusi ja pieni maakunta. Se muodostettiin sotien jälkeen rajan tälle puolelle jääneistä karjalaisista alueista. Useiden kuntaliitosten jälkeen maakunnassa on vuonna 2012 yhdeksän kuntaa. Kartat Etelä-Karjalan liitto.

Moskovan välirauhassa (1944) ja Pariisin rauhansopimuksessa (1947) vahvistettu valtakunnanraja teki monista nykyisen Etelä-Karjalan kunnista rajapitäjiä. Uukuniemi, Saari, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Nuijamaa, Lappee ja Ylämaa menettivät alueitaan. Ylämaahan liitettiin Vahvialan ja Säkkijärven Suomen puolelle jääneitä alueita. Rajan siirtymisestä seurasi ongelmia, epätietoisuutta ja -varmuutta sekä pelkoa. Kaakkoisen Suomen keskus – Viipuri – oli menetetty. Siellä olivat sijainneet keskusorganisaatiot, ja yhteydenpito nykymaakunnan pitäjien välillä oli tapahtunut Viipurin kautta. Suomen puolelle jääneiden alueiden sosiaalista ja yhteiskunnallista infrastruktuuria jouduttiin rakentamaan uudelleen. Prosessi oli nykyisen Etelä-Karjalan alueella Kymenlaaksoa vaikeampi ja pitkäaikaisempi, koska konkreettisten rakenteiden ohessa oli luotava henkistä yhteyttä. Suomen puolelle jääneitä Karjalan eteläisiä osia ryhdyttiin vähitellen kutsumaan Etelä-Karjalaksi.

Yhteydet ja yhteisöllisyys eivät syntyneet helposti, vaikka ihmiset tunsivat olevansa karjalaisia. Maakunnallinen Lappeenrannan kauppakamari, nykyinen Etelä-Karjalan kauppakamari, aloitti toimintansa vuonna 1940 ja vuonna 1954 perustettiin Etelä-Karjalan Maakuntaliitto. Maakunnassa käynnisteltiin muutaakin yhteistyötä. Maakunnan muodostumista kulttuurimaantieteen näkökulmasta tutkinut Ilpo Leskinen toteaa Etelä-Karjalan saavuttaneen maakunnallisen statuksen 1970-luvulla ja aseman selkiintyneen lopullisesti 1980-luvulla.¹² Etelä-Karjalan maakuntahenkeä pyrittiin vahvistamaan muun muassa maakuntaliiton 1980-luvulla julkaiseman kotiseutusarjan¹³ avulla. Maakunnallinen yhteys voimistui 1900-luvun viimeisinä vuosikymmeninä, ja 1950-luvulla tai sen jälkeen syntyneille Etelä-Karjala on identiteetin perusta ja oma maakunta. Maakuntaliit-tojen asemaa vahvisti Suomen liittyminen aluehallinnon roolia korostaneeseen Euroopan Unioniin vuonna 1995. Nykyisin maakunnat ovat alueensa ihmisten yhdistäjiä ja kuntayhtymien hallinnoimia aluehallinnollisia virastoja.

Etelä-Karjalan maakunnan ulkoista kuvaa on hämärtänyt sekä tiedotusvälineissä esiintyvä Kymenlaakso- ja Kymen-käsitteiden käyttö koko entisen Kymen läänin aluetta kuvaavana terminä että Zacharias Topeliuksen vuonna 1875 ilmes-

tyneeseen Maamme-kirjaan juontuva tapa määrittää Etelä-Karjala osaksi Savoaa. Tämä näkyi pitkään kansankulttuurin ja maantieteen tutkimuksessa ja elää edelleen 1800-luvun lopulla muodostetuissa perinnearkistoissa. Toisaalta maakunnan ja sen identiteetin muodostumisprosessiin on vaikuttanut rajanveto entisen ja nykyisen eteläkarjalaisuuden välillä: ajoittain eteläkarjalaisuus ja Etelä-Karjalan maakunta on tuntunut jäävän menetettyä kotiseutua kohtaan tunnetusta rakkaudesta voimaansa saavan siirtokarjalaisuuden jalkoihin. Maakuntaidentiteetin muodostumista rasitti Etelä-Karjalan pienuus sekä tottumattomuus hallinnossa ja muussakin toiminnassa. Tänä päivänä Etelä-Karjala on Etelä-Savon, Kymenlaakson ja valtakunnan rajan rajaama maakunta, jossa asuvat eteläkarjalaiset ihmiset ja toimivat maakunnan kunnat, yritykset ja yhteisöt.

Etelä-Karjalan rahaston perustaminen

Suomen Kulttuurirahaston piirissä kulttuuri nähtiin rahaston perustamista seuranneina vuosikymmeninä itsenäisyyden ylläpitämisen ja vahvan kansallisvaltion luomisen välineenä. Kulttuuri oli kansallinen voimavara, jota haluttiin edistää kaikenlaista toimintaa vilkastuttamalla. Sodan jälkeisinä vuosina varoja kerättiin yleis- ja nimikkorahastoihin. Varainkeruuta tuettiin tuolloin luomalla Suomeen asiamiesverkko sekä järjestämällä eri paikkakunnilla konsertteja ja neuvottelutilaisuuksia. Samalla luotiin pohjaa tuleville maakuntarahastoille ja tehtiin rahastoa tutuksi mahdollisille lahjoittajille ja Suomen kansalle. 1950-luvun aikana luotiin taloudelliset edellytykset seuraavan vuosikymmenen laajalle kulttuuripoliittiselle toiminnalle ja maakuntarahastojärjestelmän muodostumiselle.¹⁴

Suomi kehittyi sotien jälkeisinä vuosikymmeninä pohjoismaiseksi hyvinvointivaltioksi, jossa valtio otti 1960-luvulta lähtien hoitaakseen myös tieteen ja kulttuurin edistämiseen ja tukemiseen liittyviä tehtäviä. Julkista hallintoa laajennettiin ja keskitettiin. Toimintansa aloittivat vuonna 1968 valtakunnallinen taidetoimikunta ja läänien taidetoimikunnat, joiden kautta kulki valtion tukea

taiteelle. Suomen korkeakouluverkosto laajeni merkittävästi ja opiskelijamäärät kasvoivat, mikä loi painetta tieteen tukijärjestelmien kehittämiseksi. Suomen Kulttuurirahasto osallistui aktiivisesti kulttuuri- ja tiedepoliittiseen keskusteluun sekä avusti tieteen ja taiteen tekijöitä kasvavan varallisuutensa turvin. Suunnitelmallinen kehittämistyö oli mahdollista, koska 1960-luvun vaihteessa rahaston asema oli vakiintunut ja sen taloudellinen tilanne oli hyvä. Merkittävä osa kehittämistä oli koko maan kattavan maakuntarahastojärjestelmän rakentaminen. Se oli Kulttuurirahaston osuus ajan trendinä olleeseen alueellisen tasa-arvon huomioimiseen sekä tuen osoitus maaseudun kulttuurille ja maakunnille murrosvaiheessa, jossa muuttoliike kulki kohti kaupunkeja, Etelä-Suomea ja Ruotsia. Suomen Kulttuurirahaston säännöt uusittiin vuonna 1960. Uusissa säännöissä määriteltiin yhdistykselle, säätiölle, nimikkorahastoille ja perustettaville maakuntarahastoille mahdollisimman suuri toimintavapaus sekä luotiin laajenevalle toiminnalle organisatorisesti yhtenäinen, systemaattinen toimintapa.¹⁵

Vanhimmat maakuntarahastot oli perustettu jo ennen sääntöuudistusta. Maakuntarahastojärjestelmän muotoutuminen valtakunnalliseksi verkostoksi alkoi vuonna 1957 tapahtuneesta Keski-Suomen rahaston perustamisesta. Yhteistyöelimenä maakuntarahastojen perustamisessa ja toiminnan käynnistämässä olivat maakuntaliitot, joissa alueellisten rahastojen uskottiin lisäävän maakunnallisen järjestelmän tehoa ja voimaa. Maakuntaliittojen toiminta suuntautui niin Etelä-Karjalassa kuin muuallakin kulttuurityöhön, joten yhteistyö oli luontevaa. Primus motorina toimi Kulttuurirahaston yliasiamies Erkki Salonen, jolla oli vanhastaan hyvät suhteet maakuntiin ja maakuntaliittoihin. Maakuntarahastojen vilkkaat perustamisvaihe ajoittuu 1960-luvun alkuun. Vuoteen 1971 mennessä oli perustettu 17 maakuntarahastoa, joista osa oli syntynyt isomman rahaston jakaantumisen myötä. Maakuntarahastot turvasivat Kulttuurirahaston todellisen valtakunnallisuuden, vaikka jotkut näkivät ne Kulttuurirahaston väliinään maakuntien kulttuurielämän ohjaamiseen.¹⁶

Maalaiskuntien Liitto ja maakuntaliitot järjestivät tammikuussa 1960 Helsingissä neuvottelukokouksen, jossa yliasiamies Salonen kertoi maaseudun kult-

tuurirahastoista. Etelä-Karjalan Maakuntaliittoa edustivat tilaisuudessa Erkki Paukkonen ja Simo Keltanen. Salonen suositteli rahastojen perustamista maakuntaliittojen toimesta ja niiden yhteyteen, kuten jossakin oli jo tapahtunut. Keltanen mainitsee asian tapaamisesta tekemässään muistiossa, mutta ei näytä olevan siitä erityisen innostunut. Asiasta oli keskusteltu ja todettu, että kunnat pitäisi saada mukaan. Ongelmana oli riittävien varojen kerääminen. Rahastot olisivat sinänsä tarpeellisia ja ne palvelisivat kuntien kulttuurikysymyksiä.¹⁷ Maakuntarahastoidea oli viimeistään tämän tapaamisen jälkeen tiedossa myös Etelä-Karjalassa.

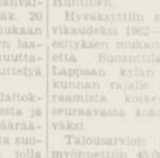
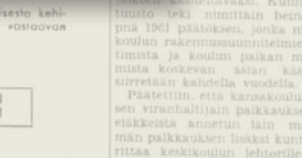
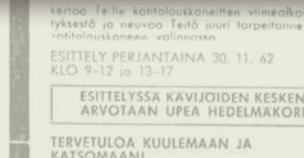
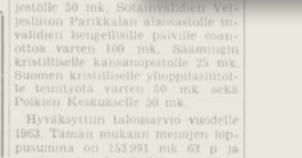
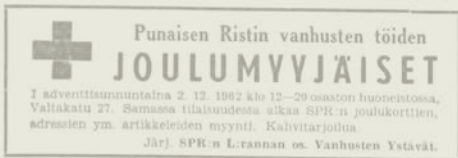
Karjalassa, kuten monissa muissakin maakunnissa, oli ratkaistava nojataan-ko maakuntarahastoa perustettaessa historialliseen maakuntaan vai vakiintumassa oleviin uusiin maakuntiin. Pohjoiskarjalaiset miettivät asiaa helmikuussa 1960. Suomen Kulttuurirahaston hallituksen puheenjohtaja L. A. Puntila – rahaston pitkäaikainen kantava voima – kannatti Etelä- ja Pohjois-Karjalan yhteistä rahastoa, kuten myös tapaamisessa mukana ollut KKES:n edustaja. Muut paikalla olleet näkivät yhteydet Etelä-Karjalaan heikkoina ja vastustivat ajatusta. Asiaan palattiin huhtikuussa, jolloin Kuopiossa kokoontuivat Kulttuurirahaston sekä Etelä-Karjalan, Kymenlaakson, Mikkelin läänin, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon maakuntaliittojen edustajat. Maakuntien väki oli omien maakuntarahastojen kannalla. Ne antaisivat toiminnalle paremmat edellytykset, koska pienemmän alueen rahaston oli suurta yleisrahastoa helpompi saada lahjoituksia. Lisäksi maakuntayhteistyön epäiltiin olevan haasteellista alueellisten erojen sekä tuolloin ajankohtaisen Lappeenrannan, Kuopion ja Joensuun välisen Itä-Suomen yliopiston sijoituspaikkakiistan vuoksi. Talousalueisiin eli uusiin maakuntiin perustuvaa ratkaisua kannatti myös yliasiamies Salonen. Maakuntaliittojen toimialueille rakentuvasta rahastoverkostosta tuli Kulttuurirahaston yleinen kanta. Sen etuna nähtiin kuntien ja liikelaitosten tuen helpompi saatavuus. Maakuntaliitoilla oli keskeinen rooli maakuntarahastojen perustamiskehityksessä.¹⁸

Etelä-Karjalassa asia eteni Etelä-Karjalan Maakuntaliiton johdolla. Kulttuuria ja kotiseututyötä edistämällä tuettiin maakunnassa tarpeellisen yksituumai-

suuden ja identiteetin rakentumista. Aikomus muuttui suunnitelmaksi vuonna 1961 käydyn keskustelun myötä. Maakuntaliiton hallitus valmisteli asiaa, ja alkuvuodesta 1962 lähetettiin sen puheenjohtajan, Frans Selim Rantalan, allekirjoittama kirje maakunnan kunnille, yhteisöille ja yrityksille. Kirjeessä esitettiin maakuntarahaston idea ja sääntöehdotus sekä pyydettiin vastaanottajaa ilmoittamaan näkemyksensä rahaston tarpeellisuudesta, halusta liittyä sen jäseneksi ja tukea sitä rahallisesti. Kirjeessä todetaan, että rahaston olemassaoloon voitaisiin vedota ”*uutta tai uusia korkeakouluja tänne suunniteltaessa*”. Sen olemassaolo kertoi väestön kulttuuriharrastuksista ja oma-aloitteisuudesta kulttuurin edistämiseksi, millä olisi myönteinen vaikutus korkeakouluasiaan. Suunnitelmissa oli edetä perustamiseen loppuvuodesta, jos kiinnostusta oli riittävästi.¹⁹

Maakuntarahaston kirstu alkoi kilahdella: avustuspäätöksiä tekivät kunnat ja teollisuuslaitokset. Riittävä pääoma oli kasassa loppuvuodesta. Etelä-Karjalan rahaston perustamisasiakirja allekirjoitettiin 30. päivänä marraskuuta 1962

◆ Etelä-Karjalan rahaston perustamisikirja allekirjoitettiin marraskuussa 1962. Perustamista juhlistettiin samana iltana järjestetyssä perustamisjuhlassa. Maakuntarahastojen merkitys on ollut kulttuurisen tasa-arvon lisäämisessä suuri. Niiden tukemana on voitu vaikuttaa kulttuurin keinoin maakuntien elämälaatuun. Kuvat Etelä-Saimaa 29.11.1962 ja 30.11.1972.

Lappeenrannan Raatihuonella ja Helsingissä Viipurilaisessa Osakunnassa. Rahaston perustajajäseniä olivat Suomen Kulttuurirahasto, Etelä-Karjalan Maakuntaliitto r.y., Viipurilainen Osakunta ja Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseura. Viimeksi mainitun mukana olo korosti sen ja maakuntarahaston yhteisiä tavoitteita – ne eivät olleet kilpailijoita. Samana iltana oli perustamisjuhla Lappeenrannan Tyttölyseolla eli nykyisellä Kimpisen koululla. Juhlaan toivat tervehdyksensä opetusministeriö ja Kymen lääninhallitus, joten rahaston perustaminen ei ollut mikään tahansa tilaisuus. Sitä käsiteltiin Etelä-Saimaan pääkirjoituksessa, jossa toivottiin, että apurahojen saajina olisi maakunnan asukkaita, vaikka taiteilijat tapasivat siirtyä työn ja tuen perässä pois maakunnasta. Etelä-Karjalan rahaston perustajajäseniksi kirjattiin kaikki vähintään 5 000 markkaa lahjoittaneet yksityishenkilöt sekä 10 000 markkaa lahjoittaneet yhteisöt ja liikelaitokset. Perustajajäseniä oli 163, joista 77 oli yhteisöjä ja 86 yksityishenkilöitä. Mukana oli maakunnan elinkeinoelämä ja huomattava osa muista toimijoista ja vaikuttajista.²⁰

Maakuntarahaston tarkoituksena oli maakunnan henkisen ja taloudellisen kulttuurin vaaliminen ja kehittäminen, mitä tehtiin jakamalla apurahoja ja palkintoja sekä järjestämällä erilaisia tilaisuuksia ja kilpailuja. Rahaston *”toiminnan tuli edistää omaan maakuntaan kohdistuvaa tutkimusta, taiteellista työskentelyä tai muita kulttuuripyrkimyksiä.”*²¹ Perustamiskirjan toinen allekirjoitustilaisuus oli 22.4.1963 Imatralla. Sitä ennen käytiin kahdessa imatralaisessa Rotary-klubissa kertomassa rahastosta. Puhujana tilaisuudessa oli yliasiamies Erkki Salonen. Esitelmä julkaistiin, kuten monesti myöhemminkin, kokonaisuudessaan paikallisessa lehdessä – maakunnan rahasto oli merkittävä asia.²²

Rahaston toiminnan käynnistyminen

Etelä-Karjalan rahaston perustamiskeräys tuotti syyskuun 1963 loppuun mennessä 38 451 markkaa (73 530 euroa vuoden 2010 rahassa). Suurien lahjoitusten tekijät julkistettiin, kuten tapana oli, Suomen Kulttuurirahaston painatussa

vuosikertomuksessa. Sen toivottiin lisäävän lahjoituksia. Muutenkin lahjoituksesta tiedotettiin aktiivisesti, ja ne saivat yleensä palstatilaa paikallisessa lehdistössä. Itse kerättyjen varojen lisäksi käytössä oli pitkään Suomen Kulttuurirahaston kullekin maakuntarahastolle antama vuosiavustus, joka oli korkeintaan 5 000 markkaa. Se oli tuohon summaan saakka yhtä suuri kuin maakuntarahaston kyseisenä vuonna saamien lahjoitusten määrä. Lisäksi Kulttuurirahasto antoi maakuntarahastojen käyttöön asiantuntemuksensa.²³

Etelä-Karjalan rahaston toiminnasta vastasi muiden maakuntarahastojen laila hoitokunta, jossa oli 14 jäsentä. Jäsenistä viisi nimitti Etelä-Karjalan Maakuntaliitto, yhden KKES, yhden Viipurilainen Osakunta ja viisi Suomen Kulttuurirahasto maakunnan kulttuurivaikuttajien joukosta. Lisäksi hoitokuntaan kuului kaksi Suomen Kulttuurirahaston edustajaa. Jäsenillä oli henkilökohtaiset varajäsenet, joiden myötä saatiin rahaston ”sisäpiiriin” useampia henkilöitä ja pystyttiin tekemään rahastoa entistä useammalle tutuksi tukijana ja mahdollisena lahjoituskohteena. Ensimmäiseen hoitokuntaan kuuluivat:

JÄSEN

Opettaja *Eero Ahonen*, Imatra
Isännöitsijä, DI *Hans Bröckl*, Lappeenranta
Agronomi *Airi Kaivola*, Joutseno

Kansanedustaja *Valto Käkelä*, Lappeenranta
Agronomi *Frans Selim Rantala*, Lappeenranta
Pormestari *Lauri A. Liira*, Lappeenranta
Rehtori *Rauno Penttinen*, Lappeenranta
Rehtori *Reino Helavuori*, Lauritsala
Varatuomari *Veikko Lehonkoski*, Imatra
Maanviljelijä *Aarno Littunen*, Parikkala
Kaupunginjohtaja *Esko E. Peltonen*,
Lappeenranta
Vuorineuvos *Paavo Vidig*, Helsinki
Professori *Olli Kivinen*, Helsinki
Pankinjohtaja *Veikko Makkonen*, Helsinki

VARAJÄSEN

Kansanedustaja *Kalle Matilainen*, Imatra
Metsäneuvos *Nils Stolpe*, Lauritsala
Johtaja *Laura Korpikaivo-Tamminen*,
Lappeenranta
Päätöimittäjä *Reino Kaatonen*, Lappeenranta
Maanviljelijä *Mikko Kaarna*, Lappeenranta
Metsänhoitaja *Antti Pelkonen*, Lappeenranta
Merkonomi *Juhani Rima*, Helsinki
Kansanopiston johtaja *Enok Reimaa*, Joutseno
DI *Lauri Leinonen*, Imatra
Maanviljelijä *Yrjö Sinkkonen*, Parikkala
Kunnallisneuvos *Simo Keltanen*, Imatra

Kaupunginjohtaja *Arno Tuurna*, Helsinki
Yliasiames *Erkki Salonen*, Helsinki
Toiminnanjohtaja *Matti Ilmanen*, Helsinki

◆ Etelä-Karjalan rahaston merkin suunnitelti taiteilija Olof Eriksson. Hän teki useamman ehdotuksen, joista hoitokunta päätti syksyllä 1963 valita sen, jossa ei ole Karjalan vaakunaa. Edellytyksenä oli, ettei Pohjois-Karjalakaan käytä merkissään Karjalan vaakunaa. Kuva Etelä-Karjalan rahasto.

Hoitokunta valitsi puheenjohtajaksi Frans Selim Rantalan, jota luonnehditaan rahaston 10-vuotiskertomuksessa ”*karjalaiseksi patriootiksi*” ja varapuheenjohtajaksi Lauri A. Liiran. Valmistelusta ja käytännön toiminnasta vastasi hoitokunnan nimittämä työvaliokunta sekä asiamies, jona toimi vuoden 1962 loppuun Etelä-Karjalan Maakuntaliiton sihteeri Erkki Paukkonen. Hänen seuraajakseen valittiin ekonomi Paul Sojamo, joka työskenteli Oy Kaukas Ab:lla. Asiamiehen toivottiin olevan teollisuuden parista. Sen katsottiin edistävän rahaston kehittämistä ja toiminnan lisäämistä.²⁴ Maakuntarahasto ei saanut kuitenkaan toivotusti tuulta alleen. Lokakuussa 1963 maakuntaliiton syyskokous totesi, että rahasto tarvitsee ”*ilmeisesti edelleen maakuntaliiton tukea*”.²⁵

Etelä-Karjalan rahaston ensimmäiset apurahat julistettiin haettavaksi syyskuussa 1963. Hakuaika päättyi lokakuun alussa ja apurahajakotilaisuus järjestettiin 30.11.1963 Lappeenrannan Tyttölyseolla. Ohjelmassa oli professori Kauko Pirisen Etelä-Karjalaa kulttuurialueena käsittelevä juhlaesitelmä ja apurahansaajien musiikkiesityksiä. Apurahoja oli haettu 25 kappaletta. Haettu apurahasumma oli selvästi perustamiskeräyksen tuottoa suurempi. Vuosijuhlissa jaettiin 15 000 markkaa (28 684 euroa) kymmenelle saajalle. Apurahan saivat:

SAAJA	TARCOITUS	SUMMA*
Opiskelija <i>Jorma Falck</i>	Laulun opiskelu kotimaassa	1 500
Näyttelijä-ohjaaja <i>Viljo Karhu</i>	Ulkomainen opintomatka	1 500
Näyttelijä-ohjaaja <i>Kaarlo Karppanen</i>	Ulkomainen opintomatka	1 500
Kirjailija <i>Pentti Kivistö</i>	Kirjallinen työskentely	2 000
Pianotaitelija <i>Sohvi Kohonen</i>	Ulkomainen opintomatka	2 000
Taidemaalari <i>Sinikka Kurkinen</i>	Ulkomainen opintomatka	1 750
Taidemaalari <i>Matti J. Rautio</i>	Taidenäyttelyn järjestäminen Helsingissä	1 000
Kirjailija <i>Hilja Valkeapää-Honkanen</i>	Kirjallinen työskentely	2 000
Rouva <i>Ritva T. Väänänen</i>	Lauluopintojen jatkaminen	750
Lappeenrannan Musiikkinystävien yhdistys r.y.	Orkesterikonserttien järjestäminen	1 000

*Vuoden 2010 rahassa apurahat olivat suuruudeltaan 1 434–3 825 euroa.

Tukea sai taide. Erityisesti tuettiin työskentelyä ja ulkomaille suuntautuneita opintomatkoja, jotka olivat 1960-luvulla harvinaisia tilaisuuksia perehtyä oman alan kehitykseen kotimaan rajojen ulkopuolella. Etelä-Saimaa käsitteli juhlaa etusivullaan ja pääkirjoituksessa, jossa todettiin, että ”apurahojen päätehtävä on – kuten eilinen jakokin osoittaa – kannustaa niitä, joilta voidaan jotain tulevaisuudessa odottaa”.²⁶

Etelä-Karjalan rahaston perustamisvaiheisiin liittyi Suomen Kulttuurirahaston vuoden 1964 suurkeräys. Suurkeräys koostui liike-, lahjakirja- ja kansankeräyksestä, joista viimeksi mainittua kutsuttiin ”Suomalaiseksi kulttuuriadressiksi”. Kansankeräyksen toteuttivat Suomen Kansakoulunopettajien Liiton opettajayhdistyspiirit yhdessä maakuntarahastojen kanssa. Etelä-Karjalan rahasto järjesti lokakuussa 1964 Lappeenrannan opettajayhdistyspiirin puheenjohtajille ja yhdistysten asiamiehille Lauritsalassa informaatiotilaisuuden, jossa jaettiin Suomen Kulttuurirahaston yhteistyötahojen kanssa opettajille järjestämän ideakilpailun alueelliset palkinnot. Teemana oli ollut ”Miten maaseudun kulttuurielämää voidaan kehittää”. Vastauksia oli jätetty 15 ja niissä pohdittiin muun muassa Lappeenrannan kulttuurikysymyksiä ja valtakunnallisessakin kilpailussa menestynyttä ideaa Ruokolahdesta majava- ja erämaapitäjänä. Myös Imatran opettajayhdistys oli aktiivisesti varainkeruussa mukana. Varsinaisen keruun tekivät

Esihistorian aarrearkku

ETELÄ-KARJALAN ESIHISTORIAA pidettiin pitkään vähämerkityksellisenä, koska esihistoriallisesta ajasta kertovia löytöjä ja historiallisen ajan alkuvaiheisiin ulottuvia kirjallisia lähteitä tunnettiin hyvin vähän. Etelä-Karjalan rahasto tuki arkeologisia kaivauksia ensimmäisen kerran 1970-luvun vaihteessa. Sen jälkeen kaivauksia tehtiin harvakseltaan, koska niiden ei oletettu tuottavan tuloksia. Tuolloin tutkittiin muun muassa Lappeen Kauskilan Kappelinmäkeä.

Tilanne muuttui 1990-luvun lopulla, jolloin kiinnostavat löydöt seurasivat toinen toistaan. Arkeologien avuksi muodostui nopeasti aktiivisten harrastajien joukko. Into oli suuri, mikä näkyi maakuntarahaston apurahahauissa. Suurempia ja pienempiä kaivauksia alettiin tehdä eri puolilla maakuntaa. Etelä-Karjalan rahasto tuki niitä lähes vuosittain. Apurahoja hakivat ja saivat sekä kaivausten organisoijina toimineet kotiseutuyhdistykset että arkeologit. Maakuntarahaston tuen turvin tutkittiin 2000-luvun vaihteessa Savitaipaleen, Luumäen ja entisen Lappeen kunnan alueen esihistoriaa. Lappeen Kauskila avasi aarrearkkunsu uudelleen eikä pohja ole vielä näkyvissä. Uutta tietoa on saatu myös Uukuniemen Papinniemen ortodoksikylästä.

Todellisen, mullistavankin, löydön äärelle päästiin Joutsenon Kuurmanpohjassa, Saarenojalalla. Sieltä löydettiin Suomen vanhimpiin kuuluva kivikautinen asuinpaikka, jossa on asuttu noin 10 600 vuotta sitten eli 8600 eKr. Kaivauksia johtanut arkeologi Timo Jussila pitää Saarenojaa tutkimuksellisesti hyvin mielenkiintoisena paikkana - toista samanlaista ei Suomessa ole. Kuurmanpohjasta on kaivettu esiin runsaasti kvartsi- ja piiesineitä, joukossa muun muassa piitaltta, nuolenkärkiä ja upotusteriä.¹ Kaivaukset ovat jatkuneet useiden vuosien ajan. Etelä-Karjalan rahasto on tukenut niitä useampana vuonna. Kaiken kaikkiaan maakuntarahasto on antanut arkeologiseen tutkimukseen apurahoja pelkästään 2000-luvulla useita kymmeniä tuhansia euroja.

¹ Joutseno-lehti 13.8.2009; Karjala 26.5.2011.

Lappeen Kauskilan Kappelinmäellä on tehty kaivauksia yli puolen vuosisadan ajan. Etelä-Karjalan rahasto on tukenut kaivauksia useamman kerran, muun muassa kesällä 2002. Kuva Etelä-Karjalan museo/Ville Laakso.

Päättymässä oleva vuosikymmen on ollut maakuntamme kulttuurielämässä voimakkaan kehityksen aikaa. Valtio ja erikoisesti kunnat ovat suurenmoisella tavalla olleet mukana eteläkarjalaisen kulttuurin kohottamisessa sille tasolle, jota jo yksinomaan luovutetun Karjalan kulttuuriperinne aivan selvästi vaatii. Julkisen vallan sivistystyölle osoittaman tuen kasvaessa on samalla käynyt yhä selvennäksi, että valtio ja kunnat eivät voi — eikä niiden tulekaan — välittömästi huolehtia kaikesta kulttuuritoiminnasta. Kulttuurielämässäkkin tarvitaan valtion rinnalla yksityistä yritteliäisyyttä, yksityisiä rahastoja ja järjestöjä. Ne voivat nopeasti ja joustavasti tarjota vapaalle tietelle ja taiteelle ensiarvoisen tärkeitä vaihtoehtoja ja niillä on oikeus ja velvollisuus aloittein tarttua havaittuihin puutteisiin.

Kuntien, talouselämän ja yksityisten kansalaisten rahastolle osoittama luottamus on ilmennyt vuosittain tehtyinä lahjoituksina. Näiden lahjoitusten turvin on maakuntarahastomme voinut viime vuosina jakaa keskimäärin 18.000 markkaa vuodessa kulttuurielämän eri aloilla tapahtuvan työn tukemiseen.

Sivistystyössä niinkuin muussakin uutta luovassa toiminnassa on katse suunnattava eteenpäin, ja näin myös Etelä-Karjalan kulttuurirahaston toiminta tulee jatkumaan tehostuvin ja uudistuvin menetelmin. Tähän työhön toivomme Teidänkin myötävaikutustanne ja pyydämme kunnioittaen, että tukisitte henkisen ja taloudellisen kulttuurin vapaata kehittämistyötä tekemällä lahjoituksen Etelä-Karjalan rahastolle.

Lappeenrannassa 3. päivänä marraskuuta 1969

Suomen Kulttuurirahaston
ETELÄ-KARJALAN RAHASTO

JARMO KÖLHI
Hoitokunnan puheenjohtaja

REINO PAAKKINEN
Rahaston asiamies

Valtioneuvoston päätöksellä yli 3000 markan lahjoituksille myönnetään verovapaus.

- ◆ Etelä-Karjalan rahasto lähestyi vuosikausia maakunnan kuntia ja yrityksiä kirjeillä, joissa pyydettiin vastaanottajia tukemaan ”henkisen ja taloudellisen kulttuurin vapaata kehittämistyötä tekemällä lahjoituksen Etelä-Karjalan rahastolle”. Kuva Etelä-Karjalan rahaston arkisto.

koululaiset. Suurkeräyksen maakunnallisena keräyspäällikkönä oli hoitokunnan varajäsen, metsänhoitaja Antti Pelkonen. Etelä-Karjalassa kulttuuriadressiin keräytyi 26 052 nimeä ja suurkeräyksen tuotto oli 57 388 markkaa (101 148 euroa). Siitä koottiin liikekeräyksellä 58 ja kansankeräyksellä 42 prosenttia. Tulokseen ei oltu aivan tyytyväisiä. Keräystyö oli ollut ”olosuhteet huomioon ottaen vaikea”. Suurkeräys teki keskusrahastoa ja maakuntarahastoa tutuiksi.²⁷

Suomen Kulttuurirahaston taustalla vaikuttaneeseen Suomen Kulttuurirahaston Kannatusyhdistykseen kutsuttiin eteläkarjalaisia jäseniä vuonna 1963. Sitä haluttiin tukea maakuntarahastojen työtä.²⁸ Vuoden 1967 jäsenkutsujen alla keskusrahaston toiminnanjohtaja Matti Ilmanen ohjeisti Etelä-Karjalan rahastoa miettimään kannatusyhdistyksen mahdollisia uusia jäseniä seuraavien kriteerien mukaan:

*”Taloudellisessa toiminnassa, sivistyselämässä, kunnallis- tai vapaan kansalaistoiminnan piirissä ansioituneita ja kyvykkäiksi huomattuja hyvämaineisia maakunnan naisia ja miehiä, kiinnittäen erityistä huomiota nuoremman polven edustajiin. Ensisijaisesti tulevat tietysti kysymykseen maakuntarahaston hyväksi jo nyt aktiivisesti toimineet henkilöt, sekä lahjoittajat että luottamushenkilöt... Jäsenkunta muodostaa Suomen Kulttuurirahaston tiedotusverkoston, ja siksi on tähdellistä, että siihen kuuluu runsaasti talous- ja kulttuurielämän sekä muiden alojen mielipidejohtajia.”*²⁹

Kannatusyhdistykseen on tämänkin jälkeen kutsuttu useita kertoja uusia jäseniä pitkälti edellä mainittujen kriteerien perusteella. Vuosituhannen vaihteessa, kannatusyhdistyksen 60-vuotisjuhlien alla, toiveena oli:

*”Olisi kovin hyvä, jos voisitte uusiksi jäseniksi ehdottaa erityisesti nuoremman polven – sitä tarkemmin määrittelemättä – edustajia, jotka ovat jo ehtineet osoittaa harrastuneisuutta säätiön ja yhdistyksen päämäärää, suomalaiskansallista henkistä ja taloudellista viljelyä kohtaan.”*³⁰

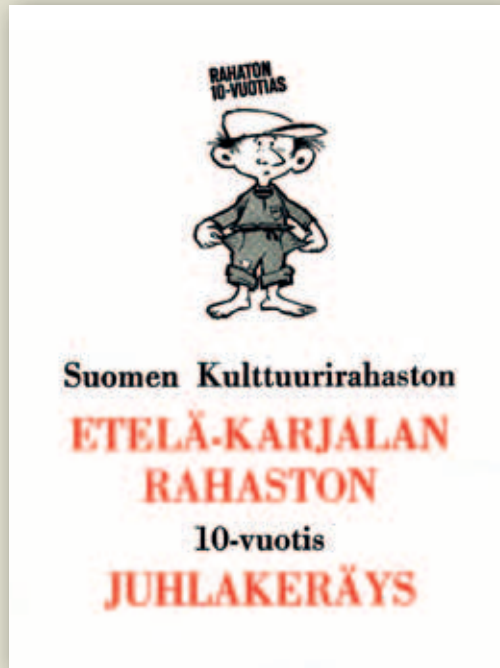
Nuorempi polvi tarkoitti alle 60-vuotiaita. Suomen Kulttuurirahaston Kannatusyhdistyksen jäsenyys on ollut tapa sitouttaa maakuntien ihmisiä Suomen Kulttuurirahastoon.

Varainkeruun tavoitteena maakunnan tukeminen

Maakuntarahastojen varat jakautuivat niiden toiminnan alkuvaiheessa kanta- ja käyttörahastoon. Vähitellen termit muuttuivat perus- ja käyttöpääomiksi. Etelä-Karjalan rahaston kantarahaston alun muodosti 20 000 markkaa perustamiskeräyksen tuotoista. Apurahoihin käytettiin kantarahaston pääomien vuotuinen tuotto sekä käyttörahastoon vuosittain kootut avustukset. Etelä-Karjalan rahaston toiminnan ensimmäiset vuosikymmenet olivat käyttörahaston kartuttamisen aikaa: apurahoina jaettiin pitkälti se, mitä oli kerätty kyseisenä tai aikaisempina vuosina. Rahaston perustamista seurannut innostus laantui ja avustukset alkoivat 1960-luvun kuluessa pienentyä. Kantarahasto oli vaatimaton eivätkä sen varat karttuneet toivotusti. Neljän toimintavuoden jälkeen olivat ”kansankeräyksessä kootut varat ehtymässä”³¹. Rahasto totesi vuonna 1966 olevansa köyhin Suomen maakuntarahastoista. Se oli huolestuttavaa toivotun korkeakoulun sekä vilkastumassa olleen kulttuuri- ja talouselämän tulevaisuutta ajatellen.³²

30 | Maakunnan kunnat eivät Lappeenrantaa ja Imatraa lukuun ottamatta oikein ottaneet maakuntarahaston vuosittaista tukemista asiakseen. Taiteen ja kulttuurin toimijat keskittyivät Lappeenrantaan ja Imatralle, joten maalaiskunnat jäivät apurahoja jaettaessa ”saamapuolelle”, mikä vähensi kiinnostusta. Maalaispitäjissä oli totuttu siihen, että kulttuuritarjonta syntyi harrastajavoimin ja ilman apurahoja. Toisaalta liikenneyhteydet olivat vielä sen verran kehittymättömät, että kulttuurin perässä matkustettiin harvoin kotipitäjän ulkopuolelle. Maalaiskuntien avustukset olivat pieniä ja satunnaisia, vaikka hoitokunta lähetti niille kirjeitä, joissa kerrottiin rahaston toiminnasta ja merkityksestä maakunnalle. Kuntia kannustettiin osallistumaan käyttörahaston kartuttamiseen muun muassa kertomalla niille mahdollisuudesta sitoa osa apurahoista oman kunnan alueen toimijoiden avustamiseen. Imatran ja Lappeenrannan kuntapäättäjiä ja virkamiesjohtoa oli rahaston hoitokunnassa, mikä vaikutti niiden myönteiseen suhtautumiseen. Kuntien avustukset lisääntyivät 1970-luvulla ja jatkuivat 1980-luvulla. Rahaston vuosijuhla kiersi maakunnassa ja käsitys Etelä-Karjalasta omana

Rahaton 10-vuotias etsi vuonna 1972 taskuihinsa täytettä. Keräyksen suojeelijaksi kutsuttiin Kymen läänin maaherra Esko Peltonen (kesk.). Kutsun esittivät rahaston asiamies Unto Liira (vas.) ja puheenjohtaja, Lappeenrannan kaupunginjohtaja Jarmo Kölhi (oik.). Kuvat Etelä-Karjalan rahaston arkisto.

maakuntana oli vakiintunut.

Varoja kerättiin kuntien lisäksi yrityksiltä, joihin hoitokunnan jäsenillä oli hyvät suhteet. Vuonna 1968 tehtiin rahaston toimintaa selostava esitelehtinen, jota jaettiin talouselämän edustajille. Kaksi vuotta myöhemmin keskusteltiin varainhankinnan tehostamisesta ja toivottiin hoitokunnan jäsenten tarkkailevan, ”onko mahdollisuuksia suurten lahjoitusten saamiseksi tai nimikkorahaston perustamiseksi”.³³ Vuonna 1972 toteutettiin 10-vuotisjuhlakeräys. Sen tunnuksena oli tyhjätaskuinen paitaressupoika, joka kaipasi taskuihinsa täytettä. Keräyksen julkilausumassa todettiin: ”Kukaan ei auta Etelä-Karjalaa, ellei sen väestö itse siihen voimavarojaan käytä.”³⁴

Keräyksen tavoitteena oli rahaston taloudellisen pohjan lujittaminen. Sen suojelijaksi pyydettiin ajan tavan mukaan arvovaltainen taho, hoitokunnan entinen jäsen, maaherra Esko E. Peltonen. Noin 30 hengen keräysvaltuuskuntaan kutsuttiin maakunnan kansanedustajia ja silmäätekeviä, mutta joukossa oli vain yksi nainen – rahasto oli tuolloin ja pitkään sen jälkeenkin varsin maskuliininen toimija. Keräyslistoja oli järjestöillä, pankeissa ja posteissa. Kunnille pidettiin lahjoitustilaisuuksia ja niitä kannustettiin järjestämään teemaan liittyviä pitäjäjuhlia. Etelä-Karjalan mieskuorot ja Karjalan Laulu-Veikot järjestivät kirkkokonsertit ja lappeenrantalaiset naisjärjestöt Lappeenrannan uimahallissa yleisöjuhlan. Tilaisuuksien tuotot luovutettiin rahastolle. Yleisökeräyksen rinnalla oltiin yhteydessä yrityksiin, mikä tuotti tulosta päivittäin kuin suurin toivein aloitettu yleisökeräys:³⁵

*”Vaikka yleisökeräyksen tähänastiset tulokset eivät vastanne optimistisimpia toiveita, on tehtyä työtä tarkasteltava myös huomioiden se informaatio, joka on kohdistettu maakunnan väestöön. Etelä-Karjalan rahasto, sen tarkoitus ja toiminta, ovat tulevaisuuttakin ajatellen nyt entistä tutummat.”*³⁶

Tyhjätasku paitaressu sai 80 404 markkaa (93 227 euroa). Siitä kymmenen prosenttia kertyi listakeräyksellä. Kuntien välisen kilpailun voitti Lappeenranta, jossa keräystuloja kertyi 98 penniä/asukas. Jokainen yli 500 markkaa lahjoittanut sai muistoksi perinteisen puuhuilun ja hoitokunnan puheenjohtaja Jarmo Kølhi

ojensi 10-vuotisjuhlassa huomattavimmille tukijoille muistoplaketit. Keräyksen ansiosta rahaston taloudellinen tila parani. Osa varoista sijoitettiin kantarahastoon, jossa ne loivat pohjaa tuleville vuosille. Juhlakeräys sai maakunnan lehdistössä näkyvästi tilaa ja lisäsi ihmisten tietoisuutta rahastosta, joka nähtiin tärkeänä toimijana.³⁷

Viisi vuotta myöhemmin toteutettiin 15-vuotiskeräys kirjekampanjana, jossa lähetettiin elinkeinoelämän edustajille kirjeitä ja sanomalehtiin artikkeleita tavoitteena rahaston tilin kartuttaminen. Suurin lahjoitus saatiin Itä-Suomen rengas -yhtiöltä eteläkarjalaisen kulttuurin, erityisesti kansanperinteen selvittämistä ja vaalimista tarkoittaviin kohteisiin. Lahjoittajaa luvattiin kuulla apurahojaa myönnettäessä, minkä ei katsottu aiheuttavan ristiriitoja tai jääviysongelmia. Etelä-Karjalassa varainkartunta oli monta muuta maakuntaa vähäisempää ja hitaampaa. Ero oli suuri verrattuna esimerkiksi Pohjois-Karjalaan, jossa avustuksia riitti enenevässä määrin sekä Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseuralle että Pohjois-Karjalan rahastolle. KKE:n ja Etelä-Karjalan rahaston toiminnassa mukana ollut Jyrki Härkönen kiteytti tilanteen: ”Lahjoitusten tekeminen ei ole Etelä-Karjalassa maakunnan tapa, kuten Pohjois-Karjalassa.”³⁸

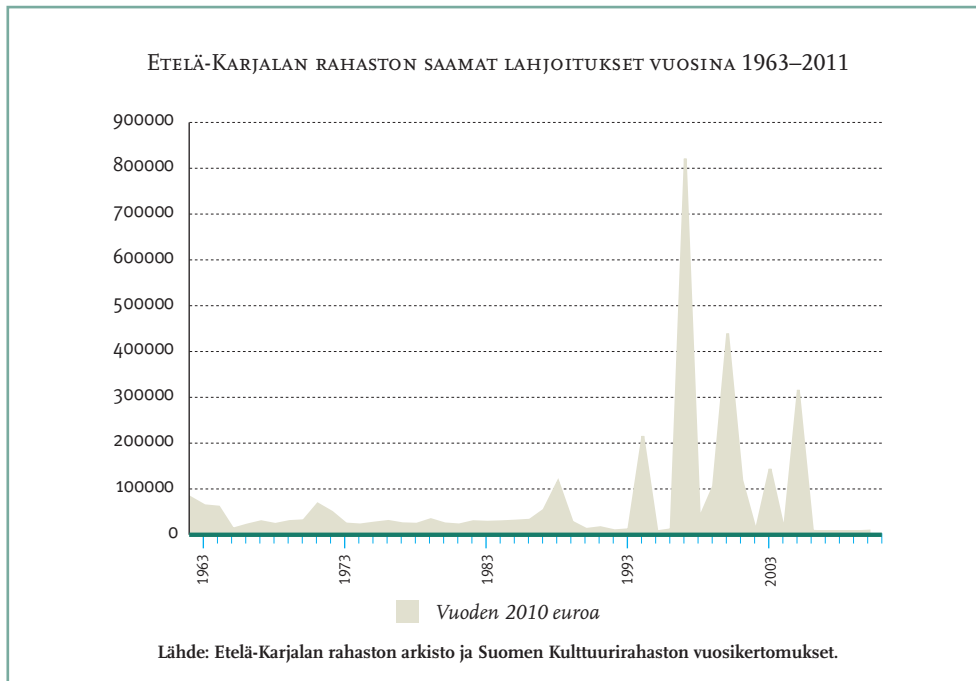
Oheisesta kuvaajasta ilmenee Etelä-Karjalan rahaston vuosittain saamien lahjoitusten kehitys vuosina 1962–2011. Perustamisvuoden 1962 lahjoitukset on laskettu seuraavan vuoden kanssa yhteen. Lahjoitussummat ovat vuoden 2010 euroissa, joten ne ovat keskenään vertailukelpoisia. 1960-luvun lopulla varainkartuntaa hidasti lahjoitusten verovähennysoikeusratkaisun haku. Veropaat lahjoitukset muuttuivat verollisiksi, mikä vähensi yritysten kiinnostusta lahjoitukseen. Se heikensi erityisesti sellaisten toimijoiden varainkartuntaa, joiden varoista huomattava osa kertyi pääomatulojen sijaan vuotuisina toimintalahjoituksina. Etelä-Karjalan rahasto kuului tähän joukkoon. Verovähennysoikeus jäi vuonna 1969 muunnetussa muodossa voimaan, mutta se koski vain tietyn suuruisia yrityslahjoituksia. Varainkartunnassa erottuu 1990-luvun alun lamaa seurannut suotuisan talouskasvun aika, joka vahvisti Kulttuurirahaston ja maakuntarahastojen taloutta sekä paransi taiteen ja tieteen tukemisen edellytyksiä.

Etelä-Karjalasta löytyy kaunista järviluontoa, erämaita sekä rakennettuja kulttuuriympäristöjä. Maakunnan elinkeinoelämää on leimannut yli sadan vuoden ajan suurteollisuus, erityisesti metsäteollisuus. Lappeenrannassa Kaukaan tehtailla on jalostettu puuta moneen muotoon alkaen lankarullista. Suurteollisuuden avustus päätökset tehtiin maakunnan ulkopuolella ja varat ohjattiin usein keskusrahastolle maakuntarahastojen sijaan. Kuva Arto Hämäläinen.

Eteläkarjalaisen kulttuurin tukija

Vuosien välillä oli huomattavia eroja. Yksittäiset, lähinnä yksityishenkilöiltä saadut lahjoitukset olivat suuria ja joinain vuosina niitä ei saatu lainkaan tai ne olivat hyvin pieniä. Kuntien ja yritysten lahjoitukset olivat 1990-luvulle tultaessa jääneet historiaan.³⁹

Etelä-Karjalan rahaston avuksi tuli keskusrahasto, jossa uusittiin Artturi ja Aina Heleniuksen rahaston ohjesääntö. Etelä- ja Pohjois-Karjalan rahastot saivat vuodesta 1976 lähtien jaettavakseen osan sen tuotosta. Etelä-Karjalan osuus oli pohjoista sisarmaakuntaa suurempi. Perusteena lienevät rahaston perustajan kytkökset Etelä-Karjalaan sekä Pohjois-Karjalan rahaston huomattava vauraus. Tieto tulevasta apurahavarojen kasvusta otettiin Etelä-Karjalassa ilolla vastaan. Se oli ollut tavoitteena, joskin oli toivottu vielä suurempaa osuutta Karjalaan.⁴⁰ Parikkalalaislähtöisen Artturi Heleniuksen perustaman rahaston säännöissä puhuttiin erityisesti karjalaisen kulttuurin ja tieteen tukemisesta. Etelä-Karjalan rahaston hoitokunta korosti sitä keskusrahastolle asiasta käydyssä keskustelussa.

Sen jälkeen Heleniuksen rahaston jako-ohjetta täsmennettiin siten, että varoja jaettaessa oli muistettava kaupallisen alan sekä parikkalalaisnuorten opintojen ja harrastustoiminnan edistäminen. Rahaston tuotosta kohdistui jatkossa Karjalaan viidesosa ja Karjala on huomioitu myös keskusrahaston jaossa. Lisäksi varoja on saatu rahaston peruspääomasta yksittäisiin suurempiin tarkoituksiin. Kohteina ovat olleet Parikkalan Helenansaaren rakennusten kunnostus ja nykyisin kotimuseona olevan lappeenrantalaisen Wolkoffin talon irtaimiston osto.⁴¹

Vuotuisten toimintalahjoitusten rinnalle alettiin miettiä uusia varainkeruutapoja, jotka liittyivät yleensä maakuntarahaston toiminnan perustan muodostaneen yleisrahaston eli perustamisvaiheen kantarahaston pääomien kasvattamiseen. Sen katsottiin muodostavan kestävä pohjan tulevaisuudelle. Etelä-Karjalan Maakuntaliiton, Etelä-Karjalan kotiteollisuusyhdistyksen sekä Lions Club Imatra/Vuoksen ja Lions Club Lappeenranta/Rajan kanssa toteutettiin 1980-luvun vaihteessa Norppa-keräys. Keraamisen pienoisorpan suunnitteli Pirkko Pylväinen. Ne valmisti taideteollisuusyhdistys, joka myi niitä yhdessä hyväntekeväisyysjärjestöjen kanssa. Yleisrahasto karttui 16 200 markalla. Keskusrahasto muistutti noihin aikoihin asiamiestä ja hoitokunnan jäseniä siitä, että ne pitäisivät rahastojen kartuttamisen ihmisten mielissä, mutta se oli tehtävä hyvällä maulla. Esimerkiksi yleisesti tiedossa olevia yrityksen tai yksityishenkilön merkkipäiviä ennen voitiin lähettää potentiaaliselle lahjoittajalle kirje, jossa kerrottiin lahjoitusvaroin tukemisen mahdollisuudesta. Etelä-Karjalan rahaston hoitokunta levitti tietoa maakuntarahastosta maakunnan asianajajille ja muille testamenttien laatijoille, jotta nämä muistaisivat rahaston olemassaolon. Yritysjohtajia alettiin lähestyä henkilökohtaisesti. 1980-luvun kuluessa luovuttiin kokonaan kerjuukirjeiden lähettelemisestä. Kuntayhteyden ylläpidossa auttoi rahaston tiivis yhteistyö maakuntaliiton kanssa.⁴²

Etelä-Karjalan rahastossa oli 1980-luvun alussa pohdinnassa yhteistyö Karjalan pitäjäsäätiöiden kanssa. Maakuntarahastoon suunniteltiin Kannaksen säätiötä, johon pitäjäsäätiöt siirtäisivät varoja, mutta Uuraan saariston säätiön vuonna 1983 tekemä lahjoitus oli ainoa toteutunut lahjoitus. Siihen liittyi yhteistyö

Etelä-Karjalan rahastolle kerättiin 1980-luvun vaihteessa varoja myymällä kulttuurinorppia. Pirkko Pylvänäisen suunnittelema norppa valittiin ensin Etelä-Karjalan tunnusesineeksi. Kulttuurinorppia oli erikokoisia. Ne valmistettiin Etelä-Karjalan käsi- ja taideteollisuusyhdistys. Kuva Etelä-Karjalan liitto/Henrik Kråkström.

Uurasta koskevan tutkimuksen rahoittamisessa. Tuolloin mietittiin myös Teknisen luovuuden rahaston ja palkinnon muodostamista. Rahaston taloudelle merkittävä oli Suomen Kulttuurirahaston Kannatusyhdistys ry:n 50-vuotislahjoitus vuonna 1988. Se lahjoitti maakuntarahastojen yleisrahastoihin ja eräisiin nimikkorahastoihin 17 miljoonan markan edestä Huhtamäki Oy:n osakkeita. Etelä-Karjalan rahaston yleisrahasto sai noin miljoonan markan arvoisen osakesalkun. Yleisrahasto karttui edelleen 1990-luvun puolivälissä Kymen läänin 50-vuotisjuhlakeräyksen tuotolla sekä 2000-luvun alussa lehtori Taimi Tellervo Tyrväisen testamenttilahjoituksella. Ensi mainitun tuotto jaettiin Kymen lääninhallituksen nimikkostipendinä ja toisella tuettiin klassisen musiikin opiskelijoita. Keräysten ja lahjoitusten myötä kantarahasto oli vuosikymmenten mittaan karttunut varsin huomattavaksi yleisrahastoksi. Apurahasummia nosti merkittävästi Suomen Kulttuurirahaston maakuntarahastoille ohjaaman tuen kasvu: sitä jaettiin pro-

jektiivustuksina ja muuna rahoituksena.⁴³

Yleisrahaston rinnalle oli monissa muissa maakuntarahastoissa perustettu 1960-luvulta lähtien nimikkorahastoja, jotka olivat Suomen Kulttuurirahastossa suosittu tapa tehdä joko isompi kertalahjoitus tai testamenttilahjoitus. Lahjoittajan tai hänen toivomansa henkilön nimi säilyi nimikkorahaston nimessä, ja lahjoittaja saattoi määrittää lahjoituksen kohteita yleisrahastoon tehtävää lahjoitusta tarkemmin. Etelä-Karjalan rahastossa nimikkorahastojen muodostuminen viivästy: se oli Satakunnan rahaston lisäksi ainoa, jolla ei ollut vielä 1960-luvulla nimikkorahastoja. Etelä-Karjalassa asiaan vaikutti se, että rahaston toiminnassa painottui sen ensivuosisikymmeninä voimakkaasti kantarahasto. Etelä-Karjala oli suurteollisuuden maakunta, jossa paikallista yritystoimintaa oli monia muita maakuntia vähemmän ja maakunnan suurteollisuuden edustajat tekivät lahjoituksensa pääkonttoreidensa kautta keskusrahastolle. Lisäksi maakunnan liike-elämän lahjoituksista kilpailivat vuodesta 1969 lähtien Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu (LTKK), vuodesta 2002 yliopisto (LTY), ja vuodesta 1984 lähtien myös sen tukisäätiö, jonka perustajajäseniä olivat Lappeenrannan kaupunki ja Viipurin Taloudellinen Korkeakouluseura. Niihin ohjautui elinkeinoelämältä varsin huomattavia panostuksia. Karjalaisista nimikkorahastoista ”kilpaili” Etelä-Karjalan rahaston kanssa monta toimijaa: Lappeenrannan teknillisen yliopiston tukisäätiön lisäksi niitä on muodostettu Viipurin Taloudellisen Korkeakouluseuran ja KKES:n yhteyteen.⁴⁴

Etelä-Karjalan rahastoon perustettiin nimikkorahastoja 1970-luvulta ja etenkin 1980-luvun lopulta lähtien. Nimikkorahastoja on tällä hetkellä 15. Niiden lisäksi on ollut kolme jo lakkautettua nimikkorahastoa. Nimikkorahastoista vanhin oli vuonna 1971 perustettu Heddi ja Martti Mustakallion rahasto, joka perustettiin tukemaan lappeenrantalaisten korkeakoulujen opiskelijoita. Rahastoa kartuttivat tehtyjen sopimusten mukaisesti Mustakallioiden perilliset, LTKK:n ylioppilaskunta, Itä-Suomen yliopistoseuran naisyhdistys ja Lappeenrannan kaupunki.⁴⁵ Huomattava määrä lahjoituksista alkoi ensimmäisen nimikkorahaston perustamisen jälkeen ohjautua uusiin nimikkorahastoihin ja niiden kautta osak-

si Etelä-Karjalan rahastoa. Nimikkorahastoja on perustettu esimerkiksi merkkipäivien kunniaksi sekä testamenttilahjoituksilla. Lahjoittajina ovat olleet tavalliset eteläkarjalaiset ihmiset, jotka ovat halunneet luovuttaa omaisuutensa tai sen osan maakunnan kulttuurin, taiteen ja tieteen tukemiseen. Rahastot olivat aluksi pääomiltaan vaatimattomia, mutta vuosituhannen vaihteessa muodostettiin useita eteläkarjalaisittain vauraita rahastoja. Osaa nimikkorahastoista on kartutettu perustamisen jälkeen ja osassa peruspääoma on jäänyt niiden ainoaksi pääomaksi.

Nimikkorahaston perustaja määrittä rahastolle tarkoituksen, joka saattoi olla yleinen tai varsin rajattu. Se on otettu huomioon, kun rahaston tuottoa on jaettu apurahoina. Tarkoitus on saattanut tehdä jakamisesta haastavaa, jos kyseessä on kapea erityisala, joka ei ole esimerkiksi maakunnassa yleisesti harjoitetun tieteen piirissä. Kulttuurirahaston toiveena onkin ollut laaja tarkoituksenmäärittely,

Etelä-Karjalan rahaston ensimmäinen nimikkorahasto perustettiin vuonna 1971. Heddi ja Martti Mustakallion rahasto tuki yleisesti opiskelua ja toimi vuoteen 2009 saakka. Heidän esimerkkinsä sai seuraajia. Kuvassa olevat Aune ja Urho Uimonen perustivat vuonna 1998 rahaston, joka tukee nuorten opintoja ja ammattiopintoja. Kuva Suomen Kulttuurirahasto.

joka koituu sujuvasti maakunnan eduksi. Nimikkorahasto on lopetettu, jos sen pääomien tuotto on jäänyt pieneksi. Pääoma on silloin jaettu nimikkorahaston tarkoitukseen joko yhden tai useamman vuoden apurahajaossa. Se on ollut keskusrahaston toive, koska pienten rahastojen hoitokustannukset ovat suuret suhteessa niiden jakamiin apurahoihin eikä lahjoittajan alkuperäinen ajatus hänelle tärkeän toiminnan tukemisesta siten ole voinut toteutua. Nimikkorahastoja ja niiden perustajia käsitellään laajemmin erillisissä pienoiselämäkerroissa.

ETELÄ-KARJALAN RAHASTON NIMIKKORAHASTOT

NIMI JA TOIMINTAVUODET	TARCOITUS
Heddi ja Martti Mustakallion rahasto, 1971–2009	<i>Opiskelu</i>
Väinö Knuutisen rahasto, 1971–92	<i>Taideaineiden opiskelu</i>
Mikael ja Kerttu Sampan rahasto, 1976–	<i>Liike-elämään liittyvät ulkomaiset kieliopinnot ja taloudellinen tutkimus</i>
Sonja Tammelan rahasto, 1987–	<i>Tanssitaide</i>
Arctia Oy:n Valtionhotellin rahasto, 1987–	<i>Yleinen</i>
Ylä-Vuoksen rahasto, 1988–	<i>Yleinen</i>
Etelä-Karjalan Maakuntaliiton rahasto, 1989–	<i>Maakunnan aineellinen ja henkinen vaurastuminen, sen menneisyyden ja nykyisyyden tuntemuksen sekä yhteenkuuluvuuden ja yhteistoiminnan edistäminen</i>
Osuusteurastamo Karjaportin rahasto, 1989–	<i>Elintarviketuotanto</i>
Savitaipaleen Osuuspankin rahasto 1991–2008	<i>Savitaipaleen elinkeinoelämä ja kulttuuri</i>
Hilja Valtosen rahasto, 1989–	<i>Kirjallisuus</i>
Lahja ja Lauri Hotisen rahasto, 1994–	<i>Lääketiede ja musiikki</i>
Jenny ja Mirjam Liimatan rahasto, 1998–	<i>Karjalainen kulttuuri</i>
Aliisa Pitkäsen rahasto, 1998–	<i>Yleinen</i>
Aune ja Urho Uimosen rahasto, 1998–	<i>Nuorten opintojen ja ammattitaidon tukeminen erityisesti tekniikan, käden taitojen, kotitalouden ja käytännön elämän aloilla</i>
Helmi ja Kaarlo Larjonsalon rahasto, 1999–	<i>Lääketiede</i>
Helvi Virénin rahasto, 2000–	<i>Ympäristön hyvä hoito</i>
Aili ja Aino Ohelan rahasto, 2004–	<i>Yleinen</i>
Eino ja Ester Sinkon rahasto, 2006–	<i>Yleinen</i>

Kotiseutuneuvos Pertti Jurvanen

– KULTTUURIN PUUHAMIES

SAVITAIPALELAINEN PERTTI JURVANEN valmistui vuonna 1958 Heinolan seminaarista kansakoulunopettajaksi ja palasi kotipitäjäänsä. Työpaikka löytyi Välijoen kansakoulusta. Nuori opettaja pyydettiin heti mukaan Välijoen Nuorisoseuran näytelmiin, joista tie vei pian Savitaipaleen Kotiseutuyhdistykseen ja sen puheenjohtajaksi. Jurvasen mielenkiinnon kohteita olivat jo tuolloin historia ja kieli. Maaseudulla opettajat olivat monesti kulttuuritoimijoita. Aktiivisena miehenä Jurvanen on sittemmin päätenyt moniin muihinkin yhdistyksiin sekä kunnanvaltuutetuksi ja kulttuurilautakunnan puheenjohtajaksi.

Pertti Jurvasen kiinnostus kotiseututyöhön ei ole rajoittunut vain hänen kotipitäjäänsä. Hän on paneutunut Savitaipaleen historian tutkimisen ja näkyväksi tekemisen ohessa Etelä-Karjalan maakunnan historiaan ja kulttuuriin muun muassa Etelä-Karjalan Maakuntayhdistyksessä ja monissa muissa maakunnallisissa organisaatioissa. Erityisen lähellä Jurvasen sydäntä on ollut savitaipalealaisen kansanperinteen kerääjän D. E. E. Europaeuksen (1820–1884) elämänvaiheet ja elämäntyö. Niitä hän on tehnyt monella tapaa tunnetuksi.

Pertti Jurvasen työskäkaa ovat olleet myös kotiseutukirjat Savitaipaleesta ja Taipalsaaresta sekä kylähistorioita toteuttaneiden työryhmien ja opintopiirien ohjaaminen ja vetäminen. Kaikkiaan kirjoja, joita hän on ollut tekemässä, on 13. Lisäksi Jurvanen on kirjoittanut näytelmiä sekä toiminnut paikallislehti Yhteissanomien sivutoimisena toimittajana ja päätoimittajana useita vuosia.

Pertti Jurvasen ensimmäiset kontaktit Etelä-Karjalan rahastoon tulivat Savitaipaleen Kotiseutuyhdistyksen toimintarahojen keruun tiimoilta. Henkilökohtaisen 3 000 markan apurahan Jurvanen sai vuonna 1985 tarina-aineiston nauhoittamiseen ja kirjalliseen muotoon toimittamiseen. Moninaisista ansioistaan maakunnan kotiseututyön ja kulttuurielämän hyväksi Jurvaselle myönnettiin vuonna 1991 Etelä-Karjalan rahaston kulttuuripalkinto. Sen Jurvanen otti omien sanojensa mukaan hämmennyneenä. Palkinto tuli yllätyksenä, ja se annettiin ensimmäisen kerran ”kulttuurin sekatyöläiselle”. Vuonna 2006 Jurvanen sai apurahan kirjalliseen ja kuvataiteelliseen työskentelyyn.

Vuoden 2008 vuosijuhlassa Pertti Jurvaselle luovutettiin Suomen Kulttuurirahaston Suomalaisia suurmiehiä mitalisarjan Elias Lönnrot -mitali tunnustuksena uupumattomasta kotiseututyöstä. Palkintolauseessa todetaan: ”*Pertti Jurvanen, oman maan profeetan näkyväksi tekijä*”. Mitalin Jurvanen vastaanotti pukeutuneena D. E. D. Europaeukseksi, jonka jälkeen juhlayleisö sai kuulla tämän kansallisen suurmiehen monologin. Europaeuksen löytäminen ja tunnetuksi tekeminen on ollut Jurvasen mielestä hänen merkittävin saavutuksensa kotiseututyön saralla. Toiveissa olisi vielä Europaeus-elokuvan toteutuminen. Hanketta ovat tukeneet Suomen Kulttuurirahasto ja Etelä-Karjalan rahasto.

Pertti Jurvanen on toiminut Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan jäsenenä vuosina 1993–2001 ja puheenjohtajana vuosina 1999–2001. Jurvanen toivoisi rahaston jakavan nykyistä suurempia ja aiempaa enemmän riskejä ottavia apurahoja sekä lisäävän suunnitelmallisuutta toiminnassaan. Tosin rahastossa ei ole oltu Jurvasen mielestä apurahoja jakaessa voittajien perässä: olennaista on ollut mahdollisuus tehdä ja kokeilla.

Kotiseutuneuvos Pertti Jurvanen vastaanotti Elias Lönnrot -mitalin pukeutuneena suuresti arvostamukseen D. E. D. Europaeukseksi. Vieressä on puoliso Eila Kajanus-Jurvanen. Kuva Pertti Jurvasen kuva-arkisto.

Maakuntarahaston tärkein vuotuinen tehtävä on apurahojen jako. Siitä ja muista käytännön asioista päättää rahaston hoitokunta. Muutaman kerran vuodessa toistuvat hoitokunnan kokoukset ovat varsin tyypillinen rahaston toimintamuoto. Kuvan kokous pidettiin keväällä 1998. Kuva Etelä-Karjalan rahaston arkisto.

Maasta se pienikin ponnistaa

Etelä-Karjalan rahaston toiminnasta vastaa sen hoitokunta, jonka ”työrukkasena” toimii työvaliokunta. Hoitokunta on kokoontunut yhdestä neljään kertaan vuodessa käsittelemään ajankohtaisia asioita, joista työvaliokunta on tehnyt sille esityksiä. Työvaliokunta ei ole sääntöjen mukaan välttämätön, mutta sen merkitys asioiden valmistelijana on ollut keskeinen. Työvaliokunnan jäseninä ovat olleet puheenjohtajat sekä vaihteleva määrä hoitokunnan jäseniä. Rahaston asiamies on toiminut hoitokunnan ja työvaliokunnan sihteerinä sekä vastannut käytännön asioiden hoidosta, apurahaneuvonnasta, yhteydenpidosta yhteistyötahoihin ja tiedottamisesta. Asioita on tuotu hoitokuntaan myös sen jäsenten tai asiamiesten aloitteesta.

Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnalle on ollut tyypillistä, että sen jäsenet ovat hoitaneet luottamustoimeaan yleensä sääntöjen mahdollistaman enimmäisajan. Perustamisen yhteydessä vahvistettujen sääntöjen mukaan hoitokunnassa saattoi toimia kaksi kolmivuotiskautta. Vuonna 1968 rahasto esitti yhdessä eräiden muiden maakuntarahastojen kanssa kolmea kautta mahdolliseksi. Ne katsoivat, että kaksi kautta oli liian lyhyt aika, sillä rajaus vähensi aktiivisten jäsenten vaikutusmahdollisuuksia. Muutosesitys hyväksyttiin ja samalla hoitokunnan jäsenten varajäsenet jäivät historiaan. Kun Etelä-Karjalan Maakuntaliiton toiminta lakkasi vuonna 1989, hoitokunta alkoi valita maakuntaliiton siihen asti nimeämät neljä jäsentä. Vuoden 1996 alusta lähtien KKES:n edustus jäi sen omasta toivomuksesta pois. Tuolloin käytiin keskustelua myös Viipurilaisen Osakunnan edustajasta, mutta osakunta halusi olla edelleen mukana rahaston toiminnassa. Tällä hetkellä hoitokunta tekee esityksen ja jäsenet nimittää Suomen Kulttuurirahaston hallitus. Jäsenet asuvat Kulttuurirahaston edustajaa lukuun ottamatta yleensä maakunnassa.⁴⁶

Etelä-Karjalan rahaston hoitokuntaan on kutsuttu ihmisiä, jotka ovat osaamisellaan ja kontakteillaan voineet viedä rahaston tavoitteita eteenpäin. Rahaston perustamisen jälkeen painopiste oli sen toiminnan organisoinnissa ja siinä tarvittavan varallisuuden hankkimisessa. Hoitokunnassa oli tuolloin merkittäviä elinkeino- ja kunnalliselämän päättäjiä. Sama linjaus oli tehty muissakin maakuntarahastoissa.⁴⁷ Etelä-Karjalassa maakunnallisuutta korostettiin kutsumalla mukaan vahvoja kuntatoimijoita Lappeenrannasta ja Imatralta sekä maalaiskunnista. Maatalous oli vielä voimissaan, joten elinkeinoelämän edustajia valittiin sen parista samalla tavalla kuin teollisuudestakin. Maakunnan voimien rinnalla hoitokunnassa oli alkuvuosina yllättävän vankka joukko helsinkiläisiä sekä Kulttuurirahaston että elinkeinoelämän piiristä. Heidän katsottiin ilmeisesti tuovan uuteen rahastoon osaamista, arvovaltaa ja kontakteja. Kuntayhteydet syntyivät luontevasti maakuntaliiton kautta ja yhteyksiä luotiin myös Kymen lääniin, jonka maaherra oli hoitokunnassa mukana. Hoitokunnan jäsenet olivat agronomi Airi Kaivolaa lukuun ottamatta miehiä: hoitokunnassa tapasivat päättäjät, jotka

olivat tuolloin miehiä eikä naisilla ollut siellä aina edes yhtä edustajaa. ”Kiinteönainen” sai kumppaneita vasta 1980-luvun lopulla. Se ei niinkään kerro naisten tietoisesta ohittamisesta vaan hoitokunnan jäsenyyden kiinteästä liittymisestä miehille tyypillisempään johtavaan asemaan.

Kun rahaston asema oli 1970-luvulla vakiintunut, alkoi varainkeruun ja kontaktien kannalta tärkeiden kunta- ja elinkeinopäättäjien joukkoon tulla aiempaa enemmän sivistystoimen edustajia, lähinnä opettajia ja rehtoreita. Taiteen kenttää edustivat yksittäiset arkkitehdit ja toimittajat. Varsinaisia taitelijoita ei hoitokunnassa ollut ennen 1980-luvun loppua ja senkin jälkeen he olivat yleensä myös virkamiehiä eivätkä niin sanottuja vapaita taitelijoita, joita hoitokuntaan valittiin vasta 2000-luvulla. Tilanne ei eronnut muista maakuntarahastoista.⁴⁸ Taiteilijat ja kulttuuritoimijat nähtiin enemmän avustamisen kohteena kuin kanssatoimijoina. Toisaalta taiteilijat sulki jäsenyydellään itsensä pois apurahansaajien joukosta, mikä vähensi heidän kiinnostustaan hoitokunnan jäsenyyttä kohtaan. Kulttuurirahastossa on haluttu korostaa toiminnan luotettavuutta pitämällä jäävyyssäädöksistä tiukasti kiinni. Toinen keskeinen avustuskohde eli tiede sai paikallisen edustajan hoitokuntaan 1980-luvulla, jonka jälkeen tutkijajäsen on ollut ainakin paikallisesta korkeakoulusta. Rahaston taloudellisen aseman vankistuminen ja sen aiempaa vähäisempi riippuvuus maakunnasta saatavista vuotuisista toiminta-avustuksista vähensi elinkeinoelämän ja kuntapäätäjien joukosta tulevien jäsenten määrää hoitokunnassa 1980-luvun lopulta lähtien. Heidän sijastaan on valittu kulttuuritoimijoita ja -tuntijoita, tieteentekijöitä sekä taiteilijoita, jolloin hoitokuntaan on saatu uudenlaista asiantuntemusta. Hoitokunnan jäsenet, varajäsenet, puheenjohtajat, varapuheenjohtajat ja asiamiehet luetellaan liitteissä.

Etelä-Karjalan rahaston puheenjohtajat ovat olleet hoitokunnan jäsenten lailla aikansa ja kulloinkin ajankohtaisten rahaston tavoitteiden edustajia. He ovat tuoneet rahastoon tarvittua osaamista. Ensimmäinen puheenjohtaja oli maakuntaliiton vahva hahmo agronomi Frans Selim Rantala. Häntä seurasivat maaherra Artturi Ranta, Lappeenrannan kaupunginjohtaja Jarmo Kölhi ja pormestari Lau-

PYYDÄMME TEITÄ KUNNIOITTAMAAN LÄSNÄOLOLLANNE
SUOMEN KULTTUURIRAHASTON ETELÄ-KARJALAN
RAHASTON YHDEKSÄTTÄ VUOSIJUHLA JA APURAHOJEN
JAKOTILAISUUTTA PARIKKALAN HARJULINNASSA
SUNNUNTAINA MARRASKUUN 28 PÄIVÄNÄ 1971 KELLO 13

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON
ETELÄ-KARJALAN RAHASTON HOITOKUNTA

Tuoma paku

Kahdelle henkilölle

Etelä-Karjalan rahasto on toimintavuoden aikana
saanut vastaanottaa 500 mk tai sitä suuremmat
lahjoitukset seuraavilta:

Enso-Gutzeit Oy	3500,—
Imatran kaupunki	3000,—
Lappeenrannan kaupunki	6000,—
Lions Club Lappeenranta-Saimaa	600,—
Heddi ja Martti Mustakallion rahasto	5277,—

Vuonna 1971 jaetaan apurahoina 15000 mk.

Ohjelma

ALKUSOITTO

Sibelius: Andante festivo

Lappeenrannan Mus.ystävien orkesterin
jousisto, joht. kapellimest. Samuli Konttori

TERVEHDYSPUHE

Talousneuvos Aaro Littunen

PIANONSOITTOA

Chopin: Balladi g-molli

Pirjo Roiha, piano

JUHLAESITELMÄ

Rehtori Jyrki Härkönen

ORKESTERIMUSIIKKIA

Mozart: Eine kleine Nachtmusik

Lappeenrannan Mus.ystävien orkesterin
jousisto

MAAKUNTARAHASTON TEHTÄVÄT

Suomen Kulttuurirahaston ylläsiames,
valtiot.tri Erkki Salonen

APURAHOJEN JAKO

Rahaston hoitokunnan puheenjohtaja,
kaupunginjohtaja Jarmo Kölhi

KARJALAISTEN LAULU

Orkesteri ja yleisö

Apurahat jaettiin vuosijuhlissa, joka on kiertänyt Etelä-Karjalan kunnissa. Juhlan ohjelmassa on ollut yleensä musiikkia, juhlaesitelmä sekä päätapahtumana apurahojen jako. Ohjelmassa mainittiin toiminnan ensi kymmeninä suurimpien avustusten tekijät: sen toivottiin kannustavan lahjoitusten tekemiseen. Kuva Etelä-Karjalan rahaston arkisto.

ri A. Liira. Puheenjohtaja toi rahastolle sen tarvitsemaa arvovaltaa ja kontakteja. Puheenjohtajat olivat hoitokuntien jäsenten lailla monessa mukana ja toimivat tiedonvälittäjinä ja rahaston puolestapuhujina. Professori Kalervo Ohela oli aktiivinen kunnallinen luottamushenkilö ja tieteen edustaja sekä kulttuurin kuluttaja ja tuntija. Professori Antti Luukko oli kulttuurin- ja tieteentuntija, joka rakensi maakuntarahaston yhteyttä paikalliseen korkeimpaan opetukseen aikana, jolloin tieteen parista tulleet apurahahakemukset lisääntyivät. Dosentti Erkki Menkola tunsu entisenä asiamiehenä ja Etelä-Karjalan Maakuntaliiton toiminnanjohtajana sekä rahaston ja maakunnan että uusien tehtäviensä myötä tiedemaailmaa. Erilaisen kulttuuritoiminnan korostuminen apurahajaossa alkoi näkyä 1990-luvulla, joten sen alan tuntija, kotiseutuneuvos Pertti Jurvanen, oli luonteva valinta puheenjohtajaksi. Tämän jälkeen puheenjohtajana on ollut LTKK:n/LTY:n rehtori. Markku Lukka ja Ilkka Pöyhönen ovat rehtoreina halunneet rakentaa yhteyttä maakunnan ja tiedemaailman välille. Hoitokunnan varapuheenjohtajan valinnalla haettiin ensin alueellista tasapainoa, koska varapuheenjohtaja oli pitkään Imatralta, kun puheenjohtaja oli useimmiten lappeenrantalainen. 2000-luvun varapuheenjohtajat Elina Vuori ja Eeva Hakalisto ovat tuoneet puheenjohtajan edustaman tieteen rinnalle kulttuurin ja taiteen tuntemusta.

Maakuntarahaston ensimmäinen asiamies oli maakuntaliiton sivutoiminen sihteeri Erkki Paukkonen, joka linkitti muutenkin läheiset organisaatiot yhteen. Seuraava asiamies Paul Sojamo oli teollisuusmies ja tuki siten suhteiden rakentamista teollisuuteen. Rahasto nähtiin edelleen osana maakuntaliiton toimintaa, esimerkiksi Etelä-Karjalan Maakuntaliiton toimintakertomuksessa vuodelta 1966 kerrottiin yksityiskohtaisesti Etelä-Karjalan rahaston toiminnasta. Asiamiehenä oli vuodesta 1965 lähtien humanististen tieteiden kandidaatti, opettaja Reino Paakkinen. Häntä seurasi vuonna 1971 koulunjohtaja Unto Liira. Yhteys maakuntaliittoon muuttui vähitellen etäisemmäksi. Maakuntaliitto ei enää edustanut maakunnan kaikkia kuntia, sillä erimielisyyksien seurauksena maakunnan kaupungit olivat jättäytyneet pois sen toiminnasta. Sen sijaan rahasto etsi yhteyttä Lappeenrannan teknilliseen korkeakouluun. Asiamieheksi nimitettiin syksyllä

1976 oikeustieteen kandidaatti Arto Oikkonen, joka toimi päivätyökseen LTKK:n sihteerinä, myöhempana hallintojohtajana. Rahaston toimisto muutti sekini korkeakoululle. Aiemmin se oli ollut asiamiehen kotona tai työpaikalla.⁴⁹

Tilanne muuttui 1970-luvun puolivälissä, jolloin ristiriidat maakuntaliitossa vähenivät ja sen toiminta vakiintui. Maakuntaliitolle palkattiin päätoiminen toiminnanjohtaja. Tehtävään valittiin oikeustieteen kandidaatti Erkki Mennola. Etelä-Karjalan Maakuntaliitto ja rahasto sopivat yhteistyöstä, jonka myötä Mennola valittiin vuonna 1979 maakuntarahaston asiamieheksi. Maakuntaliitot ja -rahastot tekivät yleisesti yhteistyötä ja maakuntarahastot olivat foorumi, joiden välityksellä maakuntaliitot ilmaisivat kulttuuripoliittisen tahtonsa. Etelä-Karjalassa rahaston tuli *”levittäytyä Lappeenrannan keskeisyydestä enemmän maakuntaan sekä saada toiminta lähemmäksi maakuntaliittoa”*⁵⁰. Maakuntaliiton vuosikertomuksessa todetaan vuonna 1979, että Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahasto on siirtynyt samana syksynä maakuntaliiton yhteyteen ja maakuntaliiton toimistoon Imatralle. Rahastolla oli aiemmin ollut satunnaista toimistoapua. Vuodesta 1979 lähtien sen toimistotehtävistä ja sihteerin toimesta on huolehtinut maakuntaliiton ja sen seuraajan, Etelä-Karjalan liiton, palveluksessa työskentelevä Pirkko Kostamo.⁵¹

Etelä-Karjalan Maakuntaliiton toiminta lakkasi kuntien maakunnallisen yhteistoiminnan uudelleen järjestelyjen yhteydessä vuonna 1989. Mennola oli siirtymässä uusiin tehtäviin ja luopui asiamiehen tehtävistä. Hoitokunta totesi: *”rahaston toiminta on kehittynyt erittäin suotuisasti eteenpäin tänä aikana ja katsoi, että asiamiehellä on ollut siihen huomattava vaikutus”*.⁵² Uudeksi asiamieheksi valittiin LTKK:n tiedotussihteeriksi, yhteiskuntatieteiden maisteri Lauri Kosonen. Rahaston toimisto oli lyhyen aikaa Etelä-Karjalan Yrittäjät ry:n tiloissa ennen kuin se muutti asiamiehen luokse korkeakoululle.⁵³ Lauri Kosonen siirtyi vuonna 1991 päätoimittajaksi Karjala-lehteen, jonne muutti myös rahaston toimisto. Vuonna 2003 hänen päivätyönsä Karjala-lehdessä päättyi ja rahastolle vuokrattiin toimisto Ok-sasenkadulta. Kososen seuraajaksi valittiin vuonna 2007 hoitokunnan jäsen, varatuomari Helena Kesseli. Tehtävän hoitoa järjesteltiin uudelleen keväällä 2011,

Suomen Kulttuurirahasto lahjoitti vuonna 2006 noin puolet taideteoksistaan eli 291 teosta 13 taidemuseoon eri puolille Suomea. Ajatuksena oli sijoittaa teokset taiteilijan synnyin- tai kotiseudulle. Etelä-Karjalan taidemuseo sai lahjoituksina Väinö Kamppurin, Viljo Kojon, Väinö Kunnaksen, Olli Miittisen, Kosti Meriläisen, Janne Muusarin ja Juho Rissasen teoksia. Kuvassa on Väinö Kamppurin Maisema vuodelta 1934. Kuva Etelä-Karjalan taidemuseo.

jolloin päätettiin sen muuttamisesta puolipäiväiseksi. Asiamieheksi valittiin intendentti Minna Kähtävä-Marttinen. Samana syksynä Kulttuurirahastossa päätettiin kokeilemaan maakuntarahastojen asiamiesten tehtävien yhdistämistä ja Etelä-Karjalan rahaston asiamieheksi tuli filosofian tohtori Päivikki Eskelinen-Rönkä, joka toimii myös Etelä-Savon ja Kymenlaakson rahastojen asiamiehenä.⁵⁴

Maakuntarahaston vuoden kierto on määrittynyt apurahojen ympärille. Ensin haku on ilmoitettu avoimeksi, sitten on otettu hakemukset vastaan, käsitelty ne ja myönnetty apurahat sekä jaettu ne vuosijuhlassa. Etelä-Karjalassa hakuaika oli aluksi syksyllä, josta se siirtyi 1980-luvun lopulla keskitalveen. Haku palasi syksyyn vuonna 2001 ja siirtyi sieltä maakuntarahastojen hakuaikojen yhtenäistämisen yhteydessä vuonna 2009 alkuvuoteen. Vuosijuhlalle on toivottu aina mahdollisimman paljon näkyvyyttä, jotta maakuntarahastolle on saatu uusia tukijoita sekä apurahoille hyviä hakijoita. Vuosijuhla järjestettiin aluksi Viipurin pamauksen vuosipäivänä 30. marraskuuta tai jonakin lähipäivänä. Ohjelman on ollut juhlaesitelmä, kulttuuriohjelma sekä apurahojen jako.

Esitelmöitsijän valinnassa on otettu huomioon rahaston tarkoitusperät ja niiden edistäminen sekä maakunnan kehitys. Rahaston toiminnan alkuvuosina tehtiin kulttuuria tutuksi ja esitelmöitsijöinä olivat muun muassa Lauri Puntila keskusrahastosta sekä akateemikko Joonas Kokkonen, professori Yrjö Blomstedt ja kansliapäällikkö Kauko Sipponen. Kun LTKK vuonna 1969 aloitti toimintansa, puhujaksi kutsuttiin sen rehtori Viljo Immonen. Koska korkeakoulu jäi maakunnassa aluksi hieman vieraaksi toimijaksi, kutsuttiin vuonna 1973 puhujaksi apulaisprofessori Antti Luukko, joka käsitteli korkeakoulun merkitystä Etelä-Karjalan maakunnalle. Kun juhla vietiin 1970-luvulla kuntiin tavoitteena läheisempi kuntayhteistyö, kutsuttiin vuosijuhlan tervehdyssanojen lausujaksi juhlapaikkakunnan edustaja.

Kulttuuriohjelmana juhlassa on aina ollut musiikkia, jota ovat esittäneet apurahansaajat. Välillä on annettu vuoro juhlapaikkakunnan osajille, esimerkiksi kuoroille. Joinakin vuosina ohjelmassa on ollut balettia ja modernia tanssia. Vuonna 1985 vuosijuhlaa vietettiin Kalevalan juhluvuoden merkeissä Savitaipa-

leella osana D. E. D. Europaeus-tapahtumapäivää. Pohdinnassa oli tuolloin vuosijuhlapäivän siirtäminen Europaeuksen syntymäpäivälle eli joulukuun ensimmäiselle päivälle; Viipurin pamauksen päivä oli muiden juhlallisuuksien vuoksi hankala. Vuonna 1986 vuosijuhlan ohjelmassa oli maakuntaliiton teettämän *Iso lossi* -maakuntaelokuvan ensi-ilta.⁵⁵ 1990-luvun vaihteessa vuosijuhlaa vietettiin useamman kerran Imatran Valtionhotellissa. Vuosijuhla siirtyi samalla loppusyksystä talveen. Sen yhteydessä oli joinakin vuosina apurahan saaneiden kuvataiteilijoiden näyttely ja juhlan isännäksi kutsuttiin joku maakunnan isoista teollisuuslaitoksista. Toiminnanjohtaja Mennolan mukaan ”*ajatuksena on, että siitä samalla syntyisi sekä miellyttävää katsottavaa ja kuultavaa että myös lisää yhteyksiä ja molemminpuolista tuntemusta taitelijoiden ja kulttuurin maakunnallisten taustavoimien välille.*”⁵⁶ 1990-luvun lopulta lähtien vuosijuhla on kiertänyt maakunnan kunnissa. Sen ajankohta siirtyi talvesta keväälle, flooranpäivän tienoosin, vuonna 2009.

Maakuntarahasto kulttuuritoimijana

Suomen kulttuuripolitiikassa ja yleensä yhteiskunnassa elettiin 1960- ja 1970-luvuilla suunnittelun ja rakenteiden pohdinnan aikaa. Yhteiskunta alkoi ottaa aiempaa laaja-alaisemmin osaa kulttuurin, taiteen ja tieteen tukemiseen ja edistämiseen, jolloin oli tarvetta tehdä suunnitelmia ja miettiä rakenteita. Etelä-Karjalassa asia oli erityisen ajankohtainen, sillä läheinen Viipuri oli ollut ennen sotia keskeinen kulttuurikaupunki. Suunnittelulla rakennettiin aiemman Viipuri-vetoisen toiminnan tilalle uusia toimintayhteyksiä ja -tapoja sekä tuettiin Etelä-Karjalan identiteetin vahvistumista. Lisäksi LTKK:n toiminnan käynnistyminen muutti merkittävästi maakunnassa tehdyn ja sinne kohdistuvan tutkimuksen kenttää. Toisaalta kotiseututyö oli ajankohtaista ja aktiivista koko maassa. Samaan aikaan rakennettiin eri alojen kulttuuritoiminnan valtakunnallisia ja alueellisia organisaatioita. Oli tarpeen tehdä uusia suunnitelmia, mutta myös

Suomen Kulttuurirahasto järjesti vuonna 2008 Imatralla muutokuvakurssin, jolla 16 suomalaista kuvataiteilijaa sai opetusta venäläisen muutokuvamaalauksen perinteestä. Opettajat tulivat Pietarin taideakatemiasta. Kurssi herätti suurta kiinnostusta: sinne haki 200 kuvataiteilijaa. Mallina oli muun muassa valtioneuvos Riitta Uosukainen. Kuva Suomen Kulttuurirahasto/Sari Funke.

Kuvataiteilija Sinikka Kurkinen

– TOIVEAMMATTINA TAIVAANRANNANMAALARI

**Sinikka Kurkinen rakastaa värejä.
Se näkyy hänen töissään ja elämässään.**
Kuva: Sinikka Kurkisen kuva-arkisto.

SINIKKA KURKISEN LAPSUUDESSA Imatralla ei ollut kuvataidekouluja tai -kerhoja eikä ammattitaiteilijoita tai taiteilijan ammattia juurikaan tunnettu. Kurkisen kotikylässä Imatran Kannonkorvessa liikkui taivaanrannanmaalariksi kutsuttu mies ja pieni Sinikka tuumasi tuolloin, että sellaiseksi hänkin haluaisi. Luokkaretkellä Kurkinen pääsi ensimmäisen kerran taidemuseoon, Ateneumiin. Se teki vaikutuksen. Kaipuu piirtämiseen ja maalaamiseen vahvistui. Ensimmäinen yritys päästä Unto Pusan maalauskurssille ei onnistunut, koska ei ollut ketään keneltä olisi voinut kysyä, mitä kurssilta tarvitaan ja miten sinne pääsee. Toinen yritys onnistui: 1950-luvun puolivälissä Kurkinen pääsi Imatran taideyhdistyksen piirustuskouluun ja maalauskurssille. Niiden opettajat, taiteilijat Olavi Valavuori ja Olli Miettinen, kannustivat Kurkista hakemaan Suomen Taideakatemiaan kouluun Helsinkiin.

Sinikka Kurkinen hyväksyttiin taideakatemiaan syksyllä 1955 alkaneelle koeluokalle, mutta karsiutui perhesyistä johtuneen poissaolon seurauksena vuodenvaihteessa. Kurkinen sisuuntui ja meni kevättalveksi Vapaaseen taidekouluun Helsinkiin, sillä vaihtoehtoja taiteilijan uralle ei enää ollut. Poisjoutuminen ja siitä seurannut sisuuntuminen oli Kurkisen mukaan hyvä opetus. Seuraavana syksynä hän pyrki menestyksellisesti uudelleen Suomen Taideakatemiaan. Kolmen vuoden opintojen jälkeen Sinikka Kurkinen valittiin taideakatemiaan mestariluokalle, jossa hän sai käytännössä yksityisopetusta arvostamaltaan Sam Vannilta. Keväällä 1960 Kurkiselle myönnettiin seuraavaksi vuodeksi jatko-opintostipendi Académie de la Grande Chaumière -taidekouluun Pariisiin. Ranskan vuoden lopussa hänelle suositeltiin opintojen jatkamista Ranskan Kansallisessa kuvataidekorkeakoulussa, mutta rahat olivat loppu eikä opintolainoja ollut olemassa. Vaikka opinhaluja olisi ollut, oli palattava Imatralle, jossa vanhemmat tarvitsivat apua tilan hoitoon. Kotitalon yläkerrassa oli työtila, ja Imatran taideyhdistys tarjosi työtä piirustuskoulun opettajana ja Imatran taidemuseon intendenttinä. Kurkinen oli ollut jo opiskeluaikana mukana taitelijaseuran yhteisnäyttelyssä.

Hän oli ensimmäinen imatralainen, joka hakeutui ammattitaiteilijan uralle.

Maailma kutsui toistamiseen 1960-luvun puolivälissä. Sinikka Kurkinen vuokrasi taiteilija Anita Snellmanin entisen työtilan Ibitzalta vajaan vuodeksi. Tähän tarkoitukseen hän sai apurahan Etelä-Karjalan rahaston ensimmäisessä apurahajaossa vuonna 1964. Tuolloin Kurkinen oli ollut mukana useissa yhteisnäyttelyissä Imatralla ja muualla Suomessa. Espanjasta Kurkinen palasi jälleen Imatralle ja järjesti vuonna 1965 ensimmäisen yksityisnäyttelyn Imatran taidemuseossa. Sam Vanni oli varoitellut oppilaitaan ”*palaamasta metsään*”, sillä Suomen taidepiirit olivat hyvin Helsinki-painotteiset. Sinikka Kurkinen koki velvollisuudekseen olla yksin jääneen äitinsä tukena, joten hän teki taiteilijan työtään Imatralta käsin saaden vähän kerrassaan enemmän arvostusta ja näkyvyyttä. Kotona saattoi aina välillä maalatakin.

Apurahat ovat olleet Sinikka Kurkiselle tärkeitä taiteellisen työn mahdollistajia. Taideteosmyynti oli uran alussa hyvin pientä ja myöhemminkin satunnaista. Kurkinen toteaa, ettei hän ole osannut ajatella myyvästi eikä oikein hakea apurahoja - kynähommissa hän on ollut piirtäjä eikä kirjoittaja. Etelä-Karjalan rahastolta Kurkinen sai apurahan toistamiseen vuonna 1968. Vuonna 1985 hän sai rahaston myöntämän Etelä-Karjalan kulttuuripalkinnon ja vuonna 2007 apurahan yksityisnäyttelyn järjestämiseen. Myönteisen vastaanoton saanut näyttely oli helsinkiläisessä Galleria BE'19:ssä. Kurkinen on saanut apurahoja ja palkintoja muiltakin toimijoilta ja toiminut Kymen läänin taidetoimikunnan jäsenenä. Lukuisten yhteisnäyttelyiden lisäksi Kurkisella on ollut pitkän uran aikana yksityisnäyttelyitä Imatran ja Helsingin lisäksi muun muassa Tampereella, Kouvolassa ja Lappeenrannassa. Sinikka Kurkinen haluaa edelleen maalata; kuvataiteilijan työstä ei oikein osaa jäädä eläkkeelle.

Tummeneva, 1967.

Teos on Imatran taidemuseon kokoelmassa. Kuva: Sinikka Kurkisen kuva-arkisto.

mahdollista saada suunnitelmien avulla jotain aikaiseksi.

KKES perusti vuonna 1966 Etelä-Karjalan Kotiseututoimikunnan. Sen tarkoituksena oli koota mahdollisimman monet kotiseututyön eri aloja harrastavat piirit tehokkaaseen maakunnalliseen toimintaan. Kyse ei ollut kotiseututyöhön painottuneen Etelä-Karjalan Maakuntaliiton tai Etelä-Karjalan rahaston kilpailijasta vaan kanssatoimijasta. Jokaisella organisaatiolla oli omat edustajansa, joina Etelä-Karjalassa toimivat usein samat ihmiset. Ihmisten mukana liikkui tieto, joten eri tahoilla tiedettiin, mitä missäkin tehtiin.

Etelä-Karjalassa käynnistyi 1960-luvulla kulttuuripoliittinen suunnittelutyö, jota vietiin eteenpäin Etelä-Karjalan Maakuntaliiton johdolla. Maakuntarahasto oli siinä mukana, kuten muutkin maakuntarahastot. Tavoitteena oli Etelä-Karjalan kulttuuriohjelma. Maakuntaliiton kevätmaakuntapäivillä 1966 oli esillä aiemmin asetetun työryhmän tekemä kulttuuriohjelman idea. Työryhmässä oli mukana muun muassa asiamies Reino Paakkinen, joka sai tehtäväkseen suunnittelutyön jatkamisen. Etelä-Karjalan kulttuuripoliittinen ohjelma luovutettiin vuoden 1969 kevätmaakuntapäivillä. Samanlaista suunnittelutyötä oli tehty ja tehtiin keskusrahastossa koko maata ajatellen. Paakkinen tukeutui asiantuntijanäkemyksiin eri alojen kehityksestä. Ohjelmassa otettiin kantaa kulttuuri-toiminnan tulevaisuuteen, jonka nähtiin rakentuvan koko maakunnan alueella toimivien organisaatioiden varaan. Tuolloin oltiin vakuuttuneita esimerkiksi maakuntaorkesterin sekä Lappeenrannan ja Imatran toimipisteet omaavan maakuntateatterin tarpeellisuudesta. Ohjelma sai runsaasti näkyvyyttä paikallisessa lehdistössä. Etelä-Karjalan rahaston tehtävät liittyivät taiteeseen ja tutkimukseen sekä niiden suunnitteluun. Rahastolle valittiin kulttuuripoliittinen toimikunta sekä tutkimus- ja perusselvitystoimikunta. Jälkimmäinen liittyi alueelliseen tutkimus- ja selvitystarpeeseen vastaamiseen sekä tieteeseen liittyvien apuraha-anomuksien lisääntymiseen.⁵⁷

Kulttuuripoliittinen ohjelma ei millään kulttuurin saralla toteutunut sellaiseenaan, mutta se lisäsi kulttuurikeskustelua. Varjopuolena lienee se, että kulttuuritoiminnan keskusjohtoisuuden ja julkisen kulttuuritoiminnan korostaminen

vähensi yhdistyksissä harjoitettua vapaaehtoisuuteen ja harrastamiseen pohjautuvaa toimintaa. Yhdistystoiminnassa elettiin 1960-luvun lopulla ja 1970-luvulla muuttoliikkeen, yhteiskunnallisten muutosten ja television yleistymiseen juontuvaa murrosaikaa. Ammattilaisuus alkoi korostua, kun koulutustarjonta kasvoi. Se muutti harrastamista ja etenkin harrastuspohjalta toteutetun kulttuuritoiminnan muotoja ja arvostusta.

Maakuntarahasto otti kantaa ajankohtaisiin asioihin. Imatralainen teollisuusvaikuttaja ja mesenaatti Jalo Sihtola kokosi mittavan taidekokoelman, josta ainakin osan haluttiin jäävän maakuntaan. Tavoitteen eteen työskenteli Imatran Taideyhdistys, jolle maakuntarahasto antoi henkistä ja taloudellista tukea 1970-luvun vaihteessa. Harrastajia kannustettiin järjestämällä samoihin aikoihin kirjoituskilpailu yhdessä maakuntaliiton, Kymen läänin taidetoimikunnan sekä Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseätiön kanssa. Yhteydenpitoa haluttiin lisätä sekä maakunnallisiin järjestöihin että Viipurilaiseen Osakuntaan. KKES korvasi aiemman Etelä-Karjalan kotiseutujaoston vuonna 1983 Etelä-Karjalan toimikunnalla. Se oli maakuntarahaston yhteistyötaho, joskin yhteistyö näyttää olleen enemmän epävirallista, apurahojen jakoon liittyvää tiedonvaihtoa, kuin konkreettista tekemistä. Siten katsottiin, ettei samalle hakijalle tai samaan tarkoitukseen myönnetty avustusta useammasta paikasta. Samanlaista keskustelua käytiin Kymen läänin taidetoimikunnan kanssa. Muita alueellisia toimijoita olivat Alfred Kordelinin säätiön kaupunkirahastot, joilla oli maakuntarahastojen kanssa samanlaisia tavoitteita. Lappeenrannan kaupunkirahasto perustettiin vuonna 1971, mutta se on jäänyt tukijana varsin pieneksi.⁵⁸

Etelä-Karjalan maakuntarahasto löysi ensimmäisen kymmenen toimintavuotensa aikana paikkansa maakunnan kulttuurielämässä. Rahastoa todella tarvittiin, todettiin sen 10-vuotishistoriikissa. Tätä tarpeellisuutta korosti taidetoimikunnan koko Kymen läänin alueelle ulottuva rooli.

”Kun läänin taidetoimikunta myöntää koko läänin huomioiden valtion kulttuuritaroituksiin osoittamia varoja, työskentelee maakuntarahasto vain oman maakunnan, meillä Etelä-Karjalan, väestön kulttuuritarpeet ja -näkö-

SUOMEN
KULTTUURIRAHASTON
ETELÄ-KARJALAN RAHASTON
STIPENDIKIRJA

MEILLÄ ON KUNNIA ILMOITTA

SUOMEN
KULTTUURIRAHASTON
ETELÄ-KARJALAN RAHASTON

MYÖNTÄNEEN TEILLE

Etelä-Karjalan Maakuntaliiton maakuntalukemis-
tovaliokunta, maakuntalukemiston toimittamiseen

2000 mk

LAPPEENRANNASSA MARRAS KUUN 30 PÄIVÄNÄ 1965

HOITOKUNNAN
PÄIVÄKIRJASTA

ASIAKAS

Apurahan saaja saa vuosijuhlassa käteensä juhlan stipendikirjan. Etelä-Karjalan rahasto on tukenut muun muassa Etelä-Karjalan Maakuntaliiton maakuntalukemiston toteuttamista. Sarjassa ilmestyivät katsaukset maakunnan luontoon, historiaan, taiteeseen ja nykyisyyteen. Kuva Etelä-Karjalan rahaston arkisto.

kohdat huomioiden. Maakuntarahaston toiminta-alue on suppeampi. Näin voidaan rahoituskohteet tarkemmin eritellä sekä asettaa ne tärkeysjärjestykseen päämääränä omaleimaisen maakunnallisen kulttuurin kehittäminen. Pääosa rahaston varoista kootaan lahjoituksin omasta maakunnasta... Ne tulevat myös käytettyä maakunnan hyväksi.”⁵⁹

Rahaston näkyvyys vaikutti sen toiminnalle välttämättömien avustusten määrään. Niinpä asiamies pyrki edistämään sitä kertomalla pyydetessä rahaston toiminnasta eri tilaisuuksissa.

Kulttuuripoliittikka palasi maakuntarahastossa merkittävämpään rooliin 1970-luvun lopulla. Maakuntarahaston asiamies kävi tuolloin Etelä-Karjalan kunnissa kertomassa maakuntarahastosta. Asia oli ajankohtainen, koska valmistella oli laki kunnallisesta kulttuuritoiminnasta. Se tuli voimaan vuonna 1980, jonka jälkeen kunnat alkoivat jakaa kulttuuriavustuksia oman alueensa toimijoille. Etelä-Karjalassa kehitys kulki hieman eri suuntaan kuin muualla, sillä maakuntarahastot pyrkivät yleisesti jättäytymään keskusrahaston lailla syrjään kulttuuripoliittisesta keskustelusta.⁶⁰ Maakuntaliiton näkyvä rooli rahaston toiminnassa vei rahaston mukaan liitossa tehtyyn kulttuurisuunnitteluun. Tavoitteeksi tuli jälleen kulttuuripoliittinen ohjelma, joka oli ”*realistinen maakunnallisen kulttuurielämän kehittämissuunnitelma, jossa kiinnitetään erityistä huomiota koordinaation mahdollisuuksiin*”.⁶¹ Samoja teemoja vietiin eteenpäin maakuntaliiton Etelä-Karjalan kulttuuriolojen kehittämistoimikunnassa.⁶² Tuloksena oli kevättalvella 1982 julkistettu Etelä-Karjalan taide-elämän maakunnallinen kehittämissuunnitelma, jossa maakuntarahaston rooliksi määriteltiin taiteenharjoittajien tuen jakaminen. Sen kautta olisi kulkenut myös kuntien jakama tuki.⁶³ Tähän ei löytynyt kunnista halukkuutta.

Yleinen kulttuuripoliittinen keskustelu hiljeni 1980-luvun lopulla. Etelä-Karjalan rahasto selkeytti rooliaan ja katsoi keskeisimmäksi tehtäväkseen tieteen, taiteen ja kulttuurin tukemisen apurahoilla. Sama tapahtui keskusrahastossa jo 1970-luvulla, jonka jälkeen toiminnan tarkoituksena oli täyttää valtion tukipoli-

tiikan aukkoja sekä tukea erilaista hanketoimintaa. Suomen Kulttuurirahasto otti 1990-luvun taitteessa välimatkaa uusiin kuntayhtyminä toimiviin maakuntien liittoihin, mikä vei maakuntarahastoja lähemmäksi keskusrahastoa. Etelä-Karjalan rahastossa palattiin perusasioiden äärelle. Rahasto keskittyi tukemaan kaikenlaista kulttuuria ja kulttuuritarjonnan järjestämistä jakamalla apurahoja.⁶⁴

Apurahojen ja avustusten jaolla on pyritty 2000-luvun ensikymmenellä tukemaan aiempaa monipuolisemman kulttuuritoiminnan syntymistä etenkin lasten ja nuorten parissa. Maakuntarahasto ei ole itse ryhtynyt kovin aktiiviseksi keskustelijaksi ja toimijaksi, kuten osa maakuntarahastoista on tehnyt. Poikkeuksen muodosti maakunnan kolmasluokkalaisille vuonna 2006 tarjottu mahdollisuus teatterikäyntiin. Asiamiehen toimen puolipäiväistämisen yhteydessä kesällä 2011 hoitokunta teki kolmivuotissuunnitelman, jonka osana olivat rahaston kulttuuripoliittisen toiminnan suuntaviivat. Samana vuonna toteutettiin mittava Soittakaa Paranoid! -hanke. Peruskoulun kahdeksaluokkalaisille tarjottiin konsertti, jolla tehtiin klassista musiikkia tutuksi. Rahaston viimeaikaisena tavoitteena on ollut rahaston kulttuuripoliittisen toiminnan ja näkyvyyden lisääminen.⁶⁵

Apurahat ja palkinnot osana Etelä-Karjalan tiede- ja kulttuurielämää

Etelä-Karjalan rahaston kymmenvuotiskertomuksessa todetaan, että ”*maakuntarahasto pyrkii voimiensa mukaan ohjaamaan apuansa sinne, missä sitä kipeimmin tarvitaan, antamaan tunnustusta, rohkaisemaan tutkimustyön suorittajia sekä eri alojen taidetoiminnossa ahertavia.*”⁶⁶ Tavoitteet ovat olleet samat koko rahaston 50-vuotisen toiminnan ajan. Apurahoja on myönnetty taiteen tekemiseen, tutkimukseen sekä erilaiseen kulttuuritoimintaan, jolla on usein läheinen yhteys taiteeseen ja tieteeseen. Apurahojen myöntämisprosessissa hoitokunta on käyttänyt apuna eri alojen asiantuntijoita. Työvaliokunta on tehnyt asiantuntijalauseuntojen perusteella tai omaan osaamiseensa nojaten jakoesityksen, jota hoito-

Apurahoja voitiin rahaston toiminnan ensivuosina myöntää noin kymmenelle ja hieman myöhemmin jo noin kahdellekymmenelle saajalle. Tänä päivänä stipendiaatit eivät enää yhtä sujuvasti mahdu ryhmäkuvaan. Näyttämöllä näkyy orkesterisoittimia, joten juhlaohjelmassa oli tällä kertaa orkesterimusiikkia. Usein ohjelmassa on ollut apurahansaajien musiikkiesityksiä. Kuva Etelä-Karjalan rahaston arkisto/M. O. Rumpu.

kunta on käsitellyt ja tehnyt lopulta päätöksen avustettavista. Tavoitteena on ollut luottamusta herättävä käsittelyprosessi.

Rahaston toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi kuluneen 50 vuoden aikana. Tämä on edellyttänyt apurahojen myöntämisperusteiden tarkastelua vuosittain sekä yleislinjausten päivittämistä tarvittaessa. Keskeisenä tavoitteena on ollut maakunnan ja sen alueen toimijoiden etu. Maakuntarahasto on maakunnan alueella tehtävää taidetta ja kulttuuria tukieessaan nostanut sitä näkyviin. Ensimmäisten toimintavuosikymmenten aikaan apurahansaajat nostettiin maakunnan lehdissä näyttävästi esille. Kustakin stipendiaatista julkaistiin valokuva sekä pieni henkilökuvaus. Näkyvyyttä saivat myös tiede ja sen tekijät, joiden kytkös maakuntaan ei ollut aina yhtä suora. Tieteen puolella tukea ovat saaneet sekä maakunnassa työtään tekevät että siihen liittyviä teemoja tutkineet tutkijat.

Luontokuvaaja Tapani Räsänen

– LUONTOHARRASTAJASTA LUONTOKUVAAJAKSI

JOUTSENOLAINEN TAPANI RÄSÄNEN ryhtyi katselemaan maailmaa kameran linssin läpi 20-vuotiaana 1970-luvun puolivälissä. Alusta alkaen oli selvää, että luonto kaikkine ilmentymineen oli kiinnostavin kuvauskohde. Se oli tullut lapsuudesta lähtien tutuksi. Räsänen tavoitteet olivat korkealla. Lehdissä julkaistut kuvat ja näyttelyt tekivät osaamisen näkyväksi. Ensimmäiset näyttelyt olivat Lappeenrannassa maakuntakirjaston näyttelytilassa ja Joutsenon kirjastossa. Kun into ja osaaminen kasvoivat, Räsänen alkoi miettiä, että kuvaamisesta voisi tulla uusi ammatti.

Tapani Räsänen kuvitti ensimmäisen kirjansa vuonna 1988. Pihapiirin linnuista kertova lastenkirja *Kun punatulkku tapasi Tiu Tau Tilhen* sai kaksi vuotta myöhemmin seuraajakseen *Ja pääskysellä pesä* -kirjan, joka kertoo pihalintujen kesästä. Kirjat syntyivät yhteistyössä imatralaisten Leena ja Hannu Aarnion kanssa. Niiden välissä ilmestyi Saimaasta kertova *Saimaa - Siintävät saaret, välkkyvät vedet*, jossa Tapani Räsänen toimi pääkuvaajana. Sittemmin hän on tehnyt viisi kirjaa, joihin hän on sekä ottanut kuvat että kirjoittanut tekstit. Kirjat kertovat Saimaasta sekä Suomen luonnosta ja vuodenaajoista.

Luonnossa Räsästä kiinnostivat aluksi erityisesti eläimet, etenkin linnut. Myöhemmin mukaan tuli muitakin teemoja, jotka näkyvät kirjoissa ja niiden nimissä *Hetkiä järvillä*, *Unelma valosta*, *Tämä taivas ja maa se*

**Liito-oravasta puhutaan paljon,
mutta harva meistä on sen nähnyt.**
Kuva Tapani Räsänen.

Luontokuvaaja joutuu sopeutumaan hyvin vaihtuviin olosuhteisiin: joskus pitkä odottaminen palkitaan, joskus hyvän otoksen saa hetkessä. Kuva Ilkka Räsänen

kä *Vuodenajat - luontomme katoavaa kauneutta*. Eläimet ovat kuitenkin säilyneet kiinnostavana kohteena. Ne ovat haastavia kohteita: joskus onnistuu hetkessä, joskus ei saa päivässä yhtään hyvää kuvaa. Kuvia tulee olla mahdollisimman monesta eri teemasta, jotta asiakkaille on riittävästi tarjontaa. Kuvaaminen on ollut Räsänen ammatti 1990-luvun puolivälistä lähtien.

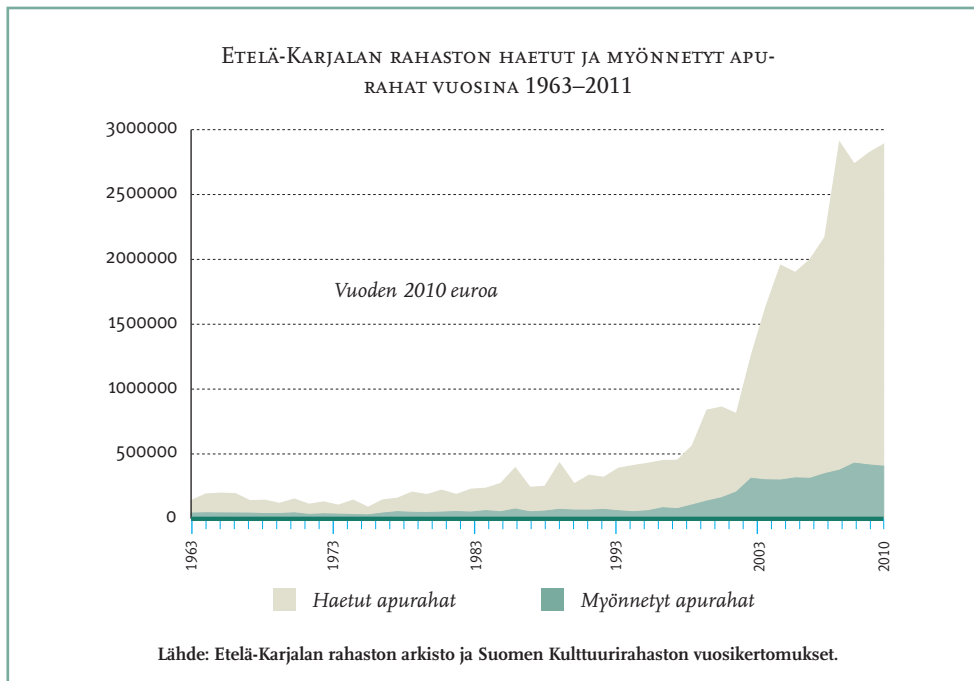
Tapani Räsänen on tänä päivänä Suomen palkituimpia luontokuvaajia. Hän on saanut lukuisia tunnustuksia kotimaasta ja ulkomailta. Räsänen on palkittu esimerkiksi Vuoden luotokuvasta vuosina 1991 ja 2000. Jälkimmäisellä kerralla hän sai kaksoisvoiton. Suomen kansainvälisimmän valokuvaajan palkinnolla Räsänen on palkittu vuosina 1994, 1995 ja 1996. Kaiken kaikkiaan hän on saanut yli 400 palkintoa, joiden joukossa on maailman arvostetuimman luontokuvakilpailun - BBC Wildlife Photographer of the Yearin - voitto vuonna 1997.

Räsänen itse kokee merkittäviksi arvostuksen osoituksiksi myös saamansa apurahat. Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahasto on myöntänyt hänelle useita apurahoja työskentelyyn sekä näyttelyiden ja kirjojen koostamiseen. Vuonna 2009 hän sai apurahan *Suomen suvi - Summer in Finland* -teoksen tekemiseen. Maakuntarahaston ja alueellisen taidetoimikunnan apurahat kannustivat aikanaan siirtymään kokopäiväiseksi ammattikuvaajaksi. Apurahat ovat mahdollistaneet päivittäisen luonnossa liikkumisen. Luonto on joka päivä yllätyksiä täynnä, mikä tekee Räsänen mukaan kuvaamisesta mielenkiintoista.

Olennaista on ollut se, että myönnetyn avustuksen saajan tai teeman on liitettävä jotenkin maakuntaan. Painopiste on ollut henkilökohtaisissa apurahoissa: hakijoita tuetaan ammattimaisessa työskentelyssä sekä taiteessa ja kulttuurissa myös harrastamisessa. Jakovuorossa olevilla nimikkorahastoilla on ollut vaikutusta apurahojen määrään ja myöntämiseen, sillä ne jaetaan rahaston varallisuuden ja sääntöjen asettamissa rajoissa.

Etelä-Karjalan rahastolta vuosina 1963–2011 haetut ja rahaston jakamat apurahasummat on esitetty oheisessa kuvaajassa vuoden 2010 euroina, jotta vuosia voidaan verrata toisiinsa. Vuosittain myönnettyjen apurahojen summa pysyi varsin samankokoisena 1990-luvun loppupuolelle saakka. Haettujen apurahojen summa oli alkanut kasvaa jo noin kymmenen vuotta aiemmin, jolloin rahasto sai varsin huomattavia lahjoituksia sekä niille julkisuutta. Toisaalta tuossa vaiheessa Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu oli vakiinnuttanut asemansa tutkimuslaitoksena sekä Imatran taideopetus ammattiin valmistavana taiteilijakoulutuksena – ne kasvattivat apurahojen kysyntää. Vuosituhannen vaihteessa apurahoja alettiin hakea selvästi enemmän. Mukaan tulivat lasten ja nuorten kulttuurin apurahat. Toisaalta jaettavaa oli aiempaa enemmän, mikä kannusti hakemaan. Taitelijoiden kokemuksen ja läpimenoprosenttien mukaan apurahan saaminen on Etelä-Karjalassa helpompaa kuin esimerkiksi pääkaupunkiseudulla: hakijoita on selvästi pienempi joukko. Kuluneen 50 vuoden aikana apurahan on saanut 1 579 hakijaa: vuotuisten apurahansaajien määrä kasvoi ensin 1970-luvun kuluessa noin kolmeenkymmeneen ja edelleen 60 tuntumaan 2000-luvulle tultaessa.

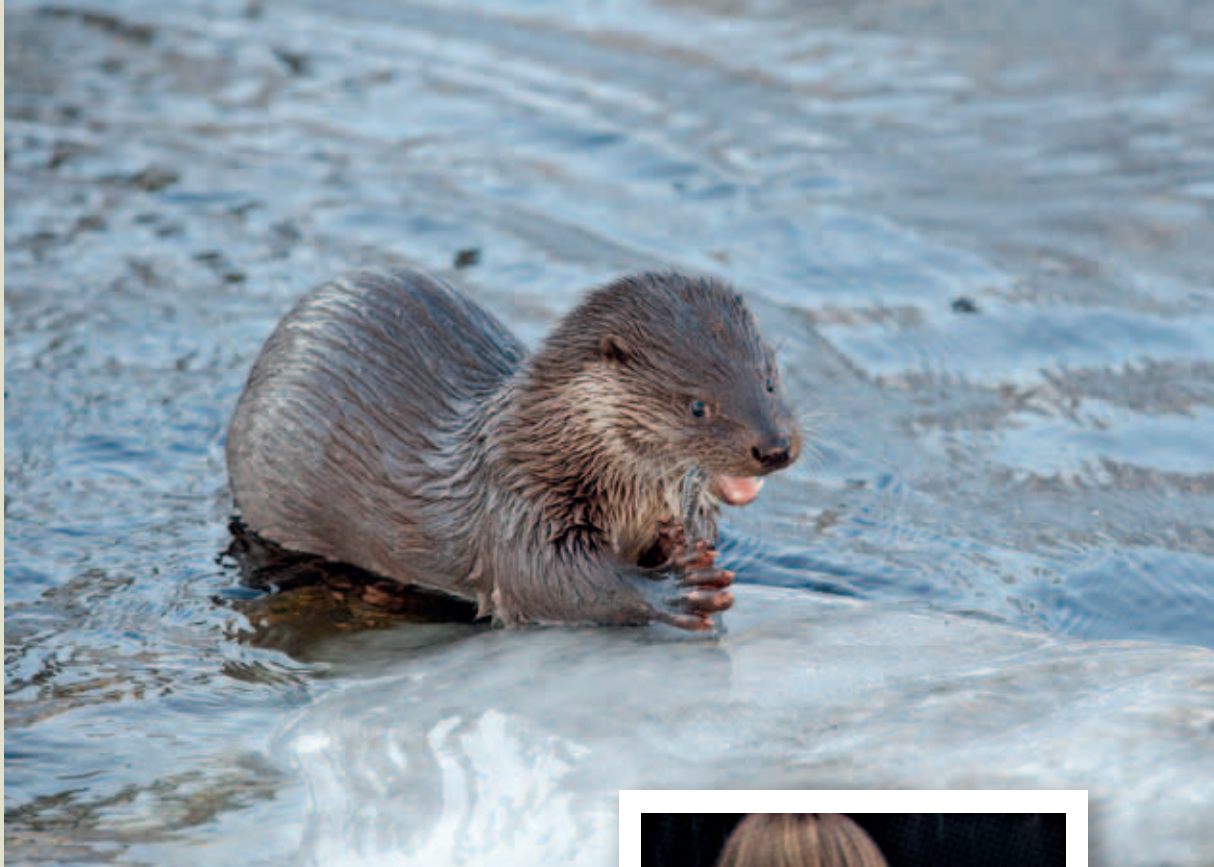
Etelä-Karjalan rahaston tuki painottui aluksi selkeästi taiteeseen. Ensimmäisenä vuonna apurahoja saivat vain taiteen tekijät, koska tieteen puolelta ei tullut soveltuvia hakemuksia. Toisaalta lienee kysymys tiedonkulusta: rahasto oli uusi toimija, jonka avaamia mahdollisuuksia ei kauempaa heti tajuttu eikä kotimaakunnassa ollut tieteen tekijöitä. Tutkimukseen tarkoitettujen apurahahakemus-

ten määrä alkoi kasvaa seuraavina vuosina, jolloin niiden avustusosuudeksi määriteltiin kolmannes jakosummasta.⁶⁷

Maakunnassa oli 1960-luvulla tarvetta tutkimukselle. Ongelmana oli se, ettei ollut tutkimuslaitosta tai korkeakoulua, jonka piirissä sitä olisi tehty. Tilanne ei merkittävästi muuttunut LTKK:n perustamisen jälkeen, koska sen alaan ei sisällynyt maakunnan kehittämisen kannalta ajankohtaista yhteiskuntatieteellistä ja humanistista tutkimusta. Sen sijaan korkeakoululta alkoi tulla enenevässä määrin apurahahakemuksia. Ne eivät yleensä kohdistuneet maakuntaan, jota rahastossa olisi tutkimuksen saralla haluttu erityisesti tukea. Tästä käytiin toistuvia keskusteluja. Tukiperusteena oli varsin usein maakunnassa asuvan ja korkeakoulun piirissä toimivan tutkijan työn tukeminen, mikä kehitti välillisesti korkeakoulua ja sitä kautta maakuntaa.

Tieteeseen on anottu yleensä taidetta suurempia apurahoja. Tieteen apurahoja on haettu tutkimukseen tekemiseen, kun taiteessa kohteena oli varsinkin maakuntarahaston ensikymmeninä opintomatka tai tapahtuma, kuten näyttely

Maakuntarahastot tukevat pääasiassa aikuisten toimintaa. Toisinaan apuraha on myönnetty perustellusta syystä lapselle. Vuonna 1985 apurahan sai 11-vuotias pianisti Jerry Jantunen pianonsoiton opintoihin. Häntäkin nuorempi oli 9-vuotias Ilkka Räsänen, joka sai apurahan vuonna 2007 ja oli Suomen Kulttuurirahaston nuorimpia apurahan saajia. Aktiivinen luontokuvaaja oli jo menestynyt kansainvälisissä kilpailuissa. Ilmeikäs saukko-kuva kertoo nuoren kuvaajan lahjakkuudesta. Kuvat Etelä-Karjalan kulttuurirahaston arkisto/Arja Ukkonen ja Ilkka Räsänen.

tai konsertti. 1990-luvulla taiteilijoille alettiin myöntää kohdeapurahoja suurempia työskentelyapurahoja. Anottujen taideapurahojen suuruus on silti pysytellyt tiedeapurahoja pienempinä. Taiteen parista tulevia hakijoita on ollut selvästi tietentekijöitä enemmän, mikä nostaa taiteeseen haetun summan tiedettä suuremmaksi. Tieteen puolella tuki painottui 1980-luvun kuluessa jatko-opintojen tukemiseen. Pro gradu -tutkielman tekoa tai perustutkintoon johtavia opintoja ei ole avustettu ellei siihen ole ollut erityistä syytä. Jatko-opinnoissa tukisumma on määritetty tavoitteen mukaan: esimerkiksi vuonna 1990 päätettiin avustaa lisen-siaattityötä 8 000 markalla ja väitöskirjaa 10 000 markalla. Muuten pienin myön-
nettävä apuraha oli tuolloin 5 000 markan suuruinen.⁶⁸

Varsinkin 1990-luvun lopulta lähtien tavoitteena on ollut apurahojen suuren-taminen eikä niinkään apurahansaajien määrän kasvattaminen. Siihen vuosit-tain kasvaneet jakosummat ovat antaneet hyvän mahdollisuuden. Keskusrahas-ton ja muiden maakuntarahastojen tavoitteet ovat olleet samansuuntaiset. Sitä ennen Etelä-Karjalan rahaston apurahat olivat maakuntarahastojen keskinäises-sä vertailussa pienimpien joukossa.⁶⁹ Taiteen työskentelyapurahojen suuruus on määrittynyt verovapaan apurahan mukaan. Niitä on myönnetty kokovuotisina tai lyhyempinä jaksoina. Etelä-Karjalassa päädyttiin useisiin lyhyisiin työskentely-
apurahoihin, koska tasavertaisia hakijoita oli Imatralla annetun taideopetuksen ansiosta paljon. Sittenmin on painotettu puoli- ja kokovuotisia työskentelyapu-
rahoja. Vuodesta 2009 lähtien niissä on ollut mukana sosiaaliturva. Tieteen vii-meisimpiä linjauksia on ollut tavoite tukea tohtoroitumisen jälkeistä tutkimusta. Tutkimus on asettunut Etelä-Karjalan rahaston avustuspolitiikassa sille jo perus-tamista seuranneina vuosina määriteltyyn noin kolmannekseen vuotuisesta ja-
kosummasta. Suhdetta ei ole haluttu muuttaa, koska tutkimukselle on olemassa muitakin tukijärjestelmiä.

Taiteen ja kulttuurin eri alojen kesken on pyritty ottamaan apurahojen jaossa huomioon kultakin alalta jätettyjen hakemusten kokonaisuus. Siten tuen paino-pisteet ovat vaihdelleet vuosien varrella. Aluksi korostuivat teatteri, kirjallisuus ja musiikki, joista ensimmäinen on sittenmin jäänyt taka-alalle. Sen sijaan kuva-

taide on vahvistunut ja on jo pitkään ollut musiikin rinnalla suurimpia taiteenaloja. Musiikin näkyvyyttä on perusteltu vuosien varrella karjalaisella perinteellä. Myös tanssia, arkkitehtuuria, valokuvataidetta sekä taideteollisuutta on tuettu, joskin pienemmillä summilla. Ensimmäisinä vuosikymmeninä apurahoja annettiin soittimien hankintaan, vaikka yleensä välineiden hankintaa ei ole tuettu. Sitten soittimien hankinnoissa on avustettu vain pitkälle edistyneitä ja tasokkaita muusikoita. Tieteen puolella ovat korostuneet LTKK:n alat: ensin tekniikka ja vuonna 1991 aloitetun kauppatieteen opetuksen myötä myös sen parista tulevat hakijat.⁷⁰ Muiden tieteenalojen hakemuksia on tullut maakunnassa asuvilta ja sieltä kotoisin olevilta tutkijoilta sekä maakuntaan liittyvää tutkimusta tekeville tutkijoilta hyvin eri aloilta. Uusimpia avauksia ovat erilaisten kulttuurihankkeiden tukeminen. Ne ovat useimmiten liittyneet lapsiin ja nuoriin, ja ne ovat olleet usein koulujen projekteja.

Apurahan käyttötarkoitusten tasapainottamisen rinnalla on haettu alueellista tasapainoa. Vuoden 1969 jaon yhteydessä laskettiin lappeenrantalaisten saama apurahaosuutta, mikä oli noin 60 prosenttia kokonaissummasta.⁷¹ Tämä ei ole varmasti ollut ainoa kerta, kun asiaa on seurattu. Tavoite korostui 1970-luvun lopulla, jolloin pyrittiin kuntayhteistyön ja rahaston maakunnallisuuden vahvistamiseen. Apurahojen toivottiin tavoittavan maakunnan kaikki kolmat.⁷² Hankalutena oli se, että apurahaa oli haettava, jotta se voitiin myöntää.

Tukea ovat hakeneet sekä ammattilaiset että harrastajat. Taiteen puolella tavoitteena on ollut tukea eri taiteenaloja laajasti sekä suosia nuoria ja kehityskykyisiä hakijoita. Maakuntarahaston avustusten avulla on autettu uran alkuvaiheessa olevia, jolloin pienelläkin tuella saattoi olla suuri merkitys.⁷³ Rahaston viisivuotisjuhlan tervehdyssanoissa saatettiin todeta:

”Jos tarkastelemme apurahojen tähänastisten saajien myöhempää edistymistä, on ilolla todettava, että heidän joukossaan on maamme eturivin edustajia omilla taidealoillaan. Myönnettyillä apurahoilla on luonnollisesti ollut oma, joskin vähäinen osuutensa taiteenharjoittajien tien tasoittajana ja näin me toivomme voivan jatkua edelleenkin.”⁷⁴

”Tunnustus tuntuu kivalta...”

Apurahoilla haetaan oppia ja virikkeitä

□ □ Suomen Kulttuurirahaston Eeli-Karjalan rahasto jakoi jälleen tunnustuksia taitelijoille ansaitseen rahaa alueensa eri taitealojen harjoittajille. Suurimmat summat annettiin mm. kuvanveistäjille Reino Puustiselle Joutsenosta ja humkkaan Ilmo Pökkielle Imatrasta. Jäikkinäinen käyttöä apurahojen retentanssiluottuun haastettiin.

□ □ Suomalaisia on kyevy apurahojen saajien tuntemia, kun tieto tunnustuksesta oli heidät saavuttanut.

Kuvanveistäjä Reino Puustinen paljasta muotonsa näin Myrskylä puolesta kun päättäväisesti on tunnettu taiteilijana kansainvälisillä näyttävillä. Hän on muotonsa ja taiteensa jatkuvasti kehittänyt ja kehittämässä. Hän on ollut mukana useissa taiteilijain näyttävillä, ja on ollut mukana useissa taiteilijain näyttävillä. Hän on ollut mukana useissa taiteilijain näyttävillä.

Ilmo Pökki on ollut mukana useissa taiteilijain näyttävillä. Hän on ollut mukana useissa taiteilijain näyttävillä. Hän on ollut mukana useissa taiteilijain näyttävillä.

Ilmo Pökki on ollut mukana useissa taiteilijain näyttävillä. Hän on ollut mukana useissa taiteilijain näyttävillä. Hän on ollut mukana useissa taiteilijain näyttävillä.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Veistelyä jatkuu

Lähiöveistelyä suunnitellaan Myrskylä puolesta. Nämä suunnitelmat on jätetty johtajien käsiteltäväksi. Suunnitelmat lähtevät nyt eteenpäin, mutta ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä.

Kuvateos E-Karjalasta

Kuvateos E-Karjalasta on jätetty johtajien käsiteltäväksi. Suunnitelmat lähtevät nyt eteenpäin, mutta ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä.

Tunnustusta kirjoittajille

Tunnustusta kirjoittajille on jätetty johtajien käsiteltäväksi. Suunnitelmat lähtevät nyt eteenpäin, mutta ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä.

Big Band Amerikkaan?

Big Band Amerikkaan? On suunniteltu big bandin perustamista. Suunnitelmat lähtevät nyt eteenpäin, mutta ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä.

Tarina lautturista

Tarina lautturista on jätetty johtajien käsiteltäväksi. Suunnitelmat lähtevät nyt eteenpäin, mutta ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä.

Teatterin matkarahaa

Teatterin matkarahaa on jätetty johtajien käsiteltäväksi. Suunnitelmat lähtevät nyt eteenpäin, mutta ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä.

Esperanto-vuoleman

Esperanto-vuoleman on jätetty johtajien käsiteltäväksi. Suunnitelmat lähtevät nyt eteenpäin, mutta ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä.

Luutun hankinta

Luutun hankinta on jätetty johtajien käsiteltäväksi. Suunnitelmat lähtevät nyt eteenpäin, mutta ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä. Ne käsitellään vielä.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Ilmo Pökkiä soittamassa soittimia.

Apurahojen jako pääsi rahaston toiminnan alkuvuosina paikallisten sanomalehtien etusivun uutiseksi. Sittemmin uutisointi on muuttanut muotoaan ja juttuihin on pyritty samaan niitä tuntemuksia, joita apurahain saaminen herättää. Kuva Ylä-Vuoksi 1.12.1979.

Harrastajille ja erilaisten tapahtumien järjestäjille apuraha on ollut merkittävä tunnustus ja kannustus. Tutkijalle apuraha on mahdollistanut keskittymisen esimerkiksi jatko-opintojen viimeistelyyn päivätyöstä vapaana, mikä on vienyt uraa eteenpäin.

Etelä-Karjalan rahasto on myöntänyt toiminta-aikanaan apurahoina 5 198 976 euroa yhteensä 1 579 saajalle. Se tekee keskimäärin 3 293 euroa apurahansaajaa kohti. Tämän päivän kokovuotisena apurahana⁷⁵ se tarkoittaa 248 stipendiaattia eli voidaan ajatella, että 50 vuoden ajan joka vuonna Etelä-Karjalassa olisi ollut noin viisi kokopäiväistä tieteen tai taiteen tekijää maakuntarahaston tuella. Maakunnan ihmiset ovat päässeet nauttimaan monenlaisista tapahtumista, jotka ovat omalta osaltaan rakentaneet maakunnan kulttuuri-ilmapiiriä. Ne ovat tuoneet Etelä-Karjalaan nykyisin kovasti pinnalle nostettua luovaa ”pörinää” ja siten tehneet maakunnasta mukavamman ja houkuttelevamman paikan asua. Kun mietitään Etelä-Karjalaa vuosina 1962 ja 2012, voidaan todeta, että tarjolla oleva kulttuuritarjonta on moninkertaistunut ja ammattimaistunut, mutta onneksi sen rinnalla kukoistaa edelleen harrastajavoimin tuotettu tarjonta. Maakuntarahastolla on ollut tässä kehityksessä oma roolinsa.

Maakuntarahaston apurahoilla on pyritty vastaamaan ajassa ilmenevään kysyntään. Esimerkiksi vuonna 1976 Lappeenrannan teknillisen yliopiston ylioppilaskunta sai apurahan Skinnarilan hovin kunnostuksen valmisteluun. Tukea löytyi tämän jälkeen muualtakin ja tänä päivänä hovi on suosittu kokoontumispaikka. Se kertoo omaa tarinaansa Itä-Suomen historiasta, joka hyvin usein liittyy Pietariin ja Venäjään. Apurahan merkitystä miettiessään Imatralla järjestettävän Mustan ja Valkoisen teatterifestivaalin tuottaja Katri Lähtö ja taiteellinen johtaja Kamran Shahmardan toteavat, että festivaalin saama avustus antoi heille mahdollisuuden neljännen festivaalin toteuttamiseen vuonna 2006. Ilman sitä järjestäminen ei olisi onnistunut. Teatterifestivaali on vakiinnuttanut paikkansa imatralaisessa kulttuurivuodessa. Sen lippujen hinta on haluttu pitää alhaisena, jotta kaikki kiinnostuneet voivat tulla katsomaan esityksiä. Erittäin suuri merkitys avustuksella on ollut Kaakkois-Suomen valokuvakeskus ry:lle ja sen valokuva-

keskuksen toiminnan käynnistämiseksi.⁷⁶

Maakuntarahastot ovat kertoneet keskusrahastoon alueensa tukea kaipaavista ja toteuttamisen arvoisista hankkeista. Esimerkiksi D. E. D. Europaeuksesta kertovan elokuvan toteuttaminen pitkälti eteläkarjalaisin voimin oli Etelä-Karjalan rahaston tavoitteena. Sitä tukivat sekä maakuntarahasto että keskusrahasto. Tukea ovat vuosien varrella saaneet myös Lappeenrannan valtakunnalliset yksinlaulukilpailut. Maakuntarahasto ohjasi aiemmin osan apurahahakemuksista keskusrahastoon. Nykyisin maakuntarahastot tekevät isojen hankkeiden yhteydessä yhteistyötä keskusrahaston kanssa. Sen lisäksi Suomen Kulttuurirahastolla on monenlaista omaa toimintaa, joka on kohdistunut myös Etelä-Karjalaan. Kulttuurirahasto rahoitti Huhtiniemen kaivaukset, joilla Helsingin yliopiston tutkijaryhmä selvitti syksyllä 2006, oliko lähes kaupungin keskustassa sijaitsevaan Huhtiniemeen haudattu kesällä 1944 rintamakarkureina teloitettuja vainajia. Viime vuosien valtakunnalliset hankkeet, kuten Tiedesirkus ja Kirjatalokoot, ovat näkyneet Etelä-Karjalassa yhtälailla kuin muissakin maakunnissa.⁷⁷

Etelä-Karjalan rahasto on jakanut apurahojen lisäksi kulttuuripalkintoja lähes vuosittain. Palkinto on myönnetty ilman apurahahakemusta joko pitkäaikaisesta ansioituneesta maakunnallisesta kulttuuritoiminnasta tai yksittäisestä merkittävästä kulttuuriteosta.⁷⁸ Musiikki oli aluksi näkyvästi esillä palkinnonsaajien joukossa. Palkinnon ovat saaneet muun muassa maakunnan musiikin merkkihenkilö Pauli Helkiö, taiteilija Orvokki Ramsi, Imatran Konserttiovon luoja Martti S. Räsänen, Imatra Big Band Festival, taiteilijat Raija Rantanen ja Unto Ahjotuli sekä rehtori, tanssinopettaja Anna Lahtinen. Kulttuuripalkinto on jaettu 31 kertaa vuosina 1966–2011. Sen lisäksi on jaettu Suomen Kulttuurirahaston suomalaisten suurmiesten mukaan nimettyjä mitaleja, joita maakuntarahaston esityksestä on myönnetty seitsemälle maakunnassa ansioituneelle henkilölle. Saajien joukossa ovat muun muassa kirjailijat Aimo Vuorinen ja Marjatta Kurenniemi, kotiseutuneuvokset Pertti Vuori ja Pertti Jurvanen sekä maakuntarahaston pitkäaikainen asiamies ja toiminnanjohtaja, professori Erkki Mennola. Kulttuuripalkinnon ja mitalien saajat on lueteltu liitteessä.

Lappeenrantaisten kulttuuritoimijoiden Torakka-baletti sai ensimmäisenä eteläkarjalaisena kulttuurihankkeena Suomen Kulttuurirahaston projektitukea. Torakka-baletin sävelsi lappeenrantalainen säveltäjä Harri Tuominen. Sen toteutukseen osallistuivat Sonja Tammelan balettikoulu ja Lappeenrannan orkesteri. Esitykset olivat vuonna 1977 Lappeenrannan kaupunginteatterilla. Musiikista tehtiin sittemmin äänite, jonka kustannuksiin Etelä-Karjalan rahasto osallistui. Ohjelma Lappeenrannan Tanssiopisto.

Maakuntarahastoissa toivottiin 1970-luvulla näkyvämpää roolia valtakunnallisessa apurahojen jaossa. Ratkaisuksi tuli projektituki, jota keskusrahasto alkoi myöntää vuodesta 1973 lähtien. Projektituki oli tukimuoto, jossa maakuntarahaston hoitokunta sitoutui tukemaan jotakin hanketta tavanomaista suuremmalla summalla ja esitti kohdetta keskusrahastolle projektituen piiriin. Mikäli keskusrahasto näki sen siihen soveltuvana, se antoi lisäksi yhtä suuren tai myöhemmin 2/3-suuruisen tukisumman omista varoistaan. Siten yksittäistä kohdetta pystyttiin tukemaan selvästi normaalia suuremmalla summalla. Etelä-Karjalassa projektitukea sai ensimmäisenä Torakka-baletti 1970-luvun lopulla. Yhteensä 15 000 markan projektituen lisäksi Etelä-Karjalan rahasto tuki baletin musiikista tehdyn taltioinnin tekemistä. Äänitteen myyntitulot ohjattiin yleisrahastoon jaettavaksi stipendeinä Lappeenrannan orkesterin soittajille. Torakka-baletin sävelsi paikallinen säveltäjä Harri Tuominen ja sen toteutukseen osallistuivat Sonja Tammelan balettikoulu sekä Lappeenrannan Orkesteri.⁷⁹ Projektitukea saivat myöhemmin muun muassa *Eteläkarjalaiset kansallispuvut* -julkaisu (Eteläkarjalaisten Nuorisoseurojen liitto), *Kaakkois-Suomen rajalinnoituksia* -lyhytelokuva (Tula Turtia), kuvataiteilija Raija Rantanen, Äyräpään linnustoa ja luontoa käsittelevä julkaisu (Markku Paakkinen) sekä Parikkalan seudun maisematutkimus (Marja Mikkola).

Projektituki uudistettiin vuonna 1998, jonka jälkeen kukin maakuntarahasto sai vuosittain 100 000 markkaa käytettäväksi yhtenä tai kahtena stipendinä hankkeelle, joka vaati tavanomaista suurempaa rahoitusta. Kohteen päätti maakuntarahaston hoitokunta asiantuntijoita kuultuaan. Tällä tavalla haluttiin kannustaa apurahojen hakijoita tavoittelemaan ja maakuntarahastoja myöntämään tavanomaista suurempia apurahoja. Näitä maakunnallisesti merkittävinä hankkeina toteutettuja tukikohteita ovat olleet muun muassa Joutsenon Pulpin Nuorisotila Kiwari ja Saarenojan kivikautisen asuinpaikan kaivaukset. Suomen Kulttuurirahasto lahjoitti tulevan 60-vuotisjuhlansa kunniaksi vuonna 1998 kullekin maakuntarahastolle 100 000 markkaa jaettavaksi stipendinä koululaisten kulttuuritoimintaan. Tämä oli niin sanottu koululaisprojekti, jolla haluttiin kiittää

Joka vuosi järjestettävät maakuntarahastojen asiamiesten neuvottelupäivät olivat elokuussa 1996 Lappeenrannassa. Tuolloin käytiin vilkasta keskustelua maakunnallisen kulttuurin tilasta ja tulevaisuudesta. Ohjelmassa oli vierailu Etelä-Karjalan museoon, jossa tutustuttiin vastavalmistuneeseen Viipurin pienoismalliin. Koulutuspäivät päättyivät Saimaalle suuntautuneeseen lounasristeilyyn. Kuva Suomen Kulttuurirahaston arkisto.

symbolisesti maamme koululaisia heidän vuonna 1938 Kulttuurirahaston perustamiskeräyksen hyväksi tekemästään työstä. Keskusrahaston uusia tukimuotoja on ollut vuodesta 2000 lähtien kullekin maakuntarahastolle annettu 50 000 markkaa, joka on jaettu yhtenä apurahana ensisijaisesti kuvataiteilijalle.⁸⁰

Keskusrahaston lasten ja nuorten kulttuuritoimintaan myöntämät vuotuiset määrärahat jäivät pysyväksi rahoitusmuodoksi. Niillä on toteutettu kouluissa kulttuurihankkeita, joista on tullut hyvin suosittuja. Erilaisten kulttuuriprojektien lisäksi on toteutettu tiedeprojekti, jossa Lemmin Kuukanniemen koulun oppilaat tutustuivat päivän ajan Lappeenrannan teknilliseen yliopistoon. Tiedepäivä oli kummallekin osapuolelle uusi asia. Päivän tavoitteena oli herättää alakouluista kiinnostus teknillisiin aineisiin, kertoi maakuntarahaston hoitokunnan puheenjohtaja, yliopiston rehtori Markku Lukka.⁸¹ Varsin mielenkiintoinen ja muissa maakunnissa seuraajia saanut projekti toteutettiin rahaston omana toi-

mintana loppuvuodesta 2006. Rahasto kustansi maakunnan 1 300 kolmasluokkalaista teatteriin. Rahoitus toteutettiin Suomen Kulttuurirahaston Kannatusyhdistyksen omaan kulttuuritoimintaan myöntämällä 10 000 euron määrärahalta. Lappeenrannan kaupunginteatteri antoi liput Voi vallatonta! -näytelmään alennettuun hintaan. Koulut olivat mahdollisuudesta innoissaan, kun vielä matkakulutkin maksoi rahasto. Aktiivisena organisaattorina toimi rehtori Jukka Lind.⁸² Yleisesti lasten ja nuorten kulttuurin tukeminen on ollut 2000-luvulla selkeästi rahaston painopistealueita. Lapset ja nuoret ovat saaneet elämyksiä, joita ilman he muuten jäisivät.

Etelä-Karjalan rahasto on omalla toiminnallaan täyttänyt aukkoja, joita maakunnan tieteen, taiteen ja kulttuurin tukemisessa oli ennen sen perustamista. Rahaston kasvaneet pääomat ja Suomen Kulttuurirahaston lisääntynyt tuki ovat tehneet mahdolliseksi vuosittain jaettavan apurahasumman merkittävän kasvatamisen. Apurahoja jakavan rahaston toiminnan merkittävyyttä on vaikea mitata; on mahdotonta selvittää, kuinka monta tutkimusta tai taideteosta olisi jäänyt tekemättä ilman niiden tekijän saamaa apurahaa. Sitä voidaan arvioida vertaamalla rahaston jakamia apurahoja muiden tukijoiden toimintaan, joskaan niiden tukiperusteet eivät ole samanlaiset. Vertailukohteina on kolme eteläkarjalaisen tieteen, taiteen ja kulttuuritoiminnan tukijaa: Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseätiön ja Kymen läänin/Kaakkois-Suomen taidetoimikuntien Etelä-Karjalaan kohdistuva apurahatoiminta sekä Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun/yliopiston tukisäätiön myöntämät apurahat. Summat ovat vuoden 2010 euroissa.

	1986	2006
Etelä-Karjalan rahasto	38 296	297 000
Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseätiö	95 141*	45 792
Kymen läänin/Kaakkois-Suomen taidetoimikunta	25 177	79 794
Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun/yliopiston tukisäätiö	416 858	1 335 902

**Vertailuvuotena on vuosi 1991, koska vuoden 1986 tietoa ei ollut saatavilla.
Avustuksen suuruusluokka on ollut molempina vuosina sama.*

Professori Heikki Kälviäinen

– TIETOTEKNIikka VEI MUKANAAN

HEIKKI KÄLVIÄINEN aloitti opiskelun Lappeenrannan teknillisessä korkeakoulussa vuonna 1982, jolloin tietotekniikkaa ei vielä tunnettu erillisenä opiskelualana Suomessa. Tietotekniikan koulutusohjelma käynnistyi vuonna 1985, ja se on alallaan Suomen vanhimpia. Tietotekniikassa oli tarjolla kiinnostavia kursseja. Pian Kälviäinen pääsi tutkimusapulaiseksi tutkimushankkeeseen, jota johti professori Yrjö Neuvo. Hänestä tuli myöhemmin Nokian tutkimuskeskuksen johtaja ja yhtiön teknologiajohtaja. Mielenkiintoinen tutkimushanke kannusti koulutusohjelman vaihtamiseen. Diplomityönsä Kälviäinen teki korkeakoululla professori Erkki Ojan ohjauksessa.

Valmistumisensa jälkeen Heikki Kälviäinen jäi korkeakoululle töihin ja jatko-opiskelijaksi tutkimusalanana konenäkö eli digitaalinen kuvankäsittely ja sen sovellutukset. Hänen lisensiaattitutkimuksensa valmistui vuonna 1993 ja väitöskirja seuraavana vuonna. Kälviäinen sai Etelä-Karjalan rahastolta apurahan väitöskirjan viimeistelyyn ja sen jälkeiseen tietokonenäön tutkimiseen alkuvuodesta 1994. Apurahan jakotilaisuus ja rahaston vuosijuhla illallisineen oli Imatran Valtionhotelissa. Se jäi Kälviäisen mieleen arvokkaana tilaisuutena.

Apurahan saaminen tuntui Heikki Kälviäisestä arvostuksen osoitukselta ja siinä lämmitti erityisesti se, että sai tukea omalta alueelta Etelä-Karjalasta. Apuraha mahdollisti keskittymisen väitöskirjan viimeistelyyn. Koska tutkimus oli jo pitkällä lokakuussa apurahaa hakiessa, Kälviäinen muistaa, että apurahahakemukseen sisältynyt vakuutus siitä, että tekee tutkimuksen valmiiksi, oli helppo antaa. Viime hetken kirimiseen kannusti Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun ensimmäinen tohtoripromootio.

Etelä-Karjalan rahaston apuraha oli tukena, kun Kälviäinen väitöstilaisuuden jälkeen lähti Iso-Britanniaan, Surreyn yliopistoon vuoden kestäväälle tutkimuskaudelle. Sieltä hän palasi Lappeenrannan teknilli-

LTy:llä on kehitetty muun muassa kuntopyörä, johon voi ladata reititiedot. Se näyttää kartalla reitin etenemisen sekä valokuvia. Ohjelma säätää vastusta ylä- ja alamäkien mukaan.

Kuva: Jouni Ikonen.

Professori Heikki Kälviäinen näkee tutkijauransa keskeisenä elementtinä kansainvälisyyden. Hän on ollut useita kertoja ulkomailla tutkimusjaksolla ja ollut mukana käynnistämässä Lappeenrannan teknillisen yliopiston englanninkielistä koulutusta. Kuvassa ovat syksyn 2007 uudet opiskelijat professoriensa Heikki Kälviäisen (takana 3. oikealta) ja Jari Porraksen (takana 2. oikealta) kanssa. Kuva: Heikki Kälviäisen kuva-arkisto.

seen korkeakouluun, jossa toimi professorin viransijaisena. Muutaman vuoden päästä hän sai nimityksen ensin apulaisprofessoriksi ja myöhemmin professoriksi. Surreyn aikaiset tuttavuudet ovat osoittautuneet myöhemmin oman tutkijauran ja tietotekniikan koulutusohjelman kannalta erittäin hyödyllisiksi.

Etelä-Karjalan rahasto on tukenut muitakin tietotekniikan koulutusohjelman tutkijoita. Laitoksen nykyinen johtaja, professori Jari Porras sai vuonna 1998 apurahan väitöskirjaansa varten. Tutkimusteemana oli lähiverkkoon liitettyjen työasemien käyttö matkaviestinverkkojen suorituskyvyn tutkimiseen ja simulointiin. Jatko-opiskelijoita ja tutkijoita on kannustettu hakemaan Etelä-Karjalan rahaston apurahoja jatko-opintoihin sekä post doc -tutkimuksiin. Tätä kirjoitettaessa Heikki Kälviäinen on vierailevana professorina Tšekin teknillisessä yliopistossa Prahassa ja hänen tohtoriopiskelijansa Nataliya Strokina on tehnyt Prahassa yliopistojen yhteisprojektiin liittyviä tutkimusvierailuja Etelä-Karjalan rahaston apurahan turvin.

Verrattuna Kaakkois-Suomen taidetoimikuntaan Etelä-Karjalan rahasto on maakunnassa huomattava tukija. Sama koskee myös Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseuran tilannetta 2000-luvulla. KKE:n Etelä-Karjalaan kohdistuneet avustukset näyttävät vähentyneen huomattavasti, mikä on korostanut avustussummiin merkittävästi kasvattaneen Etelä-Karjalan rahaston merkitystä entisestään. Yliopiston tukisäätiön avustussummat ovat sen sijaan aivan omaa luokkaansa, mutta niistä huomattava osa ohjautuu diplomityön ja pro gradu -tutkielman tekijöille. Niiden lisäksi tukisäätiö toki tukee merkittävässä määrin yliopistolla tehtäviä jatko-opintoja ja tutkimusta.⁸³

Etelä-Karjalan rahasto 1962–2012

Etelä-Karjalan rahaston ohjesäännössä todetaan, että sen tarkoituksena on ”*Etelä-Karjalan maakunnan henkisen ja aineellisen kulttuurin vaaliminen ja kehittäminen. Rahasto toteuttaa tarkoitustaan jakamalla apurahoja ja palkintoja ja edistämällä muillakin tavoilla maakunnan kulttuurielämää.*”⁸⁴ Tätä tehtävää maakuntarahasto on toteuttanut vuonna 1962 tapahtuneesta perustamisestaan lähtien. Suurin toivein ja maakunnallisen yksimielisyyden vallitessa perustettu Etelä-Karjalan rahasto on saanut toimintansa perustaksi varsin huomattavat pääomat, joiden turvin se on voinut tukea tärkeäksi katsomaansa taiteen, tieteen ja kulttuurin tekemistä maakunnassa.

Etelä-Karjalan rahasto on yksi Suomen Kulttuurirahaston 17 maakuntarahastosta. Maakuntarahastojärjestelmä luotiin, jotta tuen piiriin pääsi aiempaa enemmän myös maakuntien kulttuuri. Maakuntien huomioiminen ja alueelliseen tasa-arvoisuuteen pyrkiminen oli 1960-luvulla luodun järjestelmän keskeinen tavoite. Keskusrahasto on sittemmin tukenut maakuntarahastojen toimintaa vuotuisen avustuksen, projektiavustusten sekä 2000-luvun vaihteessa luotujen avustusten avulla. Siihen Suomen Kulttuurirahaston 1990-luvulta lähtien voimakkaasti kasvaneet pääomat ovat antaneet hyvät mahdollisuudet.

Etelä-Karjalan rahaston varainhankinnassa painottui sen toiminnan ensimmäisinä vuosikymmeninä käyttövarojen kokoaminen. Rinnalla karttui nykyisin yleisrahastona tunnettu kantarahasto sekä varsinkin 1980-luvun loppupuolelta lähtien nimikkorahastot. Etelä-Karjalan rahaston pääomat ovat monia muita maakuntarahastoja pienempiä, mutta ne ovat nimikkorahastojen ansiosta lisääntyneet merkittävästi 1990- ja 2000-luvuilla. Rahastolla on tällä hetkellä 14 nimikkorahastoa ja yleisrahasto. Etelä-Karjalan rahaston ominta ja keskeisintä toimintaa on apurahojen vuosittainen jakaminen.

Maakuntarahastojen kentässä Etelä-Karjalan rahasto on kuulunut pienten ja keskisuurten rahastojen joukkoon. Tämä on näkynyt sekä sen varallisuuden karttumisessa että apurahojen jakosummissa. Aluksi rahaston vuotuinen jakovara jäi selvästi monia muita rahastoja pienemmäksi, koska rahaston pääomat ja toiminta-avustukset jäivät Etelä-Karjalassa monta muuta maakuntaa pienemmiksi. Rahasto ponnisti jakovaralla mitattuna 1970-luvun loppupuolella pois pienimpien rahastojen joukosta, jonne se tipahti taas seuraavan vuosikymmenen alkupuolella. Sen jälkeen toteutettiin toinen ponnistus, missä auttoivat merkittävästi 1980-luvun lopulla perustetut nimikkorahastot. Etelä-Karjalan rahasto ei ole suurten maakuntarahastojen kaltainen tukija, mutta se ei ole myöskään aivan pienimpien joukossa, kun katsotaan vuotuista jakovaraa.

Etelä-Karjalan rahastossa tieteen osuus on ollut noin kolmannes vuotuisesta jakovarasta. Taiteessa suunta on kulkenut kohdeavustuksista työskentelyapurahoihin ja apurahoja ovat saaneet kaikkien taiteen alojen edustajat. Musiikki, kirjallisuus ja kuvataide ovat olleet tuetuimpia taiteenaloja. Tieteen puolella on tuettu erityisesti jatko-opiskelijoita. Apurahojen myöntämisen ohella Etelä-Karjalan rahasto oli 1980-luvulle saakka aktiivinen kulttuuripoliittinen keskustelijä ja suunnittelija. Yhteys maakuntaliittoon tuki suunnittelutyöhön osallistumista. Viimeisen kymmenen vuoden aikana rahasto on profiloitunut muun muassa lasten ja nuorten kulttuurin tukijana ja toimijana.

Etelä-Karjalan rahaston asiamies Unto Liira määritteli rahaston menneisyyden ja tulevaisuuden 10-vuotisjuhlassa sanoin, jotka ovat totta tänäkin päivänä:

”Etelä-Karjalan rahasto on voimiensa mukaan täyttänyt tehtävänsä maakunnan kehittäjänä. Se työskentelee siinä toivossa, että sen avulla voidaan tulevina vuosina entistä tuntuvammin suunnata kehitystahtoisten lahjoittajien varat rohkaisemaan maakunnan lahjakasta nuorisoa, tutkijoita, taiteilijoita ja muita kulttuurityön eri aloilla työskenteleviä. Karjalaisella kulttuurilla on kunniakas menneisyys. Se on vahva perusta työskenneltäessä tulevaisuuden hyväksi.”⁸⁵

Kuva Tapani Räsänen

Kuva Ilkka Räsänen

LÄHDEVIITTEET

- 1 Pohls, 1989, 5.
- 2 Pohls 1989, 15, 25–26, 34–35.
- 3 Markkanen 1976, 5–6, 213–216; Okker et al. 2002, 40; Karjala 1.1.2004, 29.4.2010, 10.3.2011; Kölhi 1999, 15–33.
- 4 Karjala 7.2.2002; Hämäläinen 2009, 58–60, 74; Pohls 1989, 52; Levä 2001, 76.
- 5 Hämäläinen 2009, 60, 76–78.
- 6 Hämäläinen 2009, 164–165.
- 7 Perustamiskeräys-aineistot osoitteessa <http://kerays.skr.fi/perustamiskerays>. Käytetty 19.10.2011.
- 8 Hämäläinen 2009, 60, 76–78; Pohls 1989, 55–56; Suomen Kulttuurirahaston historiaa osoitteessa <http://www.skr.fi/default.asp?docId=12318>. Käytetty 19.10.2011.
- 9 Kölhi 1999, 33; Karjala 1.1. 2004, 29.4.2010; Säätiöhakemisto 1977, 74.
- 10 Juvonen 2000, 12–25.
- 11 Talka 2010, 191.
- 12 Leskinen 1988, 62, 102.
- 13 Etelä-Karjalan rahasto tuki kirjasarjan tekemistä.
- 14 Pohls 1989, 73–74, 86, 152.
- 15 Pohls 1989, 155–161, 222; Mäkinen 2005, 42–44.
- 16 Pohls 1989, 225–228; Mäkinen 2002, 36, 40; Eskola 1991, 69.
- 17 LKA, EKMA, Saapuneet kirjeet, Simo Keltasen muistio 1960.
- 18 Myllys 2011, 10; Pohls 1989, 231–232; Mäkinen 2002, 40.
- 19 E-KRA, Kirje Etelä-Karjalan rahaston perustamisesta 12.3.1962; Mäkinen 2002, 35; Ylä-Vuoksi 10.1.1961; Etelä-Saimaa 24.10.1961.
- 20 Ylä-Vuoksi 1.12.1962; Kansan lehti 1.12.1962; Etelä-Saimaa 28.11.1962, 30.11.1962, 1.12.1962.
- 21 E-KRA, Etelä-Karjalan rahasto 10-vuotias ja Etelä-Karjalan rahasto maakunnallinen toimija.
- 22 SKR:n vuosikertomus 1.10.1962–30.9.1963; SKRA, E-KRA, Hoitokunnan työvaliokunnan pk 5.2.1963; Ylä-Vuoksi 23.4.1963.
- 23 SKR:n vuosikertomus 1.10.1962–30.9.1963; E-KRA, Etelä-Karjalan rahasto 10-vuotias.
- 24 SKR:n vuosikertomukset 1962–1963, 1963–1964; E-KRA, Etelä-Karjalan rahasto 10-vuotias; SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan työvaliokunnan pk:t 11.12.1962, 8.1.1963.
- 25 Etelä-Saimaa 26.10.1963.
- 26 SKR:n vuosikertomus 1963–1964; Etelä-Saimaa 1.9.1963, 30.11.1963, 1.12.1963.
- 27 Etelä-Karjalan rahaston vuosikertomus 1964–65; SKR:n vuosikertomukset 1963–1964, 1964–1965; Pohls 1989, 170, 252; Etelä-Saimaa 16.10.1964.
- 28 Pohls 1989, 165.
- 29 E-KRA, SKR:n toiminnanjohtaja rahastolle 5.9.1967.
- 30 E-KRA, SKR hoitokunnalle 3.1.1997.
- 31 E-KRA, Maakuntarahasto Lappeenrannalle 9.6.1967
- 32 Pohls 1989, 235; E-KRA, Etelä-Karjalan rahasto 10-vuotias ja Rahaston tuloslaskelma ja tase 30.6.1971, Kirje kunnille 8.7.1966; SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 18.10.1963.

- 33 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk:t 12.11.1968, 17.11.1970, 28.11.1970.
- 34 E-KRA, 10-vuotisjuhlakeräyksen julkilausuma.
- 35 E-KRA, Puheenjohtaja juhlavuoden keräyksen valtuuskunnan jäsenille 20.1.1972, Asiamies kuntien tukimiehille 4.5.1972 ja Puheenjohtaja kunnille 29.3.1972 ja SKR:n hallitus Helsingin poliisilaitokselle 22.3.1973; SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 22.1.19672, hoitokunnan työvaliokunnan pk:t 23.3.1972, 3.10.1972.
- 36 E-KRA, Posti- ja lennätinhallitus SKR:lle 4.2.1872
- 37 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk:t 24.2.1973, 13.11.1972; SKR:n vuosikertomus 1972–73; Kaakkoisseutu 26.1.1972.
- 38 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk:t 4.2.1974, 8.11.1977; Juvonen 1989, 71.
- 39 Mäkelä 2002, 54; Pohls 1989, 300–301; Mäkelä 2005, 197.
- 40 E-KRA, Etelä-Karjalan rahaston kirje SKR:n hallitukselle 17.3.1976
- 41 Pohls 1989, 52; Karjala 7.2.2002; SKR:n vuosikertomus 1978–79, 1983–84, 1986–87.
- 42 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk:t 22.2.1976, 8.11.1977, 2.11.1979, 26.3.1980, 15.4.1981; E-KRA, Hoitokunnan pk 26.1.1990, SKR:n toiminnanjohtaja Etelä-Karjalan rahastolle 17.2.1976 ja Norppa-kampanjaan liittyvät asiakirjat; Saimaan Sanomat 30.6.1979; Etelä-Saimaa 8.5.1979; Juvonen 1989, 71.
- 43 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan työvaliokunnan pk 25.10.1983, hoitokunnan pk 16.6.1987; SKR:n vuosikertomukset 1986–87, 1994–95, 2005–2006.
- 44 Heikkilä 2010, 28; Salovaara 2009, 49, 55, 118–119; Kölhi 1999, 137.
- 45 Etelä-Saimaa 30.4.1971; Saimaan Sanomat 30.4.1971.
- 46 E-KRA, Hoitokunnan pk 12.11.1968; SKR:n vuosikertomus 1995–96.
- 47 Mäkelä 2002, 54.
- 48 Mäkelä 2002, 54.
- 49 LKA, EKMA, Vuosikertomus 1966; Kohvakka 2009, 82–83.
- 50 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 7.6.1978.
- 51 LKA, EKMA, Vuosikertomus 1980; SKR:n vuosikertomus 1978–79; SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 26.3.1980; Kohvakka 2009, 82–84; Mäkelä 2002, 45; Ylä-Vuoksi 2.6.1979.
- 52 E-KRA, Hoitokunnan pk 28.9.1989.
- 53 E-KRA, Hoitokunnan pk 28.9.1989.
- 54 E-KRA, Hoitokunnan pk 12.3.2003, Vuosikertomus 2010–2011; Mäkinen 2002, 44.
- 55 SKR, Vuosikertomukset 1985–86, 1986–87; SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 8.11.1985.
- 56 E-KRA, Kirjeet, Erkki Mennola apurahansaaneille taiteilijoille 20.2.1989.
- 57 LKA, EKMA, Vuosikertomus 1966; E-KRA, Vuosikertomukset 1967–68, 1968–69; SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 10.4.1969; Pohls 1989, 247; Mäkelä 2002, 37.
- 58 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk:t 28.11.1970, 29.10.1971; SKR:n vuosikertomus 1969–70; Juvonen 1989, 115, 182–183; Heikkilä 2010, 104.
- 59 E-KRA, Saapuneet kirjeet ja kirjoitusteet 1963 - - 76, Etelä-Karjalan rahasto maakunnallinen vaikuttaja.
- 60 Mäkelä 2002, 55.
- 61 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 7.6.1978.
- 62 LKA, EKMA, Vuosikertomus 1980.
- 63 Etelä-Karjalan taide-elämän maakunnallinen kehittäminen, 12–13.
- 64 Mäkelä 2002, 55; Mäkelä 2005, 49–55.
- 65 E-KRA, Vuosikertomus 2010–2011, Toimintasuunnitelma 2011–2012; Uutisvuoksi 12.4.2008.
- 66 E-KRA, Etelä-Karjalan rahasto 10-vuotias.
- 67 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 10.4.1969.

- 68 E-KRA, Hoitokunnan pk 16.2.1990.
- 69 Pohls 1989, 244.
- 70 Michelsen 1994, 157.
- 71 E-KRA, Muistiinpano SKR:n vuosikertomuksessa 1968–69.
- 72 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 29.10.1976.
- 73 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 29.10.1976.
- 74 E-KRA, Viisivuotisjuhlan tervehdyssanat.
- 75 Verovapaa kokovuotinen apuraha oli 21 000 euroa vuonna 2011.
- 76 SKR:n vuosikertomukset 2006–2007, 2007–2008.
- 77 Pohls 1989, 128; Etelä-Saimaa 14.12.2001; SKR:n vuosikertomus 2006–2007.
- 78 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 2.11.1979.
- 79 SKRA, Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan pk 7.6.1978; SKR:n vuosikertomus 1977–78.
- 80 SKR:n vuosikertomukset 1996–97, 1997–98, 1999–2000.
- 81 SKR:n vuosikertomukset 2002–2003.
- 82 E-KRA, Hoitokunnan pk 16.12.2006; SKR:n vuosikertomus 2008–2009.
- 83 EKRA, Tiedot vuosien 1986 ja 2006 apurahoista; Juvonen 2000, 115; Tiedonannot Timo Alho, Satu Kokkonen, Pertti Kolari ja Kirsi Kosonen.
- 84 E-KRA, Etelä-Karjalan rahaston ohjesääntö.
- 85 E-KRA, Etelä-Karjalan rahasto maakunnallinen vaikuttaja.

LÄHTEET

Arkistolähteet

Etelä-Karjalan rahaston arkisto (E-KRA)

Hoitokunnan pöytäkirjat

Työvaliokunnan pöytäkirjat

Kirjeenvaihto

Apurahahakemukset ja -päätökset

Vuosikertomukset

Muut asiakirjat

Suomen Kulttuurirahasto arkisto (SKRA)

Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan, työvaliokunnan ja toimikuntien pöytäkirjat

Apurahahakemusluettelot

Kirjeenvaihto

Toimintaselosteet

Perustamiskeräys-aineistoja käytetty vain sähköisessä muodossa osoitteessa:

<http://kerays.skr.fi/perustamiskerays>

86 |

Lappeenrannan kaupunginarkisto (LKA)

Etelä-Karjalan Maakuntaliitto ry:n arkisto (EKMA)

Sanomalehdet

Etelä-Saimaa

Joutseno-lehti

Kaakkoisseutu

Karjala

Parikkalan Sanomat

Saimaan Sanomat

Uutisvuoksi

Ylä-Vuoksi

Kirjallisuus

Eskola, Seikko, Tiedettä, taidetta, aatetta. Suomen Kulttuurirahasto Suomen kulttuurissa. Keuruu 1991.

Etelä-Karjalan taide-elämän maakunnallinen kehittäminen. Etelä-Karjalan Maakuntaliitto. Maaliskuu 1982.

Heikkilä, Hannu, Alfred Kordelin, Mesenaatti ja hänen säätiönsä. Hämeenlinna 2010.

Heikkilä, Suvi, Viisi vuosikymmentä vaikuttamista. Suomen Kulttuurirahaston Satakunnan rahasto

1959–2009. Verkkojulkaisu osoitteessa: <http://www.e-julkaisu.fi/satakunnanrahasto/>. Käytetty 15.8.2011.

Hämäläinen, Tommi-Tapio (toim.), Kansan kädestä, Sivistyneistö ja kansakoululaiset Suomen Kulttuurirahastoa perustamassa. Jyväskylä 2009.

Juvonen, Jaana, Humanismia, heimohenkeä. Karjalaisen Kulttuurin Edistämisseätiö 1950–2000. Joensuu 2000.

- Kohvakka, Mikko, Kasvukertomus. 40-vuotian Lappeenrannan teknillisen yliopiston elämäkerta. Jyväskylä 2005.
- Kölhi, Jarmo, Viipurin taloudellinen korkeakouluseura 80 vuotta. Lappeenranta 1999.
- Leskinen, Ilpo, Etelä-Karjalan maakunnan muodostuminen. Joensuun yliopiston maantieteen laitoksen pro gradu -tutkielma 1988.
- Levä, Ilkka, Sivistyneistön ja kansan uusi liitto. Suomen Kulttuurirahaston perustamiskeräykset ja kansallinen ajattelu. Cultura. Suomen Kulttuurirahaston julkaisuja II. Helsinki 2001.
- Markkanen, Erkki, Juho Lallukka. Karjalainen elämäntarina. Jyväskylä 1976.
- Michelsen, Karl-Erik, Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu 1969–1994. Espoo 1994.
- Mäkinen, Jarmo, Alue ja kulttuuri maakuntarahastojen verkostossa. Jyväskylän yliopiston Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylä 2002.
- Mäkinen, Jarmo, Säätiö ja maakunta. Maakuntarahastojärjestelmän kentät ja verkostot. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Reserach 265. Jyväskylä 2005.
- Myllys, Riikka, Yhteistuumin tieteen ja taiteen hyväksi. Pohjois-Karjalan rahasto 1961–2011. Verkkojulkaisu osoitteessa: http://193.65.176.200/ejulkaisut_pk/rahasto/index.html. Käytetty 18.9.2011.
- Okker, Jaakko–Kärävä, Simo–Seppälä, Anu, Lallukka ja Lallukan lapset. Jyväskylä 2002.
- Paakkinen, Reino, Etelä-Karjalan kulttuuripoliittinen ohjelma. Suomen Kulttuurirahaston Etelä-Karjalan rahasto ja Etelä-Karjalan Maakuntaliitto. Lappeenranta 1969.
- Pohls, Maritta, Suomen Kulttuurirahaston historia. Porvoo 1989.
- Salovaara, Outi, Pankkitalletuksista pääomasijoituksiin. Lappeenrannan teknillisen yliopiston tutkisäätiö 1984–2009. Lappeenranta 2009.
- Suomen Kulttuurirahaston vuosikertomukset 1963–2010.
- Säätiöhakemisto. Toim. Ilmanen, Matti ja Kontuniemi, Ritva. Karkkila 1977.
- Talka, Anu, Maakunta ja sen museo. Teoksessa Katse Menneisyyteen. Etelä-Karjalan museo 100 vuotta. Etelä-Karjalan museon julkaisusarja 32. Toim. Kurri, Miikka, Luoto, Jukka ja Vuori, Elina. Saarijärvi 2010.

Tiedonannot ja haastattelut

Timo Alho
Pertti Jurvanen
Satu Kokkonen
Sinikka Kurkinen
Pertti Kolari
Teemu Korpela
Kirsi Kosonen
Heikki Kälviäinen
Juhana Lassila
Katri Läht
Jari Porras
Tapani Räsänen

Kuva Tapani Räsänen

Etelä-Karjalan rahaston puheenjohtajat

Agronomi Frans Selim Rantala	1962-1966
Maaherra Artturi Ranta	1966-1967
Kaupunginjohtaja Jarmo Kõlhi	1967-1974
Pormestari Lauri A. Liira	1975-1978
Professori Kalervo Ohela	1979-1986
Apulaisprofessori Antti Luukko	1987-1989
Dosentti Erkki Mennola	1990-1998
Kotiseutuneuvos Pertti Jurvanen	1999-2001
Rehtori Markku Lukka	2002-2010
Rehtori Ilkka Põyhõnen	2010-

Etelä-Karjalan rahaston varapuheenjohtajat

Pormestari Lauri A. Liira	1962-1966
Kauppalanjohtaja Toivo Mansner	1966-1974
Kaupunginjohtaja Aaro Mäkelä	1975-1983
Kauppaneuvos Einari Hatakka	1984-1989
Apulaiskaupunginjohtaja Erkki Ollilainen	1990-1992
Musiikinjohtaja Hannu Sopanen	1992-1995
Valokuvaaja Jaakko Repo	1996-1998
Eversti, valtiotieteen maisteri Juhani Paakkinen	1999-2001
Amanuenssi Elina Vuori	2002-2010
Valokuvaaja Eeva Hakalisto	2010-

Etelä-Karjalan rahaston asiamiehet

Maakuntaliiton sihteeri Erkki Paukkonen	1962
Ekonomi Paul Sojamo	1964-1965
Humanististen tieteiden kandidaatti Reino Paakkinen	1965-1971
Koulunjohtaja Unto Liira	1971-1976
Oikeustieteen kandidaatti Arto Oikkonen	1976-1979
Oikeustieteen lisensiaatti Erkki Mennola	1979-1990
Yhteiskuntatieteen maisteri Lauri Kosonen	1990-2007
Varatuomari Helena Kesseli	2007-2011
Intendentti Minna Kähtävä-Marttinen	2011
Filosofian tohtori Päivikki Eskelinen-Rönkä	2011-

Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan jäsenet

Ahjopalo, Reino, arkkitehti	1971-1981
Ahonen, Eero, opettaja	1962-1969
Anttila, Eija-Hilkka, toimittaja	1998-2001
Anttonen, Helena, dramaturgi	2007-
Arjas, Timo, toiminnanjohtaja	1990-1998
Aronen, Tuija, dosentti	1998-2007
Bröckl, Hans, teollisuusneuvos	1962-1969
Bröckl, Tom, paikallisjohtaja	1969-1977
Forsman, Mauno, kansanedustaja, toimitusjohtaja	1975-1983
Haimila, Veikko, vartija	1987-1995
Hakalisto, Eeva, valokuvaaja	2007-
Hannikainen, Mauri, rehtori	1993-2001
Hatakka, Einari, kauppaneuvos	1981-1989
Hatakka, Erkki, valtiotieteen maisteri	1969-1971
Helavuori, Reino, rehtori	1962-1971
Hohti, Paavo, filosofian tohtori	1981-1989, 2002-04
Hotinen, Lauri, isännöitsijä	1971-1981
Hultin, Per-Erik, ekonomi	1981-1989
Hämäläinen, Esko, kunnanjohtaja	1990-1998
Härkönen, Jyrki, rehtori	1990-1998
Ikonen, Minna, toimitusjohtaja	2010-
Ilanko, Miri, toimittaja	1969-1974
Jurvanen, Pertti, kotiseutuneuvos	1993-2001
Järvinen, Juhani, koulutusjohtaja	2007-
Kaatonen, Reino, päätoimittaja	1969-1971
Kaivola, Airi, agronomi	1962-1971
Kantonen, Esko, kunnanjohtaja	1984-1992
Kauria, Outi, pankinjohtaja	2002-2010
Kesseli, Helena, varatuomari	1998-2006
Kiljunen, Risto, toimitusjohtaja	1998-2007
Kivinen, Olli, professori	1962-1968
Kokkola, Urho, kunnallisneuvos	1975-1983
Kontunen, Sakari, opettaja	1971-1977
Kähtävä-Marttinen, Minna, intendentti	2010-2011
Käkelä, Valto, kansanedustaja	1962-1968
Kölhi, Jarmo, kaupunginjohtaja	1966-1974

Laine, Sirkka, kirjailija	2010-
Lakka, Mauno, maanviljelijä	1975-1983
Lampinen, Ilkka, vientiasiamies	1998-2007
Lassila, Juhana, filosofian maisteri	2008-
Lehonkoski, Veikko, varatuomari	1962-1968
Liira, Lauri A., pormestari	1962-1971, 1973-1981
Lind, Jukka, rehtori	2002-2010
Lindström, Matti, apulaisprofessori	1994-2001
Linko, Heikki, opiskelija	1971-1974
Littunen, Aaro, maanviljelijä, talousneuvos	1962-1971
Lukka, Markku, rehtori	2002-2010
Luukkanen, Heikki, toimittaja	1984-1986
Luukko, Antti, apulaisprofessori	1981-1989
Makkonen, Veikko, pankinjohtaja	1962-1968
Mansner, Toivo, kaupunginjohtaja	1966-1974
Martikainen, Niku, kitaransoiton lehtori	2010-
Mennola, Erkki, apulaisprofessori, dosentti	1990-1998
Mether, Irja, rehtori	1984-1992
Mäkelä, Aaro, kaupunginjohtaja	1975-1983
Määttänen, Seppo, luonnontieteen kandidaatti	1983-1985
Niemi, Matti, professori	2011-
Nieminen, Saul, rehtori	1969-1974
Nykänen, Harri, tiedotussihteeri	1975-1983
Ohela, Kalervo, professori	1978-1986
Oja, Erkki, professori	1990-1993
Ollilainen, Erkki, apulaiskaupunginjohtaja	1984-1992
Paakkanen, Jouko, professori	1971-1977
Paakkinen, Juhani, eversti, valtiotieteen maisteri	1993-2001
Parkkinen, Lasse, diplomi-insinööri	1969-1973
Partinen, Aarne, opettaja	1981-1989
Peltonen, Esko E., kaupunginjohtaja, maaherra	1962-1966
Peltonen, Mika, toimitusjohtaja	2007-
Penttinen, Rauno, rehtori	1962-1968
Pethman, Eva, opiskelija	1975-1977
Pilli-Sihvola, Erkki, agronomi	1965-1974
Pitkänen, Petteri, lakimies	1998-2002
Pokkinen, Joonas, opiskelija	2007-
Putkonen, Juhani, talouspäällikkö	2004-2008

Pöyhönen, Ilkka, rehtori	2010-
Ranta, Artturi, maaherra	1965-1966
Rantala, Frans Selim, agronomi	1962-1965
Rautama, Juhani, kunnanjohtaja	1998-2007
Repo, Jaakko, valokuvaaja	1990-1998
Salonen, Erkki, yliasiamies	1969-1970
Saxén, Lauri, professori	1978-1981
Soisalon-Soininen, Jukka, oikeustieteen kandidaatti	1978-1983
Sopanen, Hannu, musiikinjohtaja	1987-1995
Suonio, Jorma, rehtori	1990-1998
Timonen, Pekka, oikeustieteen lisensiaatti	1985-1989
Toiviainen, Martta, toiminnanjohtaja	1971-1981
Toppinen, Veijo, arkkitehti	1981-1989
Tähkävuori, Into, kunnanjohtaja	1971-1981
Uosukainen, Riitta, eduskunnan puhemies	1990-1998
Vanhanen, Paavo, lehtori	2002-2010
Vesterinen, Marja-Liisa, kauppatieteen maisteri	1987-1995
Viding, Paavo A., vuorineuvos	1962-1965
Vuori, Elina, amanuenssi	2002-2010
Vänttinen, Aarno, kunnansihteeri	1984-1990
Yrjönen, Erkki, apulaiskaupunginjohtaja	1978-1986

Etelä-Karjalan rahaston hoitokunnan varajäsenet

Hinkka, Jaakko, rehtori	1965-1968
Ilmanen, Matti, toiminnanjohtaja	1962-1968
Kaarna, Mikko, kansanedustaja	1962-1968
Kaatonen, Reino, päätoimittaja	1962-1968
Keltanen, Simo, kunnallisneuvos	1962-1965
Korpikaivo-Tamminen, Laura, kotiteollisuusneuvos	1962-1968
Leinonen, Lauri, diplomi-insinööri	1962-1964
Matilainen, Kalle, kansanedustaja	1962-1968
Nieminen, Saul, rehtori	1964-1968
Ollilainen, Erkki, apulaiskaupunginjohtaja	1964-1968
Pelkonen, Antti, metsänhoitaja	1962-1968
Reimaa, Enok, rehtori	1962-1964
Rima, Juhani, ekonomi	1962-1968
Salonen, Erkki, yliasiamies	1962-1968

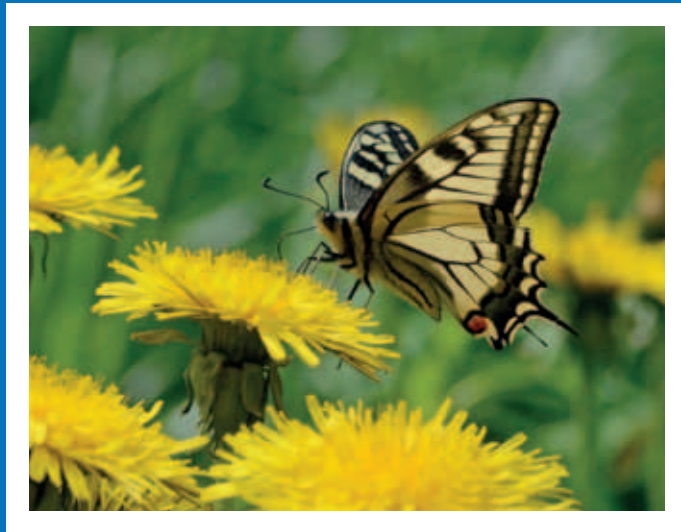
Sinkkonen, Yrjö, maanviljelijä, kunnallisneuvos	1962–1968
Stople, Nils, metsäneuvos	1962–1968
Tuurma, Arno, kaupunginjohtaja	1962–1968

Kulttuuripalkinnon saajat

Ahjtoli, Unto, kuvataiteilija	2005
Anttila, Anna-Liisa, toimittaja	1989
Eteläkarjalaisten Nuorisoseurojen Liitto ry.	1990
Etelä-Karjalan Marttapiiriliitto ry.	2002
Etelä-Karjalan yhtyneet mieskuorot	1972
Hannikainen, Mauri, rehtori	2009
Happonen, Margaretha, pianonsoiton opettaja	1970
Helkiö, Pauli, taiteilija	1978
Holmgren, Erik, ekonomi	1992
Hulkkonen, Jaakko, director musices	2001
Hytönen, Pirkko, director musices	1980
Imatra Big Band Festivals ry.	1992
Jurvanen, Pertti, opettaja	1991
Järveläinen, Martta, lausuntataiteilija	1977
Kettunen, Aarno, rehtori	2003
Kurkinen, Sinikka, taidemaalari	1985
Lahtinen, Anna, rehtori, tanssinopettaja	2010
Lampinen, Tuula, käsityönopettaja	2011
Luukka, Arvi, opetusneuvos	1993
Nieminen, Saul, opetusneuvos	1984
Näkki, Unto, pianonsoiton opettaja	1971
Putkonen, Väinö, kirjailija	1995
Puustinen, Reino, kuvanveistäjä	1979
Ramsi, Orvokki, taiteilija, emäntä	1981
Rantanen, Raija, taiteilija	1994
Rasmussen, Marie-Louise, filosofian kandidaatti	1997
Rautio, Väinö, taidemaalari	1966, 1973
Räsänen, Martti S., musiikkineuvos	1982
Tammela-Ruuskanen, Sonja, balettipedagogi	1983
Valtonen, Hilja, kirjailija	1972
Vertanen, Maria, emäntä	1975
Vuorinen, Aimo, kirjailija, taiteilija	1987
Väärä, Lauri, teatterinjohtaja	2006

Suomen Kulttuurirahaston mitalin saajat

Jurvanen, Pertti, kotiseutuneuvos (Elias Lönnrot -mitali)	2008
Kurenniemi, Marjatta, kirjailija (Elias Lönnrot -mitali)	2001
Lukka, Markku, rehtori (Risto Ryti -mitali)	2010
Mennola, Erkki, professori (Risto Ryti -mitali)	2001
Vante, Raimo, director musices (Elias Lönnrot -mitali)	2007
Virtanen, Leena-Marja, apulaisrehtori (Mikael Agricola -mitali)	2000
Vuori, Pertti, kotiseutuneuvos (Elias Lönnrot -mitali)	2004
Vuorinen, Aimo, kirjailija (H. G. Porthan -mitali)	1999

Kuva Tapani Räsänen